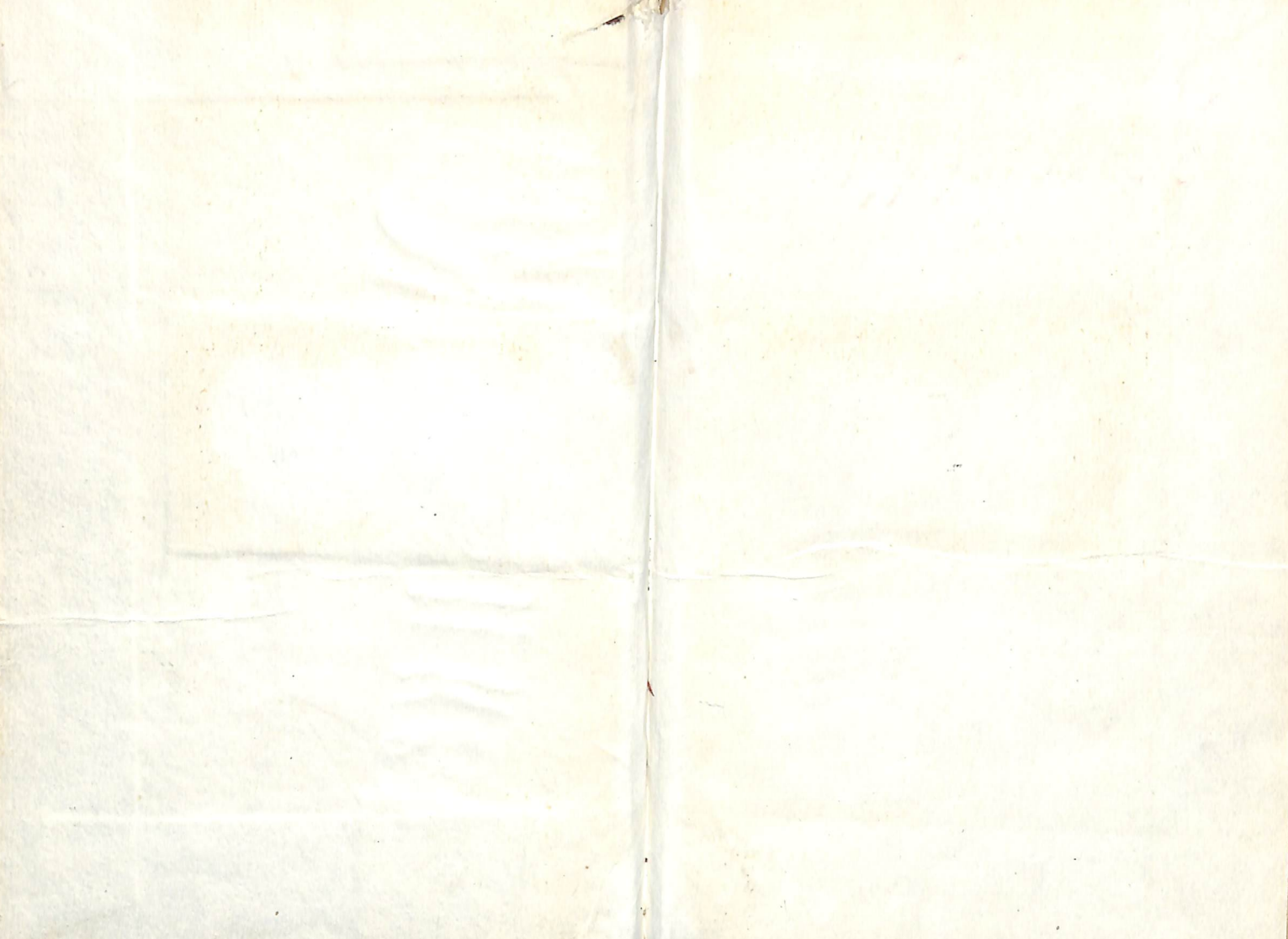

10351
huy.

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

ՊՂՆՁԷ ՔԱՂԱՔԻՆ

ՈՐ Է

ՕՐԻՆԱԿ ԱՇԽԱՐՀԻՍ

Կայր 'ի Պաղտատ քաղաղքն Խո-
լիֆայ մի, որում անուն էր Արղում-
լիք: Օր մի 'ի մէյտան իջաւ, ժողովեց
զիւր մեծամեծսն, ու եհարց վասն Սո-
ղոմոնի՝ թէ ո՞րպէս հրաման առնէր 'ի
վերայ զիւացն:

Յառաջ եկն Ամիրայն և ասաց, հը-
ւօր և մեծ Խալիֆայ, կայր մարդ մի օր-
դի վաճառականի և ասէր՝ թէ ես զը-
նացի 'ի Սեւեհիայ կղզին, և մօլորեցար
'ի ծովին քաղապուն օր: Եւ ապա ելաք

'ի լեառն մի բարձր՝ և ամենեին ոչ
 ճանաչէար գտեղին. և տեսար մարդիկը
 սեր և այլաղէմք. բարե հառուն և տա-
 րան զմեզ 'ի արունս խրեանց. և կացար
 առ նոսա երեք օր: Եւ ելեալ զնացին
 'ի ծովն 'ի յորս, և տարան զմեզ զհետ իւ-
 րեանց. արկին զգործին՝ և կալան շա-
 ձկներ. և զհետ ձկանց բերին կուժ մի՝
 արճիճով մատնէհարած Սողոմօնի մօհ-
 րովն: Եւ բացեալ զկուժն՝ ելաւ սև
 մուխ ու բարձրացաւ յօգս, և եղև զիշա-
 տեսիլ մարդոյ, աղաղակեաց և ասէ,
 «Սողոմօն Սողոմօն որդի Գաւթի մարդա-
 րէի. մեղայ, այլ չգործեամ զոր ինչ գոր-
 ծեցի մինչև ցայժմ: այլ՝ կամ 'ի հրամանս
 քո»: Զի գիտաց զեն՝ թէ զեռևս Սողո-
 մօն կենդանի է:

Յայնժամ ասէ Խալիֆայն, ոչ հանգ-
 չի սիրտ իմ՝ մինչև տեսանեմ զայն կու-
 ժըն, և ապա հաւատամ այդ բանիդ: Եւ
 հրամայեաց Խալիֆայն՝ Տալիպին
 որդւոյն Ահալայ՝ թէ զնա առ Ամիր-

մուսէն առ յարեմոից տէրն, որ երթալը
 երկուքդ յորոնել մինչև գտանէք գոյն
 կուժն. և ինձ հաստատուն զրոյց տալք՝
 «Թէ ինչ կայ 'ի ծովն կամ 'ի ցամաքին,
 եւ ետ Խալիֆայն շատ գանձ Տալիպին
 և պատուական տկունք, տաճիկ ձիանք
 և աղնիւ ծառայք:

Գնաց Տալիպն առ Ամիրմուսէն, և
 ելաւ Ամիրմուսէն շատ հեծելովք յաշ-
 խարհն Ականացւոց թագաւորին: Կար-
 դաց թագաւորն Ականացւոց զհրաման
 Տալիպին, և կոչեաց զոր ինչ յաշխարհ-
 հըն իւր հին մարդ կայր, և զշատաշըր-
 ջիկ վաճառականսն. Գտան ալևոր մարդ
 մի, որ գիտէր զծով և զցամաք, և
 զանբնակ աշխարհն տեսեալ էր: Եհարց
 թագաւորն ցծերն և ասէ, սիրելի՛ գի-
 տե՛ս զայն տեղն՝ յորում Սողոմօն բար-
 կացաւ զիւացն, զորս 'ի պղնձէ կուժն
 էած ու արճիճով մատնէհարեաց, և
 'ի ծովն դձեաց: Ասաց ալևորն՝ այն
 գիտեմ: Ասաց թագաւորն՝ թէ պէտք

է որ տանիս զԽալիֆայն և Ամիրայրն
յայն տեղն: Ասաց ալեդին՝ յոյս ունիմ
առ աստուած, որ զբարին առաջնոր-
դէ. բայց ճանապարհն մութաթերոյ է
և հեռի. քառասուն օր անջուր պիտի
զնան և զան. և շատ զարմանք կայ
'ի ճանապարհին:

Յայնժամ ասաց թագաւորն ցԱ-
միրմուսէն, այդ զիտուն ծերդ՝ որ յաշ-
խարհիս այլ չկայ, 'ի քեզ եմ տուել:
Ծունը էած Ամիրմուսէն՝ և խիլաթեաց
զծերն, և հարց ցրծերն՝ ինչ պէտք
են 'ի ճանապարհին: Ասաց ծերն՝ հա-
լար ուղտ աւելի պիտի քան զմեր զը-
րաստն՝ որ ջուր բառնամք և մըտնումք
'ի Պռի աշխարհն. այլ զջուրն պէտք է
որ ապակի կժով բառնամք՝ որ
չցամաքի. զի հողմն սաստիկ է՝ որ
կը ցամաքեցնէ զջուրն 'ի մէջ տկին:

Յայնժամ զուգեցին և ուղևորե-
ցան 'ի ճանապարհ. և զնաց երկու
հաղար ձիաւորօքն 'ի շէն և յանշէն 'ի

ներս. և հասին յանձարդարեակ աշ-
խարհն, և լմնցաւ տարի մի. եւ զի-
շեր մի ծերն զաստղն նշան էր եղեալ՝
և երթային, և ծածկեաց ամպն զաստ-
ղըն, և մոլորեցան 'ի ճանապարհէն,
հհարց Ամիրմուսէն ցծերն և ասէ,
յո՞ր աշխարհի եմք. ասաց ծերն՝ ոչ
զիտեմ: Ասաց Ամիրմուսէն, կարես
զառնալ յայն տեղն՝ որ զճանապարհն
կորուսաք. ասաց ծերն՝ ոչ զիտեմ:
Յայնժամ շատ լացին, և զնացին յա-
նուն Աստուծոյ մինչև 'ի կէս օր. և
մտան 'ի դուռ աշխարհ մի, և կայր
ի մէջ աշխարհին սևագոյն բլուր մի
բարձր, և 'ի հեռուստ որպէս զծուխ
երևէր, և զիմեցին 'ի նա. եւ իրրև
մօտեցան՝ տեսին, զի գմբէթ էր բար-
ձր և զեղեցիկ. և շէնքն ամէն՝ պա-
տուական տկունք էին՝ ետխուտ և
զմբուխտ, և շուրջ զանազան տկամբք
զարդարեալ: Ասաց Ամիրմուսէն՝ փառք
Աստուծոյ, որպէս գեղեցիկ շինուածք

են. Եւ դուռն գեղեցիկ մարմարիոնեայ էր. և դուպպէին նստուածքն՝ հագսր ըլտոյ քայլք էր. և զըմբէթն բարձր՝ արճիճով կապած: Տեսաւ Ամիրմուսէն՝ և զարմացաւ ի բարձրութեանն դուպպէին: Եւ էր անվայր և անմարդարնակ, և բուն ճշէր ի վերայ պարսպացն. երբ զայն տեսին՝ շատ լացին: Եւ ասաց Ամիրմուսէն՝ թէ՛ զատ ի յԱստուծոյ ոչ որ կարէ շինել, զի փառք և վայելչութիւն աշխարհիս սուտ է:

Ի վերայ նորա զրած էր ողբս այս:

Գնաց ժամանակ նոցա, իբր երազ մութն ի գիշերին. չըկայ դառնալու ճարակ, յայս տեղըս գոր ի յետ թողին: Աւագ թէ կարեմք գիտնալ, թէ բարի գործով պնացին. կամ թէ հաւուածով անցին, վասն մեղաց որ մէկ չերկին:

Յայնժամ ասաց Ամիրմուսէն, ուր են սոցա տէրքն կամ շինողքն. և ուր

են, որ շատ դատեցան, և որպէս ծաղիկ թառամեցան և պուկասեցան: Ասաց ալևորն, պա՛րտ է քեզ գոհանալ զԱստուծոյ, որ փրկեաց զմեզ յայն մուխաթարայէն՝ և հասոյց ՚ի յայս վայելուչ տեղիրս: Գիտես Ամիրայ՝ որ քո աստուածսիրութիւնդ փրկեաց զմեզ. իմ հայրն կասէր՝ թէ՛ ո՛վ որ յայն տեղըն մոլորեալ է՝ որ մենք մոլորեցանք, այլ ոչ են երեւալ. բայց տստի մինչև ՚ի Պղնձէ քաղաքն երեք ամսոյ ճանապարհ է. և զայս Ալէքսանդր չինեաց՝ և ընդ այսր զնայր ՚ի Պղնձէ քաղաքն:

Յայնժամ ասաց Ամիրմուսէն՝ յառաջ ՚ի քաղաքս մտնունք և տեսնումք զվայելչութիւն քաղաքիս, և ասլա երթամք: Եւ մտեալ ՚ի քաղաքն՝ տեսաք գեղեցիկ զարպաս մի շինած մեծ և լայնանիստ. և ՚ի դուռն զրած էր նօսըր զրով: Ասաց Ասիրայն՝ ո՛վ կարէ կարդալ զայս գիրս. սոսաց ալևորն՝ ես եօթն ազգի գիր գիտեմ: Ասաց Ա-

միրայն՝ կարգաւ որ տեսնուամ. և սկսաւ
կարգաւ գրանո զայս:

Մարդն որ գայ 'ի յայս տեղիս,
թող լայ զմեզ՝ ինքն խրատուի. որ
մեք 'ի մեր շատ իրանց, իմք բաժան
ողորմ ու լալի: Եւ քիչ մի յառաջ եր-
թայք, ու տեսնուք իւրք զարամանալի.
և փառք աստուծոյ նա տայ, քանզի
նա է միշտ կենդանի: Տէսէք զուր
բազում գարմանք, թէ քանի մարդ
հող է զարձեր. մահն բաժանեց զմեզ,
կտրուսաք զսր ինչ ունէաք: Համարքս
տալոց եմք մեր արորչին, զոր ինչ
եմք գործէր. այլ վա՛յ անաշառ ա-
տեանն ուր զահեղ բարբառն է հընչէր:
Ժողովեցաք զանձս բազումս, ու այլոց
թողար զնացար. ըզրիչն շատին տու-
ար. ու զանդէնըն մեք մոռացաք: Եւ
զհետ մեր այն երեկ, զինչ որ յայս
կեանքս գործեցար. նա թէ չար ա-
րարեալ եմք, զամէն գործոց հաշիւն
տի տամք:

Յայնժամ մտին 'ի կայսրին տե-
ղըն և տեսին զարմանալի շինուածս՝
և 'ի վետնամէջն սալեր կապած էր,
արծաթած և ոսկէջրած: Եւ զհացին
'ի մէկալ գուռն, յորոյ վերայ գրած էր
ողբս այս:

Քանի Աղամայ որդիք, ծներ է
յայս կեանքս ու մեռեր. և քան զանա-
սուն անբան, կենդանեօքս աստէն մո-
լորեր: Այլ որ գիտունք են եղեր, զայս
կեանքս սուտ են համարեր. անդէնն
իւրեանց տուն շինէր, ու վստահ 'ի
ներս գնացեր:

Լսեց Ամիրճուսէն՝ և աղիողորմ
կլաց, որ ունի խելք և միտք և իմաս-
տութիւն՝ նա կարէ ճանաչել զայս
կեանքս որ ամէն մեծութիւն ոչ ինչ է:
Եւ կայր 'ի մէջ այնր տեղին զմրէթ մի
մեծ և բարձր, և 'ի բոլորն նորա չորս
հարիւր գերեզման կայր մարմարոնեայ
քարիւ՝ ազգի ազգի գունով. և էր զը-

ըրած 'ի վերայ տապաններուն՝ փորած ու ոսկւով լցած՝ Յունարէն գրով շատ ոգրեր. և գերեզման մի ուրիշ կայր զարդարած՝ յորոյ վերայ գրած էր ոգրքս այս, զոր կարդաց արևորն:

Աւուղ թէ քանի կացի, կենդանի ու վայելեցի. գործոյս ամէնն հաշուի, ահա եհաս ժամ՝ որ խնդրի. Քանի կենդանի էի, նա՛ բազմաց պարգեք բաշխէի. ես գիտ անմահ կարծէի, նա եղէ սակաւ մի փոշի:

Եւ գրած էր՝ թէ այս գերեզմանս Հէճուպին է, որ 'ի մահուն ժամանակն ասաց 'ի վերայ իւր անձին ողբս այս:

Քանի որ յայս կեանքն եկիր, նա կացեր զամէնն 'ի յերեր: Բերդեր ու բազում քաղաք, դու զամէնն յայլոց խլեցիր: Հիմի ես խաւար դարձեր, որ որդունքն 'ի բեզ կան 'ի կեր. դու ես պտտասխան աալու, զոր 'ի յայս կեանքս զրկեցիր:

Յայնժամ մտան 'ի մէկ ալ դուռն, և գրած այսպէս: Երբ մահն երեկ՝ իմ զօրքն չկարացին թափել զիս. իմ անշափ մեծութենէն՝ ոչ կայր այլ մարդ. իմ բաժին պատանքս է, ու տանողքս, ու փորողքս, ու գերեզմանս. և ամէն մեծութիւնս կորեալ՝ և ալլոց մնաց: Եւ զեռ իմացայ որ մարմնոյս սէրն կորոյս զիս. երբ իմ անշափ մեծութիւնս ինձի ղէմ չեկաւ, նա այլ մարդ կայ, որ այս սուտ կենցաղոյս կու հաւատայ:

Եւ մտան ի մէկ ալ դուռն, և տեսան՝ որ զարմանալի շինուածովք զարդարած, և գրած էր ողբս և բանս այս. Ո՛վ եղբայրք՝ Աստուած միայն է անմահ ու անեղ. մի՛ վստահանայք ի սէր աշխարհիս. զի խարէութիւն և սուտ է, և երազոյ նման:

Այ իմ սիրելի եղբարք, աչք 'ի յիս տուէք զէն էհար, զի շատ 'ի մէկ

տեղ կեցար, և հղար ուրախ հաւասար: Ի յայս տեղս իմ խիստ գումար, զի դժոխքն է մուլթն ու խաւար. զիս տեսէք արէք ձեզ ճար, զէն էհար հաւոր զէն էհար:

Եւ գրած էր. թէ ով զիս տեսնու, թող վայ տայ ինձ. զի ես թագաւոր էի հօր և յաղթող 'ի պատերազմի. այժմ լաւ է մուրացկան մի քան զիս:

Երբ ես կենդանի էի, տէր էի հազար քաղաքի. բերդեր ու գաւառ բազում, անհամար ու անթուելի: Քոան հազար ձի ունէի, զօրեղ ու զարմանալի. երբ ես 'ի տընէն ելնէի, քսան հազար մարդ հեծցնէի. Անշափ ոսկի ու արծաթ, ակն ու մարգարիտ ունէի. որ պըճելով լցեր էի, ու ապրեցայ հարիւր տարի: Յանկարծակի մահ անկաւ, 'ի յիմ դարպասն և չը մնացար. ոչ ծեր և ոչ տղայ ասաց, հանց որ թողել ոչ կարացար: Բայց թէ գմեծ-

սըն թողէար, և զայլսն 'ի բաց ընկեցար. այլ այժմ մեք յոյժ յաղթեցար, ու զայս բաներս առ ձեզ գրեցար:

Որ զմեր խեղճ մահն լսէք, ու դուք ձեզի մեղմէն խրատուիք. լսելով հասեալ բարկութիւնն, 'ի մանկութեան ձերում ապրիք: Ես մեծ թագաւոր էի, հօր զօրաւոր և արի. շատ գանձ ու ապրանք ունէի, որ չունէր մարդ ի վերայ երկրի: Զհոգիս իմ անտես արի, ու զընչից շահս թուէի. զամէնն այժմ այլոց թողի, մէն զպատանքս առի զնացի: Մեռայ ես որ տէր էի, բարութեանս զոր դուք տեսանէք. մարդ ու հանց աղւոր վայելք, չէ հասեր ու մեք հայրենիք: Նա դեռ զրկէի զայլ որ, մինչ որ մահն ասաց թէ հէրիք. մոխրիս եմ հաւասար եղեր, այ եղբարք իմ դուք մի խաբուիք:

Եւ երբ ցաւն զիս նեղէց՝ կոչեցի զիմսն զամենայն և ասի թէ օգնեցէք ինձ. թափեցէք զիս ի մահուանէ, որ

կու բաժանէ զիս ի ձեզանէ: Ասացին,
 թէ չար կամ ունիս, ասէ որ կռուինք.
 թէ չէ ի հետ Աստուծոյ ո՞վ կարէ կը-
 ռուիլ, մահն առաջի ամենեւցուն կայ:
 Յորժամ որ զայն լսեցի, նա կայի
 Աստուծոյ ի հրամանքն. բերել տուի
 զապրանքն իմ զամենայն, ու կուտեցի
 որպէս զբոլոր մի: Եւ ասացի իմ
 գանձիս՝ թէ գնեցէք զիս, որ մէկ
 տարի մի ալ ապրիմ. նա ասացին,
 թէ այդ բանիդ այլ ճար չկայ. նա
 կացի Աստուծոյ հրամանքին, ու ար-
 ձակեցի զհոգիս:

Աւագ մեռած անունս իմ, որ այլ
 ոչ բնաւ յիշուի բարի. թաղաւոր որ-
 զի Գաղատայ, որդի ճատայ թաղաւո-
 րի: Ինչ զանձ ու ապրանք կայր ինձ
 զոր մեղօք էի ժողովեր. չըկառայ ինձ
 մէկն օգնել, կամ սակաւ մի ցաւ փարա-
 տել: Տուք զայս կեանքս ու զայն առէք,
 երբ մահուն ճարակի է հատեր. չը կայ
 հոգածին ծնունդ, կենդանի որ զինքն
 է պահեր:

Եւ բըրայ մի կայր 'ի մէջ դար-
 պասգին, ու ոսկի արծիւ մի զրած 'ի
 վերայ նորա, որ ջուրն 'ի բերանէն 'ի
 վայր կը թափէր, տալն սալ էր կա-
 պած. արծաթած ու ոսկէջրած: Եւ
 զրած էր ողբս և բանս այս:

Ո՞վ որ տեսնու զայս վայելչու-
 թիւնս, նա թող փառաւորէ զԱստու-
 ած: Մարդ՝ իմացիր զալս կեանքս, և
 զիտես որ չ'մնացական. զմահն մո-
 ռացեր էք զուր, ամենիս է ասպնջա-
 կան: Զոր ինչ Ազամայ 'ի վեր, են ծը-
 նէր ամէնն ու գնան. ջանա որ բարի
 գործես, որ անդէն չիինիս փոշիման:

Եւ գնացին 'ի չորբորդ դուռն՝ յորայ վերայ
 զրած էր սղբս այս:

Յիմի եմ 'ի հոյ զարձէր, կերա-
 կուր որդանց եմ եղեր. և ի իմ ան-
 հուն բարեացն. զատարկ և 'ի բաց եմ
 մնացեր: Ըստ մարդ անարժան ո-
 տոր, յիմ տունս եկեալ ժողով զայր
 կոխէր. այժմ այլ որ յիմնէ չվախեր.

աղբատաց նման եմ եղեր: Ո՛ մարդ՝
որ երբ զաս առ մեզ, լաց ու զմեր
կորուստն որոնէ. մահ մարդոյն դիւ-
րաւ հասնի, ըզկեանք մարդոյն զիւրաւ
կը փոխէ: Մինչ մեր կենդանի էաք,
նստէաք ընդ ում արժան է, հիմի ա-
մենէն 'ի վատ, որ անանց հուրն զմեզ
կայրէ:

Եւ գնացին 'ի հինգերորդ դուռն՝ յորոյ վե-
րայ գրած էր շատ խրատ, և ողբս այս:

Այս աստնւորիս բարիքն, չէ իսկի
մարդո մնացական. մահըն զօրաւոր
կուգայ, և տանի ի հող և 'ի զընդան:
Որչափ որ անհոգ լինիս, ու շատ
զանձ ունիս 'ի խաղնան. մահըն զայ
քակտէ տանի, որ իսկի հետքըն չե-
րեան:

Ի վեցերորդ դուռն գրած էր ողբս այս:

Յիմար Աղամայ որդիք, որ աշ-
խարհս էր դուք չըփացեր. տեսէք թէ
քանի մարդիք, յԱղամայ 'ի վեր են

անցեր: Դուք իսկի բնաւ չիշէք, այլ
անբանից պէս էք եղեր. ու անմխի-
թար քայլօք, ըզմահունն օրն էք մոռա-
ցեր:

Ի յեօթներորդ դուռն գրած էր ողբս այս:

Այս աստնւորիս բարին, երազի
ինքըն նման է, հազար վայ նորա տ-
սեմ, որ զայս կեանքս խիստ կու սի-
րէ: Երանի տամ այն մարդոյն, որ ան-
դէնն ըզտուն կու շինէ. որ երբ այս
կենացս ելնէ, յատուծոյ ինքըն չու-
մաչէ:

Ի յութերորդ դուռն գրած էր ողբս այս:

Իսկ ոչ խրատուն մարդիք, թէ
մահունն օրն պալոց է. մոռնան զահա-
զին տանջանքն, որ ըզբաղումս անդ
ժողովէ: Զինչ որ աստ զործած լինի
անդ մէկին հազար վրճարէ. ջանս թյ-
քեզ 'ի զատ պահել. 'ի մեղաց և 'ի
չարեաց զործէ: Տեսէք որ այս ամե-

նայն շինուածոյս և գանձոյս որ ես տէր էի, նստէի յայս զըմբեթս ու վայելէի, և ի յայս անուշահոտութենէս անմահանայի, Արդ՝ տեսէք զայս ամենայն թագաւորութիւնս, որ տուն է եղեր այժմ՝ զազանաց և թրուչնոց. քանի զայս տեսանէք այլ մի հպարտանայք, և մի գործէք չար և մի խախանձիք ի սուտ փառքն: Յիշեցէք զայն՝ որ համարս տալոց էք առաջի քրիստոսի: Կի ոչ կարէք պատճառել, թէ ոչ դիտացար:

Արիք դուք այս տեղս եղէք, ու տեսէք զիս ի մէջ հողին. թողէր եմ զամէնն ի բաց, նա համար կուզեն իմ գործին: Լացէք զամէնին պարօնս, որ տէր էի հազար երկրի. այսօր յամէնէն զըրկած, ակն ունի հոգիս գեհեանի:

Եւ այլ շատ ոգորմ բաներ զրած էր, այլ թեթեացոյց Ամիրմուսէն գաշխարհս՝ յիւր աչքէն: Եւ գնացին յայն

գմբեթն՝ որ քան զծուխ երեւէր, այնչափ բարձր էր ու արճընով կապած. զայն տեսան՝ և զայլոց վալելչութիւնն մոռացան: Քանզի պատերն ամէն ոսկւով շինած, ու դռներն ամէն ծխանելիք էր, մեր ոչ կարացար զրել: Յայն գմբեթին մէջն սեղան մը կայր, որ դեղին ակամբ ու ոսկւով և մարգարտով էր կազմած, և կայր շուրջ զնովաւ երկոտասան ակն. և բոլորն սեղանոյն հարիւր թիզ էր:

Գրած էր ի վերայ նորա ողբս և բանս այս՝
Թէ՛ Ուր են նորա, որ զուարճանային շուրջ գտե-
ղանովս:

Չատ թագաւորք ճաշակեալ, ի սմա այսօր մէկ մի չերեւին. և այն որ զալոց է աստ, զնալոց է անհնարին: Փոխին ցեղ ու ցեղ աւուրբս, օր լինի ամէն մեռանին. անտէր թողին զայս սեղանս, ու լալով եւան զընացին:

Եւ 'ի միւս կողմն զբաժ էր ողբս և բանս այս՝
թէ՛ Այս սեղանս զըմբուխս թաղաւորին է:

Զինչ կայ գեղեցիկ շինուած, մահրն գայ զամէնն խաւիանէ. ճարտար դու մըտիկ արէ, թէ սոցա շինողքն այժմ ուր է. նոյնպէս արժեցո՞ գաշխարհս, ու մըտօք զինքնըդ դու քըննէ: Երկնաւորին դու փառք տո՛ւր, որ ամէն հոգւոց նա տիրէ: Հազար թագաւոր է կերակրեր ի վերայ սեղանոյս, ու ամէն թագաւորաց անուանքն զրաժ է. ու ամենեքեան անցեալ են 'ի ներքե հոգին:

Եւ իբրեւ տեսաւ Ամիրմուսէն՝ հրաւայեց մարդոցը՝ թէ գրեցէք գայս բաներս. և մնացին իյայն զմբէթն երեք օր: Եւ ապա գնացին երեք ուսուր ճանապարհ, և տեսան բարձր բլուր մի, ու ի վերայ բլրին կայր ձիաւոր մի պղնձէ. և զրաժ էր 'ի վերայ ըմբին թէ՛ Կալ զիս Աստուած

և առաջնորդիս ինձ 'ի ճանապարհն յայն ընդ որ դադարի՝ այն է Պղնձէ քաղաքն:

Արարին և որպէս զրաժ էր. և ըղորդեցաւ ըմբին ծայրն ընդ յարեմուտս. և գնացին ընդ այն, և անցան ընդ զիժար կապան մի, և տեսան բարձր բլուր մի քարէ: Եւ յայն սիւնին ծայրն կայր կենդանի մի 'ի մարդոյ ձե, թաղած ի յայն սիւնն մինչև 'ի մէջին. և ունէր երկու թևք մեծամեծ. ձեռքն որպէս առիւծու էր. մաղըն որպէս ձիու. աչքն մեծամեծք և կարմիր գէտ զբոց 'ի վառ. և կերպարանք նորա որպէս զթուխ սագի: Գոչէր ահագին ձայնիւ և աւելր, Փառք Աստուծոյ անեղին և անմահին բարձրելոյն և միշտ կենդանւոյն, որ գայս անտանելի չարչարանքս ի վերայ իմ էաժ: Եւ իբրեւ տեսան, յոյժ գարմացան: Եւ ասաց Ամիրմուսէն զողբս գայս 'ի վերայ նորա:

Զարմանք մեր այսօր տեսար, չէր տեսած այլ մարդ հոգածին. կենդանի մի թևաւոր, որ յաչացն հուր փայլէին: Կերպարանքն որպէս թուխ սագի, փառք ասէր անմահ արարչին զայս շարչարանքս որ ինձ ետ, չէր կրրեր այլ քաջ անմարմին:

Եւ զնացին ի մօտ նորա. հհարց արևորն և ասաց, ո՞վ ես զու. կամ ո՞վ է որ եղ գրեզ յայդ սիւնդ: Ասաց՝ թէ ես այն զեն եմ, որ զհետ Սողոմօնի պատերազմեցայ. իմ անունս Տամշեր է. ես աստ կամ ՚ի շարչարանս հրամանաւ Սողոմօնի, մինչև Աստուծոյ հրամանն հասանէ առ իս:

Ասաց Ամիրուսէն, վասն էր եղ գրեզ Սողոմօն յայդպիսի շարչարանքն: Ասաց քաջն, կայր թագաւոր մի Աբտիլազիզ անուն, որ ինձ քրոջ որդի էր. և ունէր երկու կուռք, կանանչ զմրուխտ ու եախուտ, և եղ սպասա-

ւոր էի կռոցն: Եւ մեր թագաւորին բազում հեծեալ զօրք կայր, և ոչ ոք կարէր դէմ կենալ նմա, և բազում քաջք ՚ի նորա հրամանացն կախեալ էին. և ունէր զսւտոր մի անօրինակ զարմանալի պատկերաց տէր: Ուղարկեց Սողոմօն զէսպան առ թագաւորն մեր և ասաց տո՛ւր զքո զուսուրնն ինձ ՚ի կնութիւն, և կոտորեան զկուռքսն քո. և հաւատան յԱստուծոյն իմ, որ արար զերկինս և զերկիր: Թէ զայս առնես՝ եղբայր լինիս ինձ. ապա թէ ոչ՝ պատրաստեան գրեզ ՚ի պատերազմ, որ զամ տո՛ւմ քեզ բաժին զմահն:

Լսեց մեր թագաւորն և բարկացաւ. կոչեց զիւր զօրքսն ամենայն, ու հհարց՝ թէ զինչ տա՞ք պատասխանի Սողոմօնի: Ասացին մեծամեծքն՝ թէ ՚ի մարմնաւորաց քան գրեզ ոչ կայ մեծ, զու մեծ ես քան զնա, բայց մոլտ դու առաջի շատուածոցն, ու

աղաչեա՛ն նոցա՝ թէ օգնեցէք ինձ, զի Սողոմօն գալ կամի ՚ի վերայ մեր առ ՚ի կոտորել զմեզ:

Յայնժամ ես անբան տխմար ու հպարտ, որ ոչ ճանաչեցի զՍողոմօն հօր Դաւթի որդին՝ հարցի զկուռքսն վասն այսր բանիս: Եւ նորա պատասխան ետուն՝ թէ մի հրկնչիք ՚ի Սողոմօնէ արքայէն, զի կարող եմք առնել զգործ Սողոմօնի, և տամք ձեզ գլադ-թուլթիւն:

Լսեց Աբախրազիզ թագաւորն մեր ու խիստ ուրախացաւ. և զՍողոմօնի ղեսպանն ծեծեց. ու շատ վատ ասաց Սողոմօնի. և ասաց՝ թող պտտրաստի ՚ի պատերազմ, որ ես եկեալ տամ նորա բաժին գմահն: Դնաց ղեսպանն և ասաց Սողոմօնի զամենայն, որ պատրաստեց զինքն ՚ի պատերազմ. ժողովեց զօրքն և քաջք բազումք մարմնուորք և անմարմիւր, հաղարք հազարաց և բիւրք բիւրոց օձք և վիշապք, զա-

գանք և անասունք և թռչունք, ուսոյց նոցա զկռուիլն: Եւ եկեալ Սողոմօն յաշխարհն մեր՝ ուղարկեց զեսպան առ թագաւորն մեր, թէ ահա եկի ՚ի քո աշխարհն. լսէ իմ հրամանացս, եկ առ իս: և կոտորեա՛ն զկուռքսն, և և հաւատա՛ն յԱստուածն իմ զի ոչ կարեն դոքա պահել զքեզ ՚ի ձեռաց իմոց:

Լսեց մեր թագաւորն՝ ու կալաւ ղղեսպանն Սողոմօնի, և զերեսն նորա սեացոյց, և ուղարկեց առ նա՝ թէ պատրաստ լեր, որ կռուիմք. տեսնումք՝ որ Աստուած կարող է և յալ-թող: Դնաց ղեսպանն՝ և ասաց նմա զամենայն եղեալսն:

Յայնժամ զնաց Սողոմօն ՚ի դուր զաշտ մի. և իմ թագաւորն ՚ի դուր լեռ մի: Ժողովեցան զօրք բազումք անթիւ և անհամար՝ և քաջք բազումք, և յաջողեցաւ կռիւն: Եւ հրամայեց Սողոմօն զազանացն՝ որ կէսն ընդ աջմէ կային, և կէսն ՚ի ձախմէ:

Եւ թռչնոցն հրամայեց՝ որ բարձրա-
նային 'ի վերայ ճայթելով, ու կրարցով
ծակէին դերեսս և զաշտ մեր, և չտային
բանալ: Գազանացն հրամայեց՝ թէ
զգրաստնին լափեցէք և փախստական
արարէք: Օձիցն և վիշապանց հրա-
մայեց՝ թէ 'ի մէջ ոտից նոցա մտէք
ու պաշարեցէք: Եւ ինքն նստած յոս-
կիակազմ թախտ օձուն վրայ, զարդա-
րած ազգի ազգի, հրամայեց՝ որ բարձ-
րացուցին զթախտն, որ հայէր 'ի վե-
րայ պառերազմին: Եւ հրամայեց իւր
բղեշխին՝ որ կայր յիւր աջոյ կողմն,
և այլ հեծեալք ընդ անմարմնոցն 'ի
ձախմէ կային: Եւ արարին կռիւ ե-
րեք օր և երեք գիշեր: և ո՞վ կարէ
պատմել զահագին պատերազմն, թէ
զդղրդումն՝ և թէ զգոռումն:

Եւ քան զամենն յառաջ ես յաղ-
թեցի Սողոմոնի զօրացն, ու պարծե-
ցալ, թէ զՍողոմոնի բղեշխն Ամիրաթ՝
բերեմ առաջի իմ թագաւորին: Կան-

չեցի և խառնեցայ ընդ զօրքսն ասե-
լով՝ թէ զայլ ոք չուզեմ, բայց զբեզ
Ամիրաթ, ևկ զի տեսուք զմիմեանս:
Եւ նա ևս զոչեաց ասեցաւ ոչ ձայնիւ.
և ինձ այնպէս թուեց՝ թէ երկինք
պատառեցաւ և երկիր շարժեցաւ,
և ական քարինք 'ի վերայ իմ 'ի սաս-
տիկ ձայնէ նորա:

Եւ երբ խառնեցաք ամենքս ի-
րար, թռչունք չտային 'ի մեզ աչք
բանալ. զազանքն ու սողունքն ափ-
շեցուցին զմեզ: Եւ խստացաւ կռիւն՝
որ ոչ հայր որդւոյ ողորմէր, և ոչ եղ-
բայր եղբօր կարէր օգնել. և բազումք 'ի
մեր զօրացն մեռան: Ապա գհետ Ամի-
րաթին վեց ժամ կռուեցաք, մինչ որ
ձանձրացաք երկուսք. և ես կամէի՝ որ
բաժանէի յԱմիրաթէն: Տեսաւ Սողոմոն
զիմ դառնալն ի հետ, հրամայեց՝ թէ բռ-
նեցէք զայդ անհաւատդ: Փախեայ ես,
և Ամիրաթն անկաւ 'ի վերայ իմ. ասա-
ցի նմա՝ երդմնեցուցանեմ զբեզ յԱս-

տուած կենդանին, որ երբ տանիս
զիս առաջի Սողոմոնի արքային, ոպա-
նանել չտաս: Եւ սարաւ զիս առջի
նորա, որ ետ բերել զայս քարէ սիւ-
նըս, և զընդանեաց զիս աստ երկա-
թով, ու արճըճով, ու սղնձով եւ հրա-
մայեց Ամիրաթին՝ որ շակեց զիս այս
բարովս, ու երբ յայս լեռս՝ որ կու
տեսանէք:

Ասաց ալևորն, այն պատերազմն
զինչ եղև: Ասաց քաջն, յորժամ Ամի-
րաթն զիս փախոյց ու բռնեց, իմ
թագաւորն փախաւ, և Սողոմոն յետ-
կանց ընկաւ, ու զիմ թագաւորն ըս-
պան և զգօրքն կոտորեաց: Արին սկըզ-
զին, ու զկուռքսն ջարդեցին. և զթա-
գաւորի դուստրն էա Սողոմոն իւրն
'ի կնութիւն, և զերկիրն Ամիրաթին
'ի ձեռն ետ, և ինքն զարձաւ ուրա-
խութեամբ 'ի տուն իւր:

Ասաց Ամիրմուսէն, օրհնեալ է Աս-
տուած որ յամենայն տեղիս փառաբա-

ի մէկ ալ գերեզմանն զրած էր ողբս այս

Ով դուք Աղամա որդիք, չլինի
որ զԱստուած մոռանայք. Աստուած
իւր բարեացն առատ, համբերէ՝ ի
պիղծ գործոցն, որ անանց հիւրն չի-
մանայք. մեք ի մեր անհուն բարեացն,
բան զպատանքն այլ իրբ չտաւաք:

ի մէկ ալ գերեզմանն զրած էր ողբս այս

Ով դուք Աղամա որդիք, թափե-
ցէք զգինին ի ձեզնէ. զմարմինսդ մի
պարարէք, այլ հոգւոց բաժին պատ-
րաստեցէք: Որ երբ ճանապարհ ելա-
նէք, նա զոգումն ըզձեզ չիաքառէ.
զգոյշ և պատրաստ կացէք, որ եկան
դէն զձեզ շարզիլէ:

ի մէկ ալ գերեզմանն զրած էր ողբս այս

Դիտացէք բըշիկ քըշիկ, որ զը-
նաց մեր օրն ի մաղալուն. քանի՜ ի
նզ զարմանք թուի, զնալոց եմք
նեղքի հողոյն: Արթուն և պատրաստ

կայէր, դատողին առէր պատասխան,
վայ այն Ազամայ որդւոյն, որ չունի
խսկի ահ մահուան:

Ի մէկ ալ գերեզմանն գրած էր ողբս այս

Մյ իմ բարերար Աստուած, ա-
ղաչեմ որ զիս խրատես. ծառայիս քո
միտ գնես, զիս յիմ մեղացն ալ ազա-
տես: Ու տաս ինձ բարի խրատ, ու
զիմ շատ մեղքն ոչ յիշես. դու ես ո-
ղորմած Աստուած, ընդ մեղաց ըզմարդ
ոչ դատես:

Ի մէկ ալ գերեզմանն գրած էր ողբս այս

Մյ Ազամայ դուք որդիք, վայն
տարաք զինչ աստ որ ունիք. յոյժ
ցեղ ու ցեղ շատ դատիր, աստ թո-
ղուք անդէն ոչ տանիր: Գիտեմ Սողո-
մօն ասաց, զորն կերայ զորն խաբեցի.
զօր տուի ձեռօքս աղբատաց, անդէն
ես ամէն վայն գտի:

Այս բաներս՝ որ գրած էր ՚ի վե-
րայ տապաններուն՝ զամէնն գրեցին,
և եկին ՚ի տեղիսն, և կապեցին սան-
դուխտ և եղին ՚ի պարիսպն: Ասաց
մէկ մարդ մի՝ թէ ես ելանեմ ՚ի պա-
րիսպն: Երբ ելաւ ի պարիսպն՝ ծիծա-
ղեցաւ. ծափ էգարկ և ասաց, չապանչ
չապանչ, թէ ինչ աղուոր է քաղաքս. և
անկաւ ՚ի քաղաքն ու մեռաւ: Մէկ
մարդ մի ալ երէկ՝ ու ասաց ես ելա-
նեմ ՚ի պարիսպն, զի այն մարդն թե-
թեախելք էր, չըկարաց զխելքն ՚ի
վերայ պահել:

Ասաց Ամիրմուսէն, խելաց բան
չէ որ զիւր ընկերն մեռած տեսանէ
և ինքն չըվախենայ: Ապա եօթը մարդ
ևս ելան ՚ի պարիսպն, և ամենեքեան
ծիծաղեցան, ծափ զարկին ու անկան
՚ի քաղաքն և մեռան: Ուշաթափուե-
ցաւ Ամիրմուսէն՝ և ելաց դառնապէս.
և ասաց զողբս այս ՚ի վերայ պարս-
պին:

Պարիսպ ես դու աննման, ընկեցեր 'ի վայր զամենայն, մարդիկ ուր ի քեզ ելան, քան զծաղիկ 'ի վայր թափեցան: Ոչ եմ ես տէր ամէնի, լինի թէ չարին թուեցան. զօրքս հաւասար կու զողան, յայս բանէս քաղաքըդ աննման:

Դարձաւ ու ասաց Տալիպն, կամիմ ես գնալ վասն զօրացդ: Ասաց Ամիրմուսէն, գնա՛ վասն նոցա, և վասն Խալիֆային սիրոյն. ապա իմ բանիս մի գնար: Յայնժամ Տալիպն զիւր մալին կէսն Աստուծոյ խոստացաւ. ու երբ 'ի պարիսպն ելաւ՝ զԱստուած յիշեց. ծիծաղեցաւ ու ծափ էզարկ, անկաւ 'ի քաղաքն և ուշաթափուեցաւ:

Յայնժամ Ամիրմուսէն ելաց յոյժ, զի գիտաց թէ մեռաւ. Տալիպն յուշ եկաւ, ձայն ետուր՝ թէ մի լար, ես կենդանի եմ: Տեսաւ Տալիպն՝ որ 'ի մէջ միոյ զռան ձիաւոր մի կայր կանգնած, ու գրած էր 'ի վերայ ձեռին՝

Թէ Կալ զպորոտիս բեռն՝ երկոտասան անգամ շրջեա՛, և ապա բանաս զղուռդ. Կարդաց Տալիպն՝ և արար զօր գրած էր, ու հրաց՝ զղուռն բաղաբին:

Յայնժամ էառ Ամիրմուսէն զկէս զօրքսն, և 'ի քաղաքն մտաւ, և շուրջ եկին զքաղաքն. տեսան, զի մեռած էին ամենեքեան, ու փակած շուկայքն ամէն. սալ կապած էր, և ջուրն շուրջ կայր 'ի վերայ: Եւ ամէն փողոցի դուռն Բըքայ մի շինած էր. և ոսկի արծիւ մի գրած 'ի վերայ, և ջուրն ընդ բերանն ելանէր. ծաղկունքն անուշահոտ և գեղեցիկ: Մարդիքն 'ի գմբէթն նստած էին. ոսկին և արծաթն աղունքն ու մարգարիտն կուտած էր. և տէրքն 'ի մօտն մեռած էին և փրտած. երբ մարդ ձեռն հասցընէր՝ նա 'ի հող զառնային: Ով որ տեսնոյր՝ նա լայր ու սրտէն զշարն հանէր որ 'ի միջէն 'ի դուրս ելանէր:

Յայնժամ ելան անտի ու գնացին
'ի թագաւորի դարպասն, որ ունէր ե-
րիս դուռս, քան զբերդի. մէկն՝ պղն-
ձի, մէկն՝ արծաթի, մէկն՝ ոսկի. Տե-
սան զարմանալի շինուածք՝ որ այլ
չէր տեսեր աչք մարդկան, ու գնորա
նմանութիւնն ոչ կարացին գրել: Եւ 'ի
դուռն դարպասին կայր ձիաւոր մի, և 'ի
մօտն Բրքայ մի, և 'ի հինգ կողմէ ջուր
ելանէր 'ի նմանէ, յառջևն ծաղկնոց
էր, ու մրգարերաց ծառ և տունկ բա-
զում: Եւ թէ մարդ 'ի մէջն մրտանէր՝
նա յանուշահոտութենէն գինովնար,
և վարդն ըմբի չափ էր կանգնէր, և
մարդիքն 'ի շուրն մեռած էին. Յայն-
ժամ մտան 'ի յայն գմբէթն, որ քաղա-
քըն ամէն յառջևն էր. և ասաց Ամիր-
մուսէն զօրքս զայս 'ի վերայ քաղաքին:

Անդ րեդ անդուր քաղաք, որ չրկայ
'ի քեզ կենդանի. ամէնքն են 'ի հող
դարձեր, մարդ չկայ բարիքն է 'ի լի:
Այ վայ, թէ չէաք տեսեր, սոցա

խեղճն ի յայսմ վայրի. վախիմ թէ այս-
պէս լինիմք քան զսոսա ոգորմ ու լալի:

Ապա մտան 'ի տէրկեհանն ու տե-
սան ազգի ազգի սկս կապած, ըռումբ
և չարխի աղեղ լաքած, ու թրեր.
և բլատկի ասպարք, ու քէչիկ: Երբ 'ի
դարպասն մտան, տեսան որ մարդիքն
նստած ու մեռած, բայց փտած չէին,
այլ կըլին սևացեալ էր 'ի վերայ: Տե-
սաւ Ամիրմուսէն ու զարմացաւ, և ա-
ռաց զօրքս այս:

Եկայք նոր զարմանք տեսէք, որ
եղաք մեք անմխիթար. լաւ էր թէ չէ-
աք տեսեր, այս տեսիլս 'ի լաց մեզ
արար: Ես փառք տարաշին ասեմ, որ
ինքն է Աստուած բարերար. մի թէ
յարութեան աւուրն, ոչ ձգէ 'ի հուր
և 'ի խաւար:

Գնացին ի մէկալ դուռն՝ ու տե-
սան զկտմարն բարձր ու զարմանալի:

խայտուածքն ամեն կարմիր ակունք էր, որ գնմանութիւնն գրել ոչ կարացին:

Եւ ի վերայ շէտին գրած էր ողբս այս

Այս դրունս գեղեցիկ աղուոր, գովելի մեծ արքայական չկարէ շինել այլ քան զայս. զի այս շինուածքս է աննման: Այ վայ դուք սոցա տուէր, որ չեղաւ նա մեզ բնակարան. գընացարք և աստ թողարք, զանցաւոր շինուածքս ամենայն:

Ի ներս մտան ու տեսին՝ զի երեք սիւն կայր ի մէջ դարպասին. մէկըն՝ լուրջ, մէկն՝ կարմիր, մէկն՝ կանաչ, ու գմբէթ մի ի վերայ սեանցն ի յոսկւոյ ծեփած: Եւ ի յայն գմբէթն ոչ քարեղէն շէնքն տեսան, և ոչ փայտեղէն. այլ ամէնն ոսկի և արծաթ էր: Եւ սիւն մի եւ կայր ի մէջ դարպասին, որ եռեսուն կանգուն բարձր

էր, և ոսկի գմբէթ մի ի վերայ. և ոսկի աւիւծ մի զուգած էր քան զկենդանի, ու լուսատու ակունք դրած յառիւծն, որ երբ գիշեր լինէր՝ նա ակունքն լոյս տային քան զարեգակն: Եւ ոսկի տախտակ մի գրած էր ի վերայ աթոռոյ միոյ, և գոհար ակունք ի նմա մարգարտով յօրինած: Եւ գեղեցիկ թագուհի մի ի վերայ աթոռոյն նստած. և խալիչայ մի փուռ մարգարտով լցած ի ներքե թագուհւոյն: Եւ կայր ի զլուսինն թագ մի գեղեցիկ և աննման յօրինած, որոյ զձեռն գրելոյ չըկարացար: Եւ ի վիզն շարոց մարգարիտ մեծ քան զաղանոյ ձու, և ի մէջ շարոցին լուսատու ակն մի. և կայր գլխադիր մի նման սիրամարդի գոյն զգոյն: Եւ այն թագն որ ի գլուխն էր՝ չորս ակն կայր ի նմա. մէկն՝ կարմիր, մէկն՝ լուրջ, մէկն՝ կանաչ գմբուխտ. մէկն՝ լուսատու ակն աննման, որ մարդ չըկարէր հայիլ. և այնպէս երեւէր թէ թագուհին

յայն օրն էր մեռած: Տեսաւ Ամիրմուսէն՝ ու խիստ երաց, և ասաց զողբս զայս ի վերայ թագուհոյն:

Անգին աննման զոհար, վայ զուէր ես անպիտացեր, զու քան կենդանի մարդոյն, մարմինդ էր հանց հող է դարձեր: Քան զքո ազաւոր աշքերդ, հողեղէն մարդոյ չեմ տեսէր. վայ տամ ես հազար բերան, քո քաղաքին որ չէ վայլեր:

Ապա ասաց զողբս զայս 'ի թագուհոյն բերնէն

Նզրաբք սիրելիք որ կայր, մի խաբիք ի յայսմ աշխարհիս. այս կենացս մի հաւատայք, ամենքդ օրինակ առէք զիս: Զինչ որ Ալամայ որդիք, ծնանին ամէն դան առ իս. զու ջանս բարի գործել, որ չլինի ի հուրն առարիս:

Յիւր բերնէն

Ինչ մարդ որ այլ զայս տեսնու, և այս կենացս նա հաւանի. կամ ապ-

տէն իւր տուն շինէ, և անհող ի ներս բնակի: Չաւտամ թէ բնաւ այն մարդ է, կամ ունի միտք բանականի. անբան և անասուն է նա, խոտակեր և չորքոտանի:

Ի թագուհոյն բերնէն

Դէրի Աղամայ որդի, էր դատիս զամէն հետ մեղաց. յիշեալ զահեղ զատաստանն ու ծեծէ ըզստրիկդ ու լաց: Զիս տես և քեզ ճար արա, և փախիր զու ի մեղաց. թէ չէ աներկ աւուրն, զունայրիս ի հուրն յանանց:

Յիւր բերնէն

Այ իմ պատուական զըշխոյ, որ զու ես ողորմ ու լալի. այսչափ քո անհուն բարքիդ, չօղնեցին քեզ փոքր 'ի շատէ: Մեռար զու և 'ի հող դարձար, ու թողէր զամէնն 'ի յերկրի. մարդն որ իմաստուն լինի, նա բեզնով ինքն խրատի:

Իբրև լուեցին ասելու՝ ասաց Տա-
լիպն ընդ Ամիրմուսէն, թէ երբ այս-
պիսի մեծ մարդոյ պաւակ մեռանի,
յաչքն սնդիկ դնեն՝ որ եռայ, ու զմար-
մինն զմուեն՝ որ փափուկ մնայ և չփը-
տի: Եւ կայր առաջի թաղուհւոյն եր-
կու մարդ կանգնած. մէկն սև, մէկն ճեր-
մակ. ի ճերմակ մարդոյն ձեռն թա-
փած թուր, և ի սև մարդոյն ձեռն լաւ
թօփուղ մի: Եւ կայր ի գիրկն թա-
ղուհւոյն տախտակ մի՝ ոսկի լաճիվեր-
տով գրած բանս այս, զոր կարդաց
ալիւորն այսպէս:

Անունն Աստուծոյ օրհնեալ, որ է
ինքն միշտ կենդանի. իշխան է երկնի
և երկրի, արարիչ Աստուած ամէնի:
Հոգածին անմահ չլինի, բայց միայն
ըստեղծօղն ամէնի. անպէտք է փառքն
աշխարհի, քան երազ և մութ զիշերի:
Ես մեծ թագուհի էի, դուստր հօր
թագաւորի. ունէի իշխանութիւն, որ
մարդ չունէր վերայ երկրի: Բայց մահն

երբ առիս եկաւ, զամէն ինչս ես ատե-
ցի. զիս տեսեալ խրատեցարձը, յա-
մենայն չարեաց դժւք փախերուք:

Գրած էր խրատս այս

Ո՛վ զիս տեսնու, թող իւրն ողոր-
մի ու խրատուի, տասն և եօթը տա-
րու էի ես, որ երբ մեռայ: Մահն ոչ
ի թագաւորէն վախէ, և ոչ աղքատին
ողորմի: Ո՛ւր է Ագամ, որ Աստուած
իւր ձեռօքն ստեղծեց. կամ ո՞ւր է Սո-
ղոմօն արքայն. կամ Աղէքսանդր թա-
գաւորն, նա որ տիրեց երեք կողմ աշ-
խարհիս. բայց զայս քաղաքս ոչ կա-
րաց առնուլ: Ինձ այն մնաց՝ որ իմ
ձեռօքն, ետու աղքատաց: Դուր որ կեն-
դանիրդ էք՝ մի թողուք զձեր տալան-
քն այլոց, որպէս և մեր թողար. այլ
ձեր ձեռօքն յայս կեանքս տուէք, և
զայն կեանքն զնեցէք:

Գրած էր ողբս այս

Մարդն որ իմաստուն լինի, 'ի յիւր
գործոցն իսկ ճանաչի. որ զամէն բա-
րի գործէ, 'ի չարէն 'ի զատ նա փախ-
չի: Զի այս մեծութիւնս է սուտ, և
փառքն շուտով կուլթափի. որպէս թա-
գաւորք եղեն, որ յառաջ զանունն ա-
սացի:

Ես Զմրութիւն թագաւորին դուս-
տերն եմ. մեր դարպասին բուրգերն
ամէն ոսկի և արծաթ էր: Եւ 'ի միւր
սարերն բազում ոսկեհանգ կային. ակն
և մարգարիտն 'ի մեր ծովէն կու ելա-
նէր: Յառաջ մեռաւ իմ մայրն, և ես
եօթը տարեկան մնացի. տասը տարուն
ի վեր՝ կալայ զաթոռ թագաւորութեան
ու եօթը տարի վարեցի, յայնժամ հա-
սաւ ինձ մահ: Եւ յորժամ կարգաց արե-
ւորն՝ ելաց Ամիրմուսէն, և ասաց զողբս
զայս:

Աստնուորիս այս բարիքն, չէ իսկի
մարդոյ մնացական. բայց մարդն իմաս-

տուն լինի, որ ձրի բաշխէ զամենայն:
Մարդիք քան զգարնան ծաղիկ, փրթ-
թին անդէն չորանան. երանի հազար
բերան, արդարոյն աւուր յարութեան:
Ո՛ւր են թագաւորք երկրի, որ յառաջ
զաշխար շինեցին. քանի բաղաք և բեր-
դեր, թողին շինուածովք ու գնացին:
Երբ մահն 'ի վերայ եկաւ, յամէնէն դա-
տարկ գնացին. և յիւրեանց անհուն զան-
ձէն, հետ իւրեանց մէկ փող մի չափին:

Գրած էր բռնս այս

Անձրեհ չեկաւ 'իմեր աշխարհս, վա-
սըն որոյ չորացան ամէն արգասիք և
ցորեանք: Յայնժամ շատ զանձ, և պա-
տուական ակունս և ագգի ագգի կերպաս
ուղարկեցաք յամենայն երկիր. և նովաւ
շուրջ եկին, և ոչ գտան ցորեան, և
զարձան զտտարկ 'ի տուն: Տանէին
զոսկին ընդ հացի տային և ոչ գտա-
նէին, ոչ գնով և ոչ անդին: Երբ ա-
մէնուն յոյսը կըտրեցաւ՝ որ մարդ որ

ուժով էր՝ կերաւ զանուժն: Պարոնն զժառայն ուտէր. և աղբատրքն զմիմեանս: Եւ ապա գիտացար՝ թէ բարկութիւն տեսան է 'ի վերայ մեր, յանձըն արարք զմեզ Աստուծոյ:

Գրած էր խրատս այս

Խրատ մի լսէ յինէն, այ յիմար խելօք դու տխմար. գիտեմ մեռանիլ պիտի. որ չըկայ յաշխարհիս քեզ ճար: Զքո սիրտդ ողորմած պահէ, զի ունիս զնալ դու յերկիր օտար. իպահս և 'ի յաջօթս կացիր, զի տապանն է մութն ու խաւար:

Գրած էր բանս այս

Քաղաքս երկնաչափ աստեղօք էր շինած, քան զայս այլ ամուր բազմա չըկայր 'ի վերայ երկրի: Ո՛վ որ աստուծոյ հրամանաւն յայս քաղաքս որ մըտնու՝ ոսկի և արծաթ առնէ որչափ և պիտի. ապա զայս որ յիմ վերայ կայ՝

մի առնոյր ձեր աստուծոյ սիրոյն համար: Այսչափ ինչս որ յիմ վերայ է՝ ինձ թողէր. յիմ ամէն թագաւորութեանէս զայս առեայ եմ ինձ բաժին: Երդ մեքցուցանեմ զձեզ 'ի յԱստուած կենդանին. որ չառնէր իմ մարմնոյս վնաս, և կամ զիս յիրար տար ու խռէր: Ո՛վ իմ աղաչանացս լսէ՝ Աստուած իւրն ողորմի, ապա թէ չէ՝ չըհամբերէ Աստուած անխեղճ և անօրէն գործոցն: Լսեց Ամիրմուսէն ու շատ ելաղ. և ասաց զբանս զայս 'ի թագուհւոյն բերնէն.

Ըզբարոցն գոր դու գրեցեր, իմաստուն ճարտար թագուհի. յայս ժամս ինձ շատ խեղճ թուեց, քո գանկստն որ ես լսեցի: Բայց յայս անչափ գանձերէս, մեզ դատարկ զնալ չըպիտի. բիշ մի մեզ վայելս առնումք, ու թողումք զայն ում որ դիպի:

Յայնժամ հրամայեց զօրացն, բերէր զինչ որ աման ունիր, և լցէր որչափ և պիտի ակն ու մարգարիտ և

ոսկի: Ասաց Տալիպն, ես գայս ինչքս՝
որ ի վերայ թագուհւոյս է, կառնում,
ու խալիֆային ընծայ կու տանիմ:
Ասաց Ամիրմուսէն, ամենայն իրօք որ
ոչ եմք կուշտ, նաև ոչ այնով կշտա-
նամք: Ասաց Տալիպն, Աստուած գոս-
կին ու զարծաթն ու զպարզերն և զաւ-
րանքն՝ կենդանեացն է տուեր և ոչ
մեռելոց: Այլ սորա պատանքն իւրեան
բաւական է, զի հող է և ի՛ հող դառ-
նալոց է. վասն փորոց հս խառնում
զայն ակունքն ու տանիմ խալիֆային
ընծայ:

Ասաց Ամիրմուսէն զայս խրատս

Ինչ մարդ որ ազահ լինի, նա
փութով ինքն կու կտրի. հազար խրատ
բեզ ասեմ, մի՛ առնել իմ սերելի: Ան-
պարտ էմ ի՛յայդ բանէդ, մի՛ առներ
դու բան խոտելի. չլինի աղօթք թա-
գուհւոյն, որ ի վերայ բո կատարի:

Նաև ասաց Ամիրմուսէն՝ թէ իմ

բանիւս ամի՛ առնուր զայն ի նմանէ. ես
տնապա՛րտ եմ իյերդմանէն, որ թագու-
հին էր գրեր: Զլսեց Տալիպն զխրատ,
այլ գնաց յառաջ՝ և կամեցաւ առնուլ
զթագն ի՛ զլիսոյ թագուհւոյն: Իսկ այն
սև մարդն որ զթօփուզն ունէր՝ էզարկ
ի վերայ թիկանցն ու ընկեց զՏալիպն.
և ճերմակ մարդն որ զթուրն ունէր՝
էզարկ զգրուխն ու կտրեց:

Իսկ Ամիրմուսէն վարմացեալ փա-
խեալ ի գտտ. և ափսոսաց զՏալիպն
որ կորաւ իւր յիմարութեամբ, ու չը-
լսեց խրատու իւրն: Եւ վասն այն ա-
սաց Ամիրմուսէն զողբս զայս ի վերայ
Տալիպին:

Զխրատն զոր տուի ես քեզ, չլսե-
ցիր այ իմ սիրելի. ո՞վ որ չողորմիր
դորա, նա նման է սատանայի: Ո՛վ շատ
զանձ ժողովել կամի, նա յիւրմէն չու-
տով կու զրկի. ինքն կարօտած մնայ,
ի դանձէն զոր ինչ ունիցի:

Յայնժամ ելաւ Ամիրմուսէն ի գրմ-

բէթն ի դուրս: Եւ բարձին ամենեքեան որչափ և կարացին՝ զբազում ակնս և մարգարիտս և ոսկիս, և զոր ինչ զբտինն: Եւ երբ բարձան ամենեքեան՝ զմէկ զանձի ապրանքն ու զոսկին չկարացին ամէնն բառնալ: Ասացին թէ՛ զինչ որ ի Պաղտատ մարդ կայ ու զբրատտ՝ զայս ապրանքս ու զոսկիս չբկարեն վերցնել ի քաղաքէս:

Եւ փակեցին զդուռն, ու գնացին ընդ ծովեզերքն քառասուն օր, եւ տեսան բարձր բլուր մի, և ի վերայ բլրին սև մարդիկը այլադէմք. և ի ներքոյ բլրին քար կայր, իջաւ Ամիրմուսէն անդ. և փախեան սև մարդիքն. շատ մարդ ի ներքոյ քարին մտան, և այլք ի լերինն թարեան: Երբ պահ մի կացին՝ եկին սև մարդիքն, ու հայէին ի վերայ նոցա: Գնաց ալևորն՝ ձայնեաց և հասկացոյց. և սեւերն գնացին բերի զթագաւորն իւրեանց ի մօտ Ամիրմուսէին. իւրեանց հալաւն սև էր ու մա-

զեղէն. նստան կերան ու խմեցին և ուրախացան:

Ասաց Ամիրմուսէն ցալեօրն՝ հարցից թագաւորին, թէ մարմնաւոր էր թէ անմարմին: Երբ հարցաւ՝ ասաց թագաւորն, մեք մարմնաւոր եմք յՈրաբիայի որդւոցն:

Ասաց Ամիրմուսէն, զինչ հաւատք պաշտէք: Ասաց նի պարոնն՝ թէ երեսցաւ ի յայս ծովուս մարդ լուսեղէն, որ ամենայն անձն լոյս տայր, և լուսաւորէր զերկին և զերկիր: Եւ ի մեղ ասաց լսեցէք պարոն որդիք՝ և ի միտ առէք, հաւատացէք արարչին երկնի և երկրի՝ ծովու և ցամաքի, սարսեցէք ի նմանէ, զի նա զամենայն տեսանէ, և նա միայն է Աստուած կենդանի. աղօթք մատուցէք նմա հանապազ. և տուր զողորմութիւն աղքատաց: Նա խրատեց ըզմեզ և ուսոյց մի Աստուած պաշտել. և ինքն վերացաւ լուսեղէն ամպօր յերկինս: Եւ մեր յամէն օր եօթը անգամ

աղօթք մատուցեմք, և զԱստուած փառաւորեմք, ու զոհանամք զնմանէ:

Առաջ Ամիրմուսէն զբանս այս

Քեզ փառք արարիչ Աստուած, որ յամէն տեղ օրհնաբանիս. բանիւ զուրարձեալ ունիս, զամենայն երկիր և զերկինս: Այլ և յԱղամայ որդւոցս, ի շարեաց զատիլն կամիս. զի աներեկի աւուրն, յոր լսեն նոքա զեկայքն առիս:

Ապա եհարց զսի թագաւորն՝ թէ յայն կուժերէն՝ որ Սողոմոն բարկացաւ զիւացն, և ի պղնձէ կուժն էած, և ի ծովն ձգեաց, աստ գտանի թէ ոչ: Ասաց սի թագաւորն՝ թէ բազում որսորդաց կարօտ է այդ բանդ, զոր կամիս տեսանել: Ասաց Ամիրմուսէն՝ մեր այն կուժերուն համար եմք եկեր յայսքան ճանապարհս: Յայնժամ հրամայեց սի թագաւորն որսորդացն, որք բերին երկոտասան կուժ առաջի Ամիրմուսէն, զոր առեալ բազում ուսալսութեամբ

եղ ի մէջ ոսկի սընտուկին իւրոյ: Եւ խիստ պատիւ արար սի թագաւորին. խիլաթեաց և ետուր նմա շատ ոսկի, ակունս ու զօրեղ ձիանք: Զնորհակալ եղև սի թագաւորն ու չէառ, ասաց թէ այդ մեզ չպիտի. ոչ ծախեմք և ոչ հեծնումք. մերն այն է որ որս առնուք զմիսն ուտեմք, և զմորթին հալնիմք և զաստուած փառաւորեմք:

Յայնժամ ի յորս ելաւ սի թագաւորն զօրօրն հանդերձ. կէսն ի ծովու, և կէսն ի ցամաքի, որք որսացին ու դիզեցին: Եւ այլ բազում հրեղէն ձի հանին ի ծովէն, և մարդադէմ գազունըս և անասունս՝ որ ոչ լինի յայլ երկիր, զոր բերեալ հտուն Ամիրմուսէին: Այլ ի յամէն ուրբաթի զիշերն գայր ի ծովէն ի դուրս անեղազոչ ձայն մի բարձր՝ որ ասէր, փառք Աստուծոյ այնմ որ ստեղծեց զերկինս և զերկիր, և փառք իւր մեծութեան՝ որ զամենայն կենդանի մահկանացու է ստեղծեր, և

ինքն միայն է անմահ: Լսեց Ամիրմուսէն ու հհարց զսև թագաւորն, ով է այն՝ որ յամէն ուրբաթ զիշեր կու փառաբանէ զԱստուած: Ըսաց թագաւորն, մեք ոչ ինչ տեսանեմք՝ բայց զձայնն կու լսեմք:

Ասաց Ամիրմուսէն զօրհնութիւնս զայս

Աստուած արարիչ բարի, բո աշունդ միշտ փառաբանի, տէր ես զու երկնի եւ երկրի, անսկիզբն զանիմանալի: Վերին զօրքն ըզրեզ օրհնեն, անդադար եւ անլուելի, այլի երկրածինքս ամէն, խոնարհեալ քեզ երկրպագեն:

Յայնժամ սև թագաւորն երկու լաւ մարդ զրաւ զհետ Ամիրմուսէին, որ որ շնորհակալ եղև, եւ ողջունեցին զիրեարս. եւ տարան զԱմիրմուսէն կարճ ճանապարհով յերկիրն Ականաքուոց, որ շատ ոսկի եւ արծաթ, եւ աւուռնս պառուաւանս ուղարկեց թագաւորին. եւ

թագաւորն չէառ. ասաց թէ զայն կուժենն խնդրեմ տեսանել:

Ապա Ամիրմուսէն երկու կուժ ուղարկեց թագաւորին. եւ թագաւորն երբ երաց զբերան կուժերուն ելաւ սև մուխ ու բարձրացաւ յօդն, եւ եղի ի կերպարանս զիշատեսիլ մարդկան: Աղաղակեաց եւ ասէ, Սողոմօն Սողոմօն որդի Դաւթի մարգարէի, այլ չգործեմ զոր ինչ գործեցի, եւ կամ ի հրամանս քո. զի գիտաց զէն թէ դեռես Սողոմօն կենդանի է. եւ յոյժ զարմացաւ թագաւորն:

Ապա տարաւ Ամիրմուսէն զաւորն առաջի թագաւորին եւ ասաց. այ մեծագոր թագաւոր՝ որ զայս իմաստուն ծերս զհետ մեզ զրիր, սա տարաւ ըզմեզ եւ երբ: Եւ եօթն ուղտ բարձած ոսկի եւ արծաթ ետուր աւուրին՝ Ամիրմուսէն. եւ թագաւորն խիլաթեաց զծերն, եւ զԱմիրմուսէն եւս լաւ պատուեաց, եւ զօրեզ ձիանս ետուր եւ ու-

դարկեց ի Մարը: Հսեց Մարայ տէրն և ուղարկեց մարդ առ Ամիրմուսէն, և ետ բերել առաջի իւր, և յոյժ պատուեաց զնոսա Ապա ելան անտի և գնացին յերկիրն իւրեանց, և հասան ի Պաղտատ:

Խալիֆայն ի դէմ ելաւ և մեծ ուրախութիւն արարին. և բաշխեց խալիֆայն աղքատաց շատ ողորմութիւն վասն նոցա զալուն, զի երեք տարի էր՝ որ գնացեալ էին. և հաւրց զԱմիրմուսէն և նա սկսաւ խօսիլ կարգաւ թագաւորին: Զսողոմօնի կռուին՝ որ քաջն ասաց, այլ և զքաղաքին. և զթագուհուն գիրն կարդացին առաջի խալիֆային. ապա շատ ուրախացաւ խալիֆայն ի նոցա գիտն և ի գայն, և ասաց՝ Տալիպն ուր է. և Ամիրմուսէն պատմեց զմահ նորա: Իբրև լսեց խալիֆայն՝ ասաց վայ նմա, որ իւր յիմարութեամբն կորեաւ. և ասաց զողորմացս ի վերայ նորա:

Ո՛վ իմ տխմար վեղիր, էր կորար ընդ վայր ու նսնիր դու գիւրեանքն իսկ տեսար, և ըզգանգատն ստոյգ լսեցիր: Միթէ դուն անմահ էիր, որ ըզնորա թագն խլէիր. Մուսէն քեզ խրատ ետուր, ոչ լսեցիր զքեզ կորուսիր:

Յայնժամ հրամայեց խալիֆայն թէ բերէք զկուժերն, որ տեսնում: Բերին զկուժերն ու բացին առաջի նորա. և ելան ի նոցանէ որպէս զսև մուխ բան զառաջինն: Եւ երբ տեսաւ զայն՝ զարմացումն կալաւ զինքն. և ասաց փառք Աստուծոյ, որ մեծ պատիւ էր այս Սողոմոնի. որ իւր իմաստութեամբ ի յայս նեղութիւնս և ի բանտս էր զրեր զգերն. այսպիսի շնորհ հոգեղինի չէր տուեր Աստուած՝ բայց միայն Սողոմոնի: Եւ ապա հրամայեց որ բերին զամենայն ոսկին և արծաթն, զապրանքն և զահուսն և զմարդարիան առաջի

իւր. և տեսել զնոսա զամենայն՝ շատ ելաց, և ասաց զողբս զայս:

Աւագ տամ հազար բերան, քո տիրոջն որում դուն էիր. որ յայտափ անհուն զանձէս, մէկ պատանք մի մէնէ տարեր: Երգամ աղաչեմ զԱստուած, որ տայ ինձ աղէկ թապտիր. որ աստ տամ և անդ առնում, ու չթողում այսպէս ի յերկիր:

Ապա հրամայեց՝ զոր ինչ ապրանք և ոսկի բերած էին, զամէնն բաշխեց աղքատաց. և ասաց՝ թող Աստուած զայս իւրեանց տիրոյ հոգւոցն համարի: Ապա բերել ետուր և ինքն զիւր ինչսն և զարծաթն և զոսկին և զապրանքն ամենայն. և բաշխեց աղքատաց: Միայն մէկ կտաւ մի էառ, և ասաց թէ զթաղուհւոյն խրատն լսեմ. աստ տամ, և անդէնն գտանեմ յԱստուծոյ: Զոր ի զնտանն էր՝ արձակեց, զծառայն ազատեց, և զհարկն վերցոյց յաշխարհէն:

Եւ պարոն մի՝ եղիր ի յիւր տեղն. և ինքն շինել ետուր սենեակ մի աղօթանաց, և եմուտ ի ներս, և եօթն տարի աղօթեաց, և ապա փոխեցաւ յաշխարհէս:

Եւ Ամիրմուսէն ալ ետուր զպարօնութիւնն իւր որդւոյն, և բաշխեց զիւր ինչսն և զոսկին և զապրանքն ամեն աղքատաց. հագաւ մագեղէն և մաշկեղէն, և զնաց ի լեառն բնակեցաւ ապաշխարութեամբ մինչև ի մահ: Այսպէս փոխեցան ի սուտ և ի փուտ յաշխարհէս, և հասին ի յաւիտենական կեանքն և յերկնային ուրախութիւնն ի Քրիստոս Յիսուս ի տէր մեզ. որ է օրհնեալ յաւիտենս յաւիտենից, ամէն:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՆՈՒՅ ԳՐԱԳՐԱՊԻԱՆ ԵՄ ԳՐԱԳՐԱՊԻԱՆ

էր սա մեծ թագաւոր և տէր արևելեան աշխարհին. և էր իմաստուն և առաքինի: Սիրէր զաղքատութիւն, և ատէր զայս կեանքս և ասէր՝ փառք Աստուծոյ կենդանւոյն՝ որ կայ և մնայ յաւիտեան. նաև ասէր ընդ իւր անձինն զբանս զայս:

Չարժէ այս կենացս իրքն, այն կենաց ոչ մէկին մին մազ. յորժամ բաժանի հողին, կըմնայ շատ մարդոյ վրա՛ւ: Է՞ր կամիս սիրել զայն իրքն, որ չգայ զհետ քեզ ի վազ. արա՛ զու ինքնին քեզ զճար, և ժողովէ՛ զբարին անանց: Այնպէս զու բարի զործէ, և բաշխէ զինչդ աղքատաց. զի յօրն մահուն հողիդ, մարմինդ չառնէ՛ վազ ի վազ:

ՅԼ ի ժամ աղօթիցն հանէր զամէնն ի զուրս և ինքն միայն մնայր, և աղօթս առնէր ի վերայ ոսկի աթոռոյն և դարձեալ ասէր ընդ անձին իւրում զբանս զայս:

Մի յաղօթից ծոյլ կենար, զիր ուղորդ հետ Աստուծոյ սէր. յիշեա՛ զիւր անեղ անունն, որ փրկիս որպէս Ագամըն էր: Յիւր ձեռքն է երկինք և երկիր, ըստեղծօղ և տէր ամէնի. ջանա՛ խնդրել զու զբարի, որ փրկիս ի հրոյն զեհենի:

Ամէն օր զիւր սովորական աղօթսըն առնէր. և օր մի հայեցաւ ի դարպասն ի վեր. և աեսաւ մէկ մի ձև իւր ուղտապանին, և ասաց՝ քեզ ո՞վ հրաման ետ, որ յայդ տեղն ելեր: Ասաց այն մարդն, ես ուղտապան եմ և զուլտներս կորուսեմ եմ, աստ որոնեմ զբուրսն: Ասաց թագաւորն՝ ինչ կանէ ուղտն ի վերայ դարպասին, յորում կա-

միս գտանել: Եւ նա ասաց՝ ապա դու
որպէս կամիս զԱստուած գտանել ի վե-
րայ ոսկի աթոռոյդ, և ի վերայ փետ-
րալից բարձիդ, և ի մարգարտաշար
գահոյդ: Այդ աղօթքդ չէ ընդունելի Աս-
տուծոյ. այլ արի, էջ յաթոռոյդ, և եկ
ի վերայ մոխրոյն, և այնպէս երկրպա-
զէ Աստուծոյ, որով գտանես զօրորմու-
թիւն: Եւ ապա ասաց զբանս զայս, և
անյայտ եղև:

Երկրպագեան անմահ բանին, թապ-
լեցո՞ղ զերեսդ ի հողին. զի այն ստեղծ
զքեզ ի բարին, և նման արար իւր
պատկերին: Չայս կեանքս քանի դու
սիրես, անճար երթաս ներքև հողին.
մի անշահ կենօք կենար, մի փոխեր
զոսկին պղնձին:

Ապա իմացաւ թագաւորն, որ հը-
րեշտակ էր մարդն այն. և անկաւ զեղջ
յիւր միտքն, և ելաց զառնապէս. և ի-
ջաւ յաթոռոյն ի գետին, և երկիրեպագ

Աստուծոյ: Եւ թէպէտ ատէր զիւր
կեանքն, այլ աւելի ատեց այնունհատի
զաշխարհս և զմեծութիւնն. և ասաց ի
վերայ անձին իւր զբանս զայս:

Ճանա՞մ թէ ևս հազիտ սիրեմ, մար-
մինս ինձ միշտ տայ ի խափ. զինչ որ
խոյանայ բազէն. կարտաքն չանկանին
ի յափ: Կտուեցաւ առիտ չատ մեղք,
որպէս անձրեւ որ գայ տարափ. խոց-
վերեմ մահու սրով, և եղերեմ զինչ որ
չաղափ:

Եւ կոչեց զիւր մեծամեծսն և զիշ-
խանսն, և երեւ զիւր որդիւն, և նստոյց
առաջի նոցա ի յաթոռն իւր, և նորա
ոչ կամեցան. և նա՝ ուժովն և իմաս-
տութեամբն հաւանեցոյց զիշխանսն և
զզօրսն: Եւ ինքն զազատաբար ելեալ՝
ևս պանծն իւր յաղքատութիւն. և ելաւ
յաշխարհէն իւրմէ, և եթող զթագաւո-
րութիւնն վասն սիրոյն Աստուծոյ. և
ասաց ընդ իւր անձին զբանս զայս:

Յիշեան գարարիչն Աստուած, տուր

հոգւոյդ առնել պատարագ. ընդ մութն
էր կամիս գնալ, երբ աստէնս լինի
քեզ ճարակ: Ըզմարմինդ քանի սիրես,
և զհետ իւրն երթաս կամակ. ընկերք
քո զնացին աստի, բնակեցան ի տու-
նըն անքանակ: Ես քեզ ամէն օր ասեմ,
հասիր շուտ նոցա զու միակ. թէ չէ
եղկելի հոգիդ, առաքի ի հուր և ի կրակ:

Ապա զնաց աշխարհէ յաշխարհ, և
հհաս ի Պաղտատ. և եմուտ ի քաղա-
քըն՝ և կամեցաւ մնալ անդ ի կերպա-
րանս աղբատի մուրալով: Եւ մարմինն
նեղէր զինքն ի կողմանէ ուտելոյ և բմ-
պելոյ և աղանելոյ. զի սովոր էր ի սէր
աշխարհիս՝ կեցեալ ի տունն արքունի:
Ապա գտաւ հնարք, և երթայր ի շու-
կայն, և լինէր սուտ խե: Եւ մարդիքն
ծեծէին զինքն, և տղայքն զհետ եր-
թային և նեղէին. և ինքն վաբէր և ա-
սէր ի մէջ մարդկան զբանս զայս:

Մարդիք մի անհոգ կենայք, ձեր

մեղաց զախտն լւացէք. ողորմեցէք աղ-
բատաց, և այնով ձեր մեղքն քաւեցէք:
Դարձիր ի մեղաց ճամբէն, և անդէն
ձեզ տուն շինեցէք. մի թողուք ի կից
նեղելոց. վեր զմարմինսդ ի կամաց հա-
նէք:

Եւ յեղէզն հեծնոյր, ի վայր և ի
վեր վագէր, և ասէր բան զարմանալի:
Ասէին մարդիքն որք զհետ երթային՝
թէ մարգարիտն ի բերանոյն ի վայր
կը թափի, և ոչ զիտէ թէ զինչ ասէ.
հապար աւագ խելօր խումարիս: Եւ
սուր զրին իւր անունն Փահլուլ. և նա
եղի ջրկիր՝ և ջուր կրէր ի շուկայն. և
տային իւրեան հաց և փող. այլ նա
զամէնն տայր աղբատաց, և ասէր ըզ-
բանս զայս:

Աղբատսիրութիւն և պահր, և ա-
ղօթքն ընկերք են միմեանց. սիրէ
զայս երեք բարիս, որ փրկիս ի մեծ
տանջանաց: Մի զմարմինդ ի ձեռք առ-

նուր, կը դնան օրերդ ի ձեռաց. այս օրերս որ մենք ունիմք, կը հատնին և կերթան ի բաց:

Աւուր մի երթայր ի շուկայն ի վայր, մէկ մի խնց դիւր փակեղն ի գլխոյն՝ և փախեալ: Եւ զնաց Փահլուլն ի հողվարքն, և քրոնէր զայն մարդըն՝ որ փակեղն էառ փախեալ: Նա տեսաւ մէկ մի և ասաց, ո՞վ Փահլուլ՝ յայս տեղս ինչ կանէ այն մարդն, զնա ի շուկայն որոնէ: Ասաց ինքն՝ այ եղբայր, ուր երթայ՝ վաղն անադան յայս տեղս պիտի գայ. և ասաց զբանս զայս:

Թէ շատ թէ սակաւ զրկես, վայելնս զերկիրս խնդալով. ունիս դու սուտի գնալ. և մարմինդ ծածկի հողով: Դարձիւր և բարիս գործէ. գիտ բժիշկ և դեղ քեզ շուտով. գի յահեղ և մեծ ատեանն, չլինիս ահով ամօթով:

Ընտելացաւ ընդ քաղաքացւոյն, և հանաչէին զինքն ամէն մարդ, և օր մի

միս ետ սորա մէկ մարդ մի, թէ տար ի մեր տունն. նա էառ՝ և ի հողվարքն տարաւ զայն: Եւ զարձաւ եկաւ այն մարդն ի տուն իւր, և տեսաւ՝ որ ըզմիսն չէր բերեր. զնաց պտաւ զՓահլուլն ի շուկայն՝ և ասաց ո՞ւր է միտն իմ: Ասաց Փահլուլն, ի քո տունն տարի. ասաց մարդն այն, արի ցնց գիմ տունն. ելաւ և էառ զայն մարդն զնաց ի հողվարքն, և ասաց այն մարդն, այս է իմ տունն: Ասաց Փահլուլն, ահա այս է քո տունն. այն տունն՝ որ այժմ կը կենաս, այն չէ մնացական, գի յետոյ յայս տեղն պիտի գաս. և ասաց զբանէս զայս:

Աշխարհիս սահմանքն է հանց, կեանք կը լցվի կեանք թերանայ. կը թնթեցնէ զիւր բեռն, թէ ո՞վ չալիկ որ կարենայ: Ունիկն մատո՞ գու հիւսանին, որ միշտ չինէ զգազաղ նա. մէկն պայ մէկն զընայ, ինքն բնաւ անգործ չմնայ:

Զարմացաւ այն մարդն ընդ Փահ-
լուլին խօսքն՝ թէ մեր զգա յիմար գի-
տէար, նա մեզ վարդապետ եղև, եւ
ունէր սովորութիւն Փահլուլն՝ որ եր-
թայր ի հողվարքն և մնար, և շատ ան-
գամ ննջէր անդ: Օր մի ի դուրս էր և-
լէր խալիֆայն շատ զօրօք՝ զէպ ի հող-
վարքն անցանէր, տեսաւ զնա, և ասաց
նմա՝ թէ հոա ի՞նչ կանես: Եւ ասաց
Փահլուլն՝ ո՞վ տիեզերակալ խալիֆայ,
զայս ամէն մեռեալքս կը նգովեմ: Եւ
ասաց խալիֆայն, էր կը նգովես, և
ասաց ցնա Փահլուլն զբանս զայս:

Թէ շատ թէ սակաւ զրկէ մարդ,
զհետ իւր տանիլ չկարէ. մարդն պիտի
հանց ջանայ. որ ի յայն կեանքն չա-
մաչէ: Որ ասէլն տայ և անդ առնու,
աստ զրկէ նա անդ վճարէ. զի յայն
կեանքն ճարակ չկայ, որ փողով իւր
պարտքն ադատէ:

Զարմացաւ խալիֆայն և ասաց,

փառք Աստուծոյ կենդանւոյն՝ որ կայ
և մնայ յաւիտեան. զի խումարն այն-
չափ խելօք խօսք կը խօսի: Եւ ասաց
թէ այս մարդս խելօք է, և վասն մե-
ղաց զայն առնէ. զի թէ դա խումար
էր՝ նա հանց բան չատէր, և դարձաւ
խալիֆայն ի քաղաքն: Եւ օր մի հե-
ծեալ ի ձի անցանէր զէպ ի հողվար-
քն, զի ճանապարհն ընդ այն էր. և
տեսաւ զՓահլուլն և ասաց, զի՞նչ առ-
նես ի հողվարքն: Եւ նա ասաց, բա-
զում աւուրք աստ կամ և կը չափեմ
զիմ գերեզմանն և զբոյն, նա խսկի
բոյն աւելի չէ բան զիմն. դու խալի-
ֆայ ես, և ես սղքատ մուրացիկ եմ.
և քո հողն և իմն մէկ չափով է, եւ
յետոյ ասաց զբանս զայս:

Ո՞վ մարդ մի զհողիդ դատեր, և
զմարմինդ առներ սիրելի. դարձիր ի
մեղաց ճանփէն, որ չլինիս ողորմ ու
լալի: Զանա և բարի դործէ, զի բէվ-

բանն բեզ կը նայի. յայս հոգոյս զուհանց գնա, որ հոգիդ հրոյն չլինի:

Եւ ասաց Խալիֆայն ընդ իւր մեծամեծսն, տեսէք ինչ իմաստուն է գորա խօսքն. և համարձակապէս խօսի գրանս, չէ պարտ որ զգա ի մեզանից ի դատ թողունք. և ասպա հրամայեց կոչել գնա յիւր գարպատն: Եւ օր մի Խալիֆայն յաթոռոյն ելեր գնացեր էր, և գնաց Փահլուլն նստաւ յաթոռն Խալիֆային: Եւ եկին ճորտերն՝ սկսան ծեծել գնա, և նա ճշեց պինտ: Լսեց Խալիֆայն և բարկացաւ ի վերայ ծառայիցն, և ասաց ով Փահլուլ՝ էր կը ծեծեն զքեզ: Ասաց Փահլուլն, ով տիեզերակալ Խալիֆայ՝ երբ գիտ այս մէկ պահ նստելուս համար հանց կը ծեծեն. ասպա զրեզ գինչ պիտի առնեն պատաստանին օրն. և սկսաւ ասել գրանըս գայս:

Մարդիք մի ծեծէր զուր գիտ, չեմ ցանկար փառացի աթոռոյ. զիմն բա-

կեցի և ելայ, և չունիմ որտիկ շինելոյ: Իմ կեանքս յիմ աչացն ելեր, այլ չունիմ տեղիք խնդալոյ. զրի գիմ մարմինըս ի մահ, զի չունիմ հոգի տանջելոյ: Ով մարդ որ փառացի հասար, տուր յերկրի եղեր աթոռոյ. զու հանց շփացար ի քեզ. որ չղնես զու յանցանք մարդոյ: Ահ ի մահուանէ չունիս, ոչ ճարես պաշար գնալոյ. աշխարհիս փառքն այլոց թողուս, կը լինիս զու ափ մի հոգոյ:

Լսեց Խալիֆայն զայն իմաստուն բանս, և հարցանէր շատ բանս Փահլուլին. և նա հնարիւք տայր զպատասխանին: Եւ օր մի ալ հարցաւ Խալիֆայն ընդ Փահլուլն և ասէ, Փահլուլ՝ ասա ինձ, այսօր ինչ առնէ Աստուած: Ասաց Փահլուլն, այդ զիժար հարցմունք է. այսօր համբերեալ ինձ, վաղին ասեմ. և ի վաղին հեծեալ ի սի էշ մի գնայր. տեսեալ Խալիֆայն ասաց նմա, ով Փահլուլ ինչ առնէ Աստուած:

այսօր: Ասաց Փահլուլն, հրամայէ որ
ամէն ծառայրդ ի դուրս ելանեն, և ես
տամ զպատասխանին: Եւ հրամայեց
Խալիֆայն ծառայիցն ելանել ի դուրս.
և մնաց ինքն և Փահլուլն մինակ: Եւ
ասաց Խալիֆայն, ինչ կանէ Աստուած
ի յայս ժամս, ասաց Փահլուլն, ո՞վ Խա-
լիֆայ՝ արի պահ մի նիստ ի յիմ չէս,
և ես ի քո յաթոռդ ետաիմ և ասեմ
քեզ. թէ ինչ առնէ Աստուած: Եւ հա-
յեցաւ Խալիֆայն՝ որ մարդ չէր երեւը
ի բոլորն, ելաւ նստաւ ի յէջն. և Փահ-
լուլն ի Խալիֆային աթոռն նստաւ, և
ոչ խօսէր: Ասաց Խալիֆայն, էր չես
խօսիր, ինչ առնէ Աստուած: Ասաց
Փահլուլն՝ ինչ խօսիմ, չես զիտէր ինչ
առնէ. զու որ Խալիֆայ ես ի յէջս իմ
նստայց, ես որ Քահլուլ եմ ի քո ա-
թոռդ նստցոյց, Ահա գոյս արար ի ժա-
մուս յայսմիկ. և Խալիֆայն զարմացաւ,
և ոչ կարէր խօսիլ, և ասաց Փահլուլն
զբանս զայս:

Գու զանքննին էր քննես, երբ որ
միտրդ իւրեան չհասնի. զԱստուած ո՞վ
կարէ տեսնուլ, կամ իմանալ զնա մարդ
կենդանի: Երբ չես քո կենայց տէր,
կը մնաս զու յերկուց շնչի. այլ տէր
հայրենեացս է նա, որ երկինք և երկիր
կը տանի:

Ծիծաղեցաւ Խալիֆայն և ասաց,
փառք Աստուծոյ կենդանոյն և բարձ-
րելոյն յաւիտեան. զի այս ցեղ խնս
զարմանալի պատասխան առնէ. բայց
թուի ինձ, թէ չէ՞ զա խն, այլ խելօք
է. և զնաց Փահլուլն: Եւ զկնի քանի
մի աուր հրամայեց Խալիֆայն կոչել
զնա. և նա նստաւ յէջ մի, և եկաւ առ
Խալիֆայն: Ծիծաղեցաւ Խալիֆայն և
ասաց, փառք Աստուծոյ կենդանոյն և
բարձրելոյն յաւիտեան. և ասաց՝ կա-
միմ հարցանել քեզ բան մի, և զու զը-
զորդն ասա՛: Եւ նա ասաց՝ հրամայեա՛ն
Խալիֆայ. ասաց Խալիֆայն՝ քանի

ասող կայ յերկինք: Ասաց Փահլուկն՝
ես ազլկ գիտեմ, գամէնն համբեր եմ
զի որչափ իշոյս վերայ մազ կայ՝ այն-
չափ ալ ասող կայ յերկինք: Թէ չես
հաւատար իրջիր դու համբէ: Եւ իջաւ
Խալիֆայն յաթոռոյն, և սկսաւ համբել
զիշոյն մազն: Ասաց Փահլուկն, յառաջ
զագին համբէ. և սկսաւ Խալիֆայն այն-
պէս առնել, և ոչ կարէր: Եւ ապա
սկսաւ Փահլուկն ասել զբանս զայս:

Դու որ չգիտես այժմ, թէ գլխոյդ
մազն քանի է. էր ինձ թուել հրամա-
յես, թէ երկնից աստղն քանի է: Ձինչ
որ աստ գործել լինի, ամէնին համար
տալոց է. որչափ զրկէ զանձ ժողովէ,
աստ թողու տանիլ չկարէ:

Ամաչեց Խալիֆայն, և եթող գի-
շոյն ագին ի համբելոյն, և ելաւ նըս-
տաւ յաթոռն: Եւ ասաց փառք Աստու-
ծոյ՝ որ այսպէս գիտութեամբ պատուէ
զսիրելիս իւր և տայ զիմաստութիւն

ու՛մ որ կամի. որում ոչ ոք կարէ տալ
պատասխան ի բանս և ի հարցմունս
իւր: Այսպիսի վարուք կեցեալ Փահլու-
կն՝ և երանելի կենօք փոխեցաւ յան-
վախճան թագաւորութիւնն ի Քրիս-
տոս Յիսուս ի տէր մեր: Որում վայելէ
փառք իշխանութիւն և պատիւ. այժմ
և միշտ և յաւիտեանս, ամէն:

դործոց ձերոց՝ մի շտապիր: Զգործն
ձեր՝ ժամէ ի ժամ մի ձգէր:

Խրատ Բ.

Ի բանին սկիզբն և ի կատարածն
հայեցէր: Յոր տուն մտանէր՝ լառաջ
դիւն իմացէր: Զամէն բան կամ կտաւ՝
տասը տարայ չափեցէր, և ապա կրտ-
րեցէր: Զփարձածն՝ կրկին մի փորձէր:
Անփորձ մարդկանց՝ զխորհուրդն ձեր
մի յայտնէր: Զխոստումն որ ի ձեզ է՝
մինչև ի ձեր անձն մի խնայէր: Սակաւ
խոստացէր՝ և աւելի կատարեցէր:

Խրատ Գ.

Խոնարհութիւն և հեղութիւն ու-
սարուք: Աամենայն ժամ զճշմարտու-
թիւն սիրեցէր: Զկարողութեան չափն
զիտացէր: Զհամբերող մարդն ճանա-
չեցէր: Զայս կեանքս մի օր զիտացէր:
Զառողջութեան հարկիքն զիտացէր:
Զձեր կեանքն անդիտութեամբ մի ան-

ԽՐԱՏՔ ՕԳՏԱԿԱՐՔ

ԱՐԱՐԵԱԼ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ԱՐՈՅ

ԱՆՈՒՆՆ Է ՆՈՒՇՐԷՎԱՆ

Սա ասեն թագ մի ունէր ոսկի և
պատուական ակներով, և շինած էր
քսան և երկու անկիւնով, և յամէն ան-
կիւն՝ այս խրատներս գրած էր. և
յորժամ ելանէր ի դուրս՝ կարգայր ա-
ռաջի զօրացն, և ասէր թէ ի միտ ա-
ռէք. և ապա զնէր ի գլուխն զթագն
վայն:

Խրատ Ա.

Զանձնահաճ մարդն յինչն ի գնա
պահեցէր: Արժանաւորաց յիմ գանձէն
բաժին տվէր: Բանադէտ մարդկանց
զէմ՝ անպատեհ խօսք մի խօսիք: Զան-
գրտանելին՝ մի որոնէր: Ի ժամանակս

ցնէր, Ի յայլոց տրտմութիւն մի խրն-
դայր: Ընդ կոտրածն՝ ընդ գնացածն՝
ընդ թափածն՝ ընդ այրածն՝ մի տըր-
տըմիր:

Խորատ Դ.

Ի մեծամեծաց յորոգայթն կոծի-
ցարնր: Մարդկանց՝ ամենայն իրանց
համբերեցէր: Ի տեղի ուր համբերել
ուէտք է՝ մի շտապիր: Զհետ մարդոյ՝
ոխակալ մի լինիր: Զչափ անձին ձե-
րոյ ճանաչեցէր: Զձեր գոտսն բան
զձեր անկողինն աւելի մի երկեցնէր: Ի
պատեհրագմէ գերես մի զարձնէր: Զայ-
լոց կռիւն ի ձեր յանձն մի առնոյր:

Խորատ Ե.

Կռիւ թէ հանդիպի ի ձեր մէջն՝
միջակ արարէր, բայց չոտ հաշտեցա-
րուր: Ի մէջ սրտից ձերոց նախանձ
մի պահէր: Զամէն բան՝ համբերելով
արարէր: Զանպէտսն ի բաց թողէր, և

զպիտանացուն ընկալարնր: Զերեկի
զգայարանն ձեր՝ պատրաստ պահե-
ցէր: Յանպատեհ բռնից՝ ի զատ կա-
ցէր: Ի մէջ մարդկանց՝ վատ անուն
մի ստանայր:

Խորատ Զ.

Ի գոգունեաց ընչից մի շահիր: Ի
յեղեր թաղաւորի՝ տուն մի շինէր: Զձեր
ընտելութիւնն՝ մօտ ի խանութ մի առ-
նէր: Ի պիղծ գործոց և տեղեաց ի
բաց կացէր: Անխրատ և անկիրթ
մարդկանց՝ ծառայութիւն մի առնէր:
Անընկեր ի ճանապարհ մի երթայր:
Անարժանից՝ մի խոնարհիր: Զհետ չոր
կամաց՝ մի զատիր: Ի յօտար հող՝ ծառ
մի տնկէր:

Խորատ Է.

Ի յազահատ տեղիք՝ սերմ մի ցա-
նէր: Զհետ ամէն ազգ մարդոյ՝ մի օ-
րինակ մի վարիր: Զհետ անարժան

մարդկանց՝ մի նստիք: Չհետ անհար-
կից՝ սէր մի գնէք: Քսմոս մարդկանց՝
մի հաւատայք, և զհետ նոցա՝ ազու-
հաց մի ուտէք: Չհետ մարդոյ՝ խոռ-
վութիւն և կոխ մի առնէք: Չհետ չը-
տեսած մարդոյ՝ սիրելութիւն մի առնէք:

Խրատ Ը.

Չհետ հալարաւ մարդոյն և խելա-
ռին և արբեցողին՝ մի խօսիք: Դուք
զձեզ՝ մեծ մի համարիք: Ի լեզուանի
կնոջէ՝ պատրաստ կացէք: Ո՛վ որ ըզ-
խրատն սիրէ՝ զայն խրատեցէք: Չու-
տիւն և զմպելն՝ մինակ մի սիրէք: Ձեզ
հնազանդիւոյն՝ անհատրին և անկարող
բանս մի գնէք: Ձեզ սիրողն՝ մի ա-
տէք: Ո՛վ որ զհետ ձեր սէր ունի՝
զնա անտես մի առնէք: Յանպատհ-
պատճառէ՝ զծառայն ձեր մի՝ ծեծէք:
Այլոց ապրուստին՝ աչք մի՝ ձգէք:

Խրատ Թ.

Ձձեր հոցն՝ յայլոց սեղան մի՝
դնէք: Երբ զձեր հոցն ուտէք՝ զձեր
զրոյցն արարէք: Տղայոց և երիտասար-
դից զհետ՝ բան մի՝ խորհիք: Օտար
կին կամ պառաւ՝ ի մէջ տան մինակ
մի՝ թողա՛ք: Ի չար կնոջ հանդերձից՝
պատրաստ կացէք: Ձձեր հոգին՝ ձեր
մարմնոյն ծառայ մի՝ առնէք: Ի ձեր
որդւոց և դստերոց մահն՝ մի՝ տըրտ-
միք: Յօտար բան՝ առանց փորձի մի՝
վստահանայք:

Խրատ Ժ.

Ձայգին ձեր՝ ի պահ օտարի մի՝
տույր: Յայլոց ապրանք իրրե զտէրն
իւր՝ մի՝ վստահանայք: Յօտար մարդոյ
տուն՝ տանուտէրութիւն մի՝ առնէք:
Ձօտարն որ չէք ճանաչէր՝ ի ձեր տու-
նըն վարձկան մի՝ դնէք: Այն մարդիքն
որ զայս կեանքս խիստ կը սիրեն՝

դուք զնոսա մի՛ սիրէք: Ի մէջ առն և
կնոջ՝ կամ ծառայի և տեառն՝ բանսար-
կութիւն մի՛ առնէք:

Խրատ ԺԱ.

Առ թագաւորն՝ զգոյշ և պատրաստ
կայէք. թագաւորն թէպէտ խոնարհի՝
դուք մի՛ համարձակիք: Իշխանաւորաց
և գլխաւորաց հնազանդ լերո՛ւք: Յո-
խակալ մարդկանց՝ ի գատ կացէք: Զա-
մէն մարդոյ պատիւն իմացէք: Ընդ
բախտաւորն և ընդ մեծատունսն՝ մի՛
հակառակիք և մի՛ այպանէք զբանս
նոցա, զի նոքա տէր են զբշի և իմաս-
տութեան: Զգիտունսն և զիմաստունսն
պատուեցէք. թէպէտ դուք իմաստուն
էք՝ այլ քան զձեզ աւելի համարեցէք:
Զծերսն պատուեցէք և գաւազան լե-
րո՛ւք նոցա:

Խրատ ԺԲ.

Զմեծն՝ մեծ, և զփոքրն՝ փոքր սի-

րեցէք: Զխաբուսիկն՝ ի միջոյ ձերմէ
բարձէք: Զհետ ժլատի և ոչ ինչ մարդ-
կանց՝ մի՛ դատիր: Զհօր և զմօր՝ և
զազգի պատիւն պահեցէք: Ազգականաց
և ընտանեաց ձերոց՝ խնամք տարէք:
Ի բարեկամաց ձերոց՝ զճշմարիտն ըն-
տրեցէք: Ամենայն մարդոյ՝ մի՛ հաւա-
տայք: Զոսկի և զարծաթ՝ բան զչափն
ուելի մի՛ սիրէք:

Խրատ ԺԳ.

Յամենայն տուրս ձեր՝ խրատիւ
և իմաստութեամբ կացէ՛ք: Յամենայն
ժամ՝ ուրթուն և պատրաստ լերո՛ւք:
Չշարն՝ ի միջոյ ձերմէ բարձէք: Վատ
մարդկանց սրտին՝ մի՛ օգնէք Ի սի-
րելոյ և զարմէ՝ զգուլմն ձեր մի՛ բառ-
նայք: Զհետ պիղծ մեռելի՝ զձեր մե-
ռեալն մի՛ թաղէք, Ի մէջ մարդկանց՝
քան զբարին այլ բան մի՛ խօսիք: Ուս-
ման և զիտութեան միշտ հետեւեցէ՛ք:

Խրատ ԺԴ.

Ո՛վ որ քան զձեզ ազկկ է և զիտուն՝ զնա տւելի պատուեցէ՛ք: Միշտ զհետ իմաստնոց և զիտնոց շրջեցարո՛ւք: Ձանցեալ ժամանակն՝ հեշտ մի՛ համարիք: Զինչ որ յաշխարհիս մէջն չունիք՝ ի մարդկանէ մի՛ խնդրէք՝ բայ ի զիտութենէ: Թէ կամիք զի անհող մնայք՝ ազկկ արուեստ ուսի՛ք: Բան մի որ ի պահ առնուք՝ ի տէրն հասուցէ՛ք: Փոխ որ առնուք՝ վճարեցէ՛ք:

Խրատ ԺԵ.

Խօսք որ ի խելաց չէ՝ մի խօսիք: Խօսք որ ասելու չէ՝ մի ասէք: Զեզուն ձեր՝ ի չար խօսից զերծ պահեցէք: Անպատեհ խօսից՝ ունին մի գնէք: Պիղծ խօսից՝ պատասխան մի տայք: Թաղաւորաց՝ յոյս մի դնէք: Մինչ լսէք զբանս ի մարդկանէ՝ առնոյն պատասխան մի տայք: Զայն բանն զոր զուր

լաւ չգիտէք՝ ամենեկն մի ասէք: Զինչ բան որ ի ձեր սիրտն չկայ՝ զայն լեզուաւ մի խօսիք:

Խրատ ԺԶ.

Ամենայն մարդոյ խօսից՝ մի վրտահանայք: Զբարի խօսքն՝ յամէն մարդոյ ընդունեցէ՛ք: Ոչ իրաւ և ոչ սուտ՝ բնաւ մի երզնուիք: Զայն կեանքն՝ ընդ աչս կենցաղոյս մի փոխէք: Ամէն մարդոյ զայն կամեցարո՛ւք՝ զինչ որ ձեր անձին կը կամիք: Որքոց բան՝ մի խընայէք: Երկայն ճանապարհի՝ պաշար պատրաստեցէք: Այլեաց՝ հանապաղ ուղորմեցէ՛ք: Յերիտասարդութեան ժամանակն՝ զծերութիւնն միտք բերէք: Զծերութեան բանն՝ յերիտասարդութեան ժամանակն հոգացէ՛ք:

Խրատ ԺԷ.

Ի ժխտութենէ և յապահութենէ փախիք: Առատութեան արուեստ ու-

սիր: Սկիզբն առատութեան՝ ի ձեր ար-
դար արդեանցն արարէր: Զմարդկու-
թեան կերպի՝ ճանաչեցէր, Զհետ հար-
կեորաց՝ սէր դրէր: Յանարդ և անգլտ
մարդոյ՝ բան մի խնդրէր: Զհետ ամէն
մարդոյ՝ սէր և հարկեորութիւն ըստ
ժամանակին արարէր:

Խորատ ԺԸ.

Զմտան դործն՝ յամառն հոգացէր:
Զայս աւուր բանն՝ ի վաղեան մի ձը-
գէր: Զգեպն և զարիւնն ի հարկաւո-
րութեան ժամու գործ ածեցէր: Զբան-
գէտ մարդն՝ ի վերայ բանի գրէր: Զե-
րիտասարգն և զերկչոտն՝ ի վերայ բանի
մի դնէր: Յոխակալ և յանողսրմ մարդ-
կանց՝ հեռի կացէր: Ամենայն բոնից՝
չուտ մի հաւատայր: Զձեր ընտանիքն՝
միշտ սիրեցէր:

Խորատ ԺԹ.

Զհետ ճշմարիտ սիրելեաց՝ սիրե-

լութիւն արարէր: Զազգականս ձեր՝ մի
վիրաւորէր: Մի թողուք զձերայինսն՝
և զօտարան հոգայք: Զձեր սիրելին՝ մի
մոռանայք: Զձեր թշնամին՝ խիստ մի
արհամարհէք: Յիմաստուն թշնամոյ՝
յոյժ մի երկնչիր: Յանգէտ սիրելեաց՝
հեռի մնացէր: Ի մէջ թշնամութեան՝
սիրոյ տեղի պահեցէր: Ի սիրելութեան
ժամու՝ զթշնամութիւն յիշեցէր: Ծու-
լութեան արուեստ՝ մի ուսանիր, Զեր
սիրելեաց՝ յաղքատութեան ժամու օգ-
նեցէր:

Խորատ Ի.

Զհետ վատ մարդկանց՝ մի վատ
թարանայք: Ամէն մարդ՝ թնդ զիւր
չափն վայելէ: Աշխարհս՝ ձեզ խաղաղ
թնդ չթուի: Զհոգւոյ բաժինն՝ ի մարմ-
նաւորս մի մոռանայք: Տղայոց ձերոց՝
հնարաւորութեամբ արուեստ ուսուցէք:
Զձեր կերպարանն՝ ի սիրելեաց և ի
թշնամեաց ծածոնկ պահեցէր: Զձեր

խորհուրդն՝ ամէն մարդոյ մի՛ յայտնէք:
Ունայն բանից՝ ահանշ մի՛ դնէք:

Խորատ ԻԱ.

Ձեք խորհրդակիցն՝ ի ժամանա-
կի բարկութեան փորձեցէք: Ձկին և
գորգիս՝ ի ժամանակի աղբատութեան
մի՛ ուրանալք: Ամէն իրաց զչափն սի-
րեցէք: Ջալարտութիւն՝ քան զմահն
դառն իմացէք: Ձանհոյութիւնն ի ձեզ
անկենդանութիւն զխտացէք: Բնկեր
դայն ճանաչեցէք՝ որ ցաւակից ձեզ
լինի:

Խորատ ԻԲ.

Ի ժամանակի տնհոգութեան՝ քան
ի նեղութեան ժամանակն խիստ պաւ-
րաստ կացէք: Ձամէն բան՝ ի յառա-
տութեան ժամն հոգացէք: Ի յաժնու-
թեան՝ զթանկութիւնն յիշեցէք: Յա-
ռողջութեան ժամանակին՝ զհրաւիրու-
թիւնն ի միտ ածէք: Ձաղջիկն կամ

զկին՝ ի ճանաչ տեղեաց առէք: Ջմարդ
մի՛ անգամ տեսանելով՝ մի՛ խաբուիք:
Ձաշխարհիս փառքն և մեծութիւնն՝ ոչ
ինչ համարեցէք: Միշտ և հանապազ
զյաւիտեանական փառքն ի միտք բերէք:

Խ Ր Ա Տ Ք

ՊԻՏԱՆԻՔ ԵՒ ՕԳՏԱԿԱՐՔ, ԶՈՐ ԱՍՅԵԱԼ Է

ԽԻԿԱՐԱՅ ԻՄԱՍՏՆՈՅ

Ես Խիկարս գպիր էի Սենեքերի-
մայ արքային Ասորեստանեայց, առի
ինձ վաթսուն կինս և շինեցի վաթ-
սուն ապարանս. և եզէ վաթսուն տ-
մայ, ոչ եզի ինձ որդի: Յայնժամ մոտի
առ կուռքն բազում ընծայիւր. և վա-
ռեցի հուր, և արկի խունկս անուշա-
հոտս ի վերայ նորա. մատուցի զնծայս,
և զօհեցի զօհս վասն ծննդեան: Եւ ա-
զաչեցի ասելով, զվ տեարք իմ և չա-
տուածք իմ Բէլշիմ և Զահիմ, հրամա-
յեցէք և տուր ինձ արու գաւակ. քան-
զի անա Խիկարս կենդանոյն մեռանի:
Եւ զլինչ ասեն մարդիք, թէ Խիկար ի-

մաստուն էր և ճարտար, մեռաւ՝ և ոչ
գայր նորա որդի, որ լժաղէր զնա, և
ոչ զուսոր՝ որ լայր զնա. զլինչ ասեմ,
չունիմ ժառանգ յետ մահուան իմոյ եւ
եթէ որդին իմ զօր ամենայն տասն
քանքարս ծախեսցէ, ոչ կարէ սպառել
զինչս իմ, այլ զի միայն արկցէ հող
ձեռօք իւրովք ի վերայ իմ. և զի մի
մնացից անյիշատակ:

Յայնժամ ձայն եզի ի չաստուա-
ծոցն իմոց՝ թէ Խիկար, ոչ հրամայել
է լինիլ քեզ գաւակ բաց թէ առցես
զնաթան քեռորդին քոյ, և սնուսցես
զնա որդի քեզ, և նա հատուցէ քեզ
զանուն քո: Եւ ապա առի զնաթան
քեռորդին իմ առիս, որ էր մի ամաց.
և հազուցի նմա բեհեզս և ծիրանիս.
և եզի մանեակ ոսկի ի պարանոց նո-
րա որպէս որդի թագաւորի. զեղաչուր
զարդարեցի զնա, և արբուցի նմա կա-
թին և մեղր և ննջեցուցանէի զնա ի
վերայ արծուոց և ազաւնեայ իմոց,

մինչև եղև հօթն ամաց: Եւ ասլա ըս-
կրաց ուսուցանել նմա զգպրութիւն և
զիմաստութիւն և զհանճարագիտու-
թիւն, և զպատասխանիս հրովարտա-
կաց, և զդարձուածս հակառակ խօսից,
և ի տուէ և ի դիշերի ոչ զազարէի
ուսուցանելոյ. և յագեցուցի զնա ուս-
մամբ իբր հացիւ և ջրով:

Ասլա ասաց արքայն առիս՝ զպիր
և իմաստուն խիկար, գիտեմ զի ծերա-
ցեալ էս, և յետ վախճանի քոյ ո՞վ է,
որ կատարէ ճարտարութեամբ և իմաս-
տութեամբ զգործս աշխունեաց մերոց.
զի ես հանապտղ տրտում եմ վասն ան-
բանիդ: Պատասխանի ետու նմա և ա-
սացի, անբայ յաւիտեան կաց. է իմ
որդի՝ որ առաւել հանճարեղ և իմաս-
տուն է քան զիս:

Ասաց թագաւորն, անձ առիս՝ զի
տեսից զնա. և ես կացուցի զնա սոռա-
ջի թագաւորին: Յորժամ՝ ետես թա-
գաւորն՝ ուրախ եղև և ասաց, անյս օրս

նրհնեալ եղիցի. քանզի խիկար ի կեն-
դանութեան իւրում էած և կացայց
զորդին իւր առաջի իմ, և ինքն ի հան-
գըստեան եղիցի: Եւ ես երկրպագի ար-
քային իմոյ, և ասեալ տարայ զնա թան
յապարանս իմ. և տցալէս ասէի ի խը-
րատելն իմում:

Խրատ խիկարայ՝ զոր ես սրբոյն իւրոյ՝ Նաթանայ

Ո՛րդեակ՝ եթէ լսես խօսք ի դուռն
թագաւորաց և իշխանաց և մեծամե-
ծաց, պահեա և մեռն զնա ի սրտի
քում. և մի յայտներ մարդոյ՝ մինչև
այլքն ասեն քեզ:

Ո՛րդեակ՝ զմարդոյ կապած և կըն-
քածն մի տրձակեր, և զարձակեալն մի
կապեր:

Ո՛րդեակ՝ լաւ է իմաստուն մար-
դոյն զհետ քար կրելն՝ քան զանդէտին
հետ ուտել և ըմպելն:

Ո՛րդեակ՝ եթէ տուաքեսցեն զքեզ
ի տեղի ինչ վասն բանի, լաւ ի միտ

ան զբանն զոր ասելոց ես և ապա
զնա՛. զի մի գուցէ յետոյ լինիցիս ծաղր
առաջի այլոց:

Ո՛րդեակ՝ եթէ գնաս ի հրաւիրեալ
տեղիս յորում գտանի քան գրեզ մեծ
և յարզի, մի նստիր ի վերին կողմս.
զի յետոյ սա՛լաւ առ սակաւ իջանես
ամօթով ի ստորին կողմս:

Ո՛րդեակ՝ եթէ ընկերն քո հիւանդ
է, մի ասեր ի մօտի քում, թէ տանձ
կամ խնձոր գտանեմ, և ապա երթամ
ի տես. այլ երթ ոտիւք՝ և տես աչօք.
զի գհիւանդն դատարկ տեսանել չատ
լաւ է՝ քան զբաղում միրգս տանել:

Ո՛րդեակ՝ մի հեղուր դարիւն մար-
դոյ, զի մի այլքն հեղցեն գարին քո:

Ո՛րդեակ՝ մի շնոր ընդ բոլոց կա-
նանց զի մի այլք շնացեն ընդ կը-
նոջ քոյ:

Ո՛րդեակ՝ լաւ է ծառային միամը-
տութեամբ տալ պատասխանի շեւտն

իւրում, քան զոր խրատելով խօսի, և
ածէ ի բարկութիւն:

Ո՛րդեակ՝ մի տար ընկերի կոխել
զոտս քո, զի մի համարձակեսցի և կո-
խեսցէ զպարանոց քո:

Ո՛րդեակ՝ մի լինիր բազմ որ կը-
լանեն ըզբեզ, և մի լինիր դառն որ
թքանեն զբեզ:

Ո՛րդեակ՝ լաւ է կոյր աչօք՝ քան
կոյր մտօք. զի կոյրն՝ արագ տեսանէ
զերթ և եկն ճանապարհին, և կոյրն
մտօք՝ հանապազ գնայ կամակոր:

Ո՛րդեակ՝ լաւ է աղջիկ՝ որ ծնանի
և չուտ մեռանի, քան թէ սպրի և
ազգին իւրոյ լինի նախտոխք:

Ո՛րդեակ՝ լաւ է ուլ մի ի ձեռ տա-
նըն զենած, քան թէ եզ մի ի տունս
այլոց:

Ո՛րդեակ՝ ի յապարանս թագաւո-
րաց մի մտաներ, և ընդ կնոջ դատա-
ւորի մի խօսիր:

Ո՛րդեակ՝ աչք մարդոյ ազան է, ոչ

17 շատանայ գանձով՝ մինչ մտանէ ի հող,
Ո՛րդեակ՝ մի պատճառ լինիր հարս-
նացուցանելոյ զգուստրն ուրուք ընդ
առն օտարի. զի թէ յետոյ այրն վատ
լինի՝ անիծանեն զքեզ, և թէ աղէկ
լինի՝ ոչ յիշեն բնաւ զքեզ:

18 Ո՛րդեակ՝ յորժամ դատաստան եր-
թաս, մի շատախօս լինիր, և մի սուտ
խօսիր՝ զի մի յետոյ մտանիցես ի բանդ:

19 Ո՛րդեակ՝ յառաջ զխօսքն ի մտի
քում խորհեա՛, թէ սուտ ես՝ մեղայ
ասա՛ զի մի դատաւորն արկցէ ի բանտ
և տուժեսցէ զքեզ:

20 Ո՛րդեակ՝ եթէ զմարդն ի կախել
տանին՝ մի յառաջ նորա ընթանայր,
զի մի մատնեսցէ զքեզ և ասասցէ՝ թէ
սա հս իմ ընկեր է:

1 Ո՛րդեակ՝ յորժամ երթաս ի հար-
սանիս կամ ի մեռելոյ տուն՝ յառաջ
հաց կեր ի տունդ, և ապա գնա՛. զի
թէ հարսանիս է՝ ի շատ խնդութենէն
մոռանան զքեզ, և թէ մեռելոյ տուն է՝

ի շատ տրտմութենէն մոռանան զքեզ,
և դու մնաս քաղցեալ:

22 Ո՛րդեակ՝ կամուրջ մի հեռի գնալ
անցանել լաւ է, քան մտանել ի ջուր
մօտիկ:

23 Ո՛րդեակ՝ նոր դատաստան մի սահ-
մաներ անիրաւութեամբ. թէպէտ և
իշխան լինիս՝ ի սահմանէ դուրս մի ե-
լաներ:

24 Ո՛րդեակ՝ մի բանար զաչս քո և
տեսաներ զկին գեղեցիկ, զի գեղեալ
է գերեսն՝ և ծարուրեալ է զաչսն. և
թէ վատնես զամենայն ինչս քո ի սէր
նորա՝ ոչ ինչ առաւել գտանես՝ քան
զկնոջ քոյ, բայց միայն զմեղքն և զսեւ-
երեսութիւնն:

25 Ո՛րդեակ՝ եթէ տեսանես գերիտա-
սարդն թռուցեալ յօդս՝ մի հաւատար
զործոց նորա. զի բան ծերոց հաստատ
է, բայց երիտասարդին՝ ոչ:

26 Ո՛րդեակ՝ թէպէտ և որդին քո ի-
մաստուն է՝ յառաջագոյն փորձեա՛ գնա,

և ապա տո՛ւր զինչս քո ի ձեռն նորա:
Ո՛րդեակ՝ ո՛վ որ բան զքեզ պինդ
երես է, մի հակառակիւր բնդ նմա:

Ո՛րդեակ՝ եթէ բարձր է տան շէմն
քո առանել քան ինն կանգունս, ի մը-
տանելն քո ընդ այն խոնարհեցո՛ զգը-
լուխ քո:

Ո՛րդեակ՝ մի առնուր կշռով մեծ՝
և ծախեր փոքր, և ասեր ի մտի քում
թէ շահեցայ. զի ոչ գիտես՝ թէ փո-
խանակ այն շահուն բարկանայ Աս-
տուած ի վերայ քո, և զոր ունիս՝ առ-
նու ի ձեռաց քոց, և տայ այլոց:

Ո՛րդեակ՝ մի եւդնուր և մի ասեր
սուտ, զի սուտ երդումն և սուտ ասե-
լոն՝ զմարդոյ կենաց պակասութիւն
երէ:

Ո՛րդեակ՝ եթէ կամիս խնդրել բա-
նրս ինչ յԱստուծոյ՝ ի կամաց նորա մի
հեռանար, զի զոր ինչ խնդրես՝ տայ
քեզ:

Ո՛րդեակ՝ զինչ բան՝ չա՛ր թուի
քեզ, ընկերին բում մի կամենար:

Ո՛րդեակ՝ թէ կամիս գտանել յա-
մենեցունց զբարիս, արա՛ դու այլոց
զբարիս:

Ո՛րդեակ՝ յորժամ լինիս ի մէջ
մարդկան՝ մի յայտներ զպարտքդ և
զպակասութիւնդ քո, զի ի նոցանէ շահ
ոչ լինի քեզ, և դու արհամարհիս ի
մէջ նոցա:

Ո՛րդեակ՝ սիրեա՛ զկին քո, զի մար-
մին քո է, և աշխատանք սնուցանէ
գորդիսն քո, և կցորդ կենաց քո է:

Ո՛րդեակ՝ սիրեա՛ զեղբայր քո իւ-
րե զանձն քո, զի ի հասանիլ որդւոց
քոց՝ խնդասցես:

Ո՛րդեակ՝ ուսո՛ զորդին քո ի քաղց
և ի ծարաւ, զի ուսանիցին հաւքերիւ
նեղութեան. և յորժամ հանգիպի ժա-
մանակ սովոյ՝ կարասցեն ժուժկալի:

Ո՛րդեակ՝ մարդոյ գործք՝ որ ոչ է
բարի՝ և չունի անուն բարի յաշխար-

հի, լաւ է մարդն այն մեռած՝ քան թէ կենդանի:

Ո՛րդեակ՝ մի ասեր շար բարեկամին րոյ, այլ ծիծաղեալ ընդ երես նորա, զի դու ուրախ լինիս ի մէջ ընկերաց րոյ:

Ո՛րդեակ՝ զամենայն բարութիւն կնոջ քոյ արա՛, բայց զխորհուրդ սրտի քոյ մի՛ յայտնեւ. զի կինն բնութեամբ տկար է, և ոչ կարէ պահել զբան քո, այլ յայտնէ զբացեաց քոյ, և դու անկանիս ի փորձութիւնս և ի նեղութիւն:

Ո՛րդեակ՝ նախ խորհեա՛ զբանն ի սրտի քում, և ընտրեա՛ զպիտանին, և տպա խօսիր, զի մի յետոյ ծաղր լիցիս յայլոց:

Ո՛րդեակ՝ եթէ տեսանես զկռուիլն երկու մարդոյ ընդ միմեանս, մի՛ մտանեւ ի մէջ նոցա զի մի ի զուր մեռանիցիս:

Ո՛րդեակ՝ եթէ կամիս իմաստուն

լինիլ՝ պահեա՛ զլեզուդ քո ի չար խօսից: Ո՛րդեակ՝ միշտ խորհեա՛ զաղքատն և զտնակն, զի յաւուր չարէ փրկէ Աստուած զանձն քո:

Ո՛րդեակ՝ պատուեա՛ զհայր քո և զմայր, զի ի հասանիլ որդւոց քոց՝ զտցես և դու զնոյն:

Որդեակ՝ մի՛ զողանար զինչս մարդկանց, զի մի՛ գուցէ աստ մահու մեռանիցիս, և անդ յանշէջ հուրն այրիցիս:

Որդեակ՝ ընդ թշնամոյն կորստեան մի՛ խնդար, զի առաջի քո մահ կայ:

Որդեակ՝ յորժամ տեսանես զծերն, յոտն կաց և պատուեա՛ զնա, զի և այլք զնոյն արասցեն քեզ:

Որդեակ՝ եթէ զաղարի գետն ի գնացիցն՝ կամ քաղցրանայ որպէս ըզմեղու՝ և կամ սպիտակի ագռաւն որպէս զաղանի, նոյնպէս թողու անըզամն զանդգամութիւն իւր:

Որդեակ՝ մի՛ յաճախեւ ի տուն բա-

ընկամին քոյ, զի մի յագեալ ատիցեն
գրեզ:

Որդեակ՝ օրինայ Աստուծոյ ուն-
կընդիր լեր, զի պատուիրանն Աստու-
ծոյ ամուր պարիսպ է մարդոյ:

Որդեակ՝ կրթեան զըզուդ քո՝ խօ-
սիլ զբարի ի մէջ ամենեցուն:

Որդեակ՝ եթէ խրատ բարի տա-
ցես մարդոյ, գտանես դու զբարի. զի
չարն՝ հանապազ ի չար մարդէն ծնանի:

Որդեակ՝ եթէ կամիս զգործս ինչ
բարիս գործել՝ յառաջ մի պարծիր, զի
մի գուցէ յետոյ չկարիցես գործել, և
լինիցիս ծաղր այլոց:

Որդեակ՝ մի ցանկար մարդոյ ա-
րեան, և մի սիրեբ զկռիւ. այլ սիրեան
զխօսքս կակուղս որ շիջուցանէ զհրա-
բորբոք զազանացեալ սիրտս մարդոյ:

Որդեակ՝ յորժամ ըմպես զինի, մի
չատախօս լինիր. զի ի շատ խօսից
ծնանի կռիւ և յետոյ խռովութիւն՝
զուցէ և սպանութիւն:

Որդեակ՝ խաղաղութիւնն մայր է
ամենայն առաքինութեան:

Որդեակ՝ մինչ կօշիկդ յօտս բո է՝
կոխեան զփուշն, և արան ճանապարհ
ընկերի քում՝ որ ընդ քեզ գնալոց է:

Որդեակ՝ ջանան և ստացիր անուն
բարի, զի լաւ է մարդոյն անուն բա-
րի՝ քան թէ զքեզ զովելի. զի զեղեց-
կութիւնն հիւանդութեամբ և մահուամբ
ապականի, և անուն բարի մնայ յաւի-
տեան:

Որդեակ՝ եթէ հանդիպիս կնոջ ա-
նըզգամի՝ հնազանդիր նմա, և կամ փա-
խիր ի նմանէ:

Որդեակ՝ ի լեզուոյ բումմէ երկըն-
չիր՝ քան յօտար թշնամուոյ. զի այլ ոք
ոչ կարէ այնչափ մխտոխ զքեզ՝ եթէ
ոչ նա:

Որդեակ՝ լաւ է թշնամութիւն առն
իմաստնոյ, քան թէ սիրելութիւն առն
անմտի:

Որդեակ՝ զայր անմիտ և արբեցող

ի գործ ինչ մի առաքել, զի բազում
չարիս ածէ ի վերայ քո:

Որդեակ՝ անմիտ մարդոյ խրատ
տալն այնպէս է, որպէս թէ ոք փոշի
ցանէ ի գնացս գետոց:

Որդեակ՝ զչար և զանմիտ և զլե-
զուանի և զամբարհաւած մարդն՝ ի մէջ
տան քո մի ընդունիր, զի ի գործոց
նորա ամօթով լինիս:

Որդեակ՝ եթէ լինիս տէր աշխար-
հի, գմահն քո մի մոռանար. և որչափ
մեծութեան հասանիս, այնքան ի խո-
նարհութեան կալ զանձն քո:

Որդեակ՝ ան զգինի վասն ուրա-
խութեան, բայց տես՝ թէ մի գուցէ
ըմպէ գինին գրեգ. զի վառաւոր առ-
նէ երբեմն զմարդն, և երբեմն ամօթա-
լից և ծաղր:

Որդեակ՝ լաւ է կուռել ընդ մար-
դոյ զինուորի, քան թէ գհետ կնոջ ա-
նըզգամի:

Որդեակ՝ մարդ չարաբարոյ և ամ-

բարտաւան՝ յորժամ տեսանէ զկռիւ
ընկերի իւրոյ, ցնծայ և ուրախ լինի.
և կարծէ ի մտի իւրում՝ թէ փառս
ինչ յաւելու յանձին իւրում:

Որդեակ՝ յորժամ քաղցրանայ աչք
Աստուծոյ ի վերայ քո առաւել երկնայի
ի պատուիրանացն նորա, որով յաչս
թագաւորաց հաճոյ երևիս, և ամեն
մարդ սիրէ գրեգ. և յորժամ արհամար-
հիս յԱստուծոյ՝ յայնժամ թագաւորք և
իշխանք և ամենայն սիրելիք քո ատեն
գրեգ:

Որդեակ՝ մի ասեր աղքատին, թէ
դու ինձ չար ոչ կարես առնել զի բա-
զում չարիք և սնարգանք յոչինչ մարդ-
կանէ ելանեն:

Որդեակ՝ եթէ կին օտար սիրէ
գրեգ, և ասէ՝ թէ դու լաւ ես քան զիմ
այրն, մի հաւատայր նմա. զի կին պոռ-
նիկ՝ նման է շան որ խառնակի ընդ
ամեն շանց, և նման է գերեզմանի բը-

ուելոյ՝ որ ի ներքս լի է գարշահոտութեամբ:

Ո՛րդեակ՝ մի լրբալեզու լինիր ի մէջ ընկերացդ, և կարծեր թէ սիրելի ես նոցա. զի յորժամ յանդիմանեն ըզրեզ, լինի բան քո ամօթարից:

Ո՛րդեակ՝ որ ամբարտաւան է աշօք և ազահ սրտիւս, այնպիսի մարդն թէպէտ ունի ինչս բազումս, այլ ունայն է և կենդանի մեռեալ:

Ո՛րդեակ՝ նախ փորձեան գրարեկամս քո, և ապա յայտնեան նմա ըզխորհուրդ մտաց քոց. զի այն է ճշմարիտ և ստոյգ բարեկամն՝ որ ի ժամանակի բարկութեան և կամ կռուոյ սիրելւոյն իւրոյ՝ ոչ երբէք յայտնէ ըզխորհուրդ մարդոյ, այլ առաւել քան ի ժամանակս սիրոյ՝ թաքուցանէ զայն ի սրտի իւրում:

Ո՛րդեակ՝ ազահութիւնն մայր է ամենայն չարեաց և ծնուցիչ ամենայն

մեղաց, բայց ողորմութիւնն ձեռնառու է ամենայն բարեաց:

Ո՛րդեակ՝ եթէ սիրես զխաղաղութիւն, ի դատաստանէ պատրաստ կաց. զի որ հանապազ յօժարի ի դատաստան, նա մայր է ամենայն մեղաց և չարեաց, յիմարեալ է և ոչ զիտէ զինչ առնիցէ:

Ո՛րդեակ՝ զշարախօսութիւն զուսմեքէ մի ասեր և մի լսեր. զի կարի խոցէ զսիրտ մարդոյն, և ապականէ զփառս մարդկան, զի նախատինք մեծ է:

Ո՛րդեակ՝ եթէ կամիս մարդոյ զինչըս տալ՝ յառաջ մի պարծիր և մի իոտտանար. զի մի գուցէ յետոյ ոչ կարիցես տալ, և լինիցիս ծաղր և այսլն այլոց:

Ո՛րդեակ՝ ամբարտաւան մարդն հեռի է և օտար յընտանեաց և ի բարեկամաց իւրոց. այլ խոնարհն միշտ մերձ է՝ ոչ միայն ընտանեաց և բա-

ընկամաց իւրոց, այլ և հեռաւորաց և անծանօթից:

Ո՛րդեակ՝ լաւ է ստանալ ձի ծոյլ և պղերդ և էշ ըստ վարուք, քան թէ ծառայ փախչող և ստասաց:

Որդեակ՝ մի երաշխաւոր լինիր բարեկամին քո, զի յետոյ բազում վիշտըս կրես մինչև վճարես զպարտս նորա:

Ո՛րդեակ՝ մարդ չարախորհուրդ և նախանձոտ՝ ոչ թէ միայն ատելեացն առնէ զչարութիւն, այլ բնութեամբ ամենեցունց հակառակ կայ:

Որդեակ՝ որպէս լերինք շտեմարանք սառաց են, նոյնպէս և նենգաւորք՝ բնակարան չարեաց են:

Որդեակ՝ մի գհետ այլոց կանանց կատարեր զցանկութիւն քո. զի օտար կինն նման է աղի ջրոյ, զոր որքան ըմպես՝ այնքան առաւել ծարաւիս, և զանուն վատ ժառանգես:

Ո՛րդեակ՝ որպէս հուր միշտ ի տա-

պոյ բորբոքի, և որպէս արեգակն ի ճառագայթից երևի և լուսաւորէ զարարածս, և կամ որպէս առիւծ՝ որ ուժեղութեամբն գովի, և որպէս բազայն սրնթաց առ ի շաչելոյ թևոցն գովի. նոյնպէս և իմաստունն միշտ իմաստութեամբ իւրով պայծառ երևի ի մէջ ամենեցուն, և մանաւանդ ի թագաւորաց և ի մեծամեծաց և յիշխանաց պատիւս ընդունի:

Ո՛րդեակ՝ առն խոզամտի ոչ գոյ սիրելի երբէք. զի ասէ ի սրտի իւրում՝ թէ կեանքս ոչ անցանի, և ինչքս ոչ պակասին. և ոչ գիտէ թէ յանկարծ Աստուած տայ այնպիսւոյ մահ, և զինչս նորա այլոց, որք ոչ երբէք յիշեն զնա:

Ո՛րդեակ՝ այր անմիտ յորժամ արբենայ, յօժարի ի կռիւ. և կարծէ ի միտս իւր՝ թէ ոչ գոյ մեծ և հզօր քան զինքն. զի ոչ գիտէ՝ թէ յորժամ հան-

դիպի ուրումն քաջի՝ յաղթի ի նմանէ,
գուցէ և տայցէ սպանանել զինքն:

Ո՛րդեակ՝ որպէս հողի մայր է ամենայն չարեաց:

Ո՛րդեակ՝ եթէ իշխան ես աշխարհի և մարդկան, պահեա՛ս զանձն քո ի գեղխուծիւնէ. վասն զի ի քեզ են ողբ երկրաւորաց ամեն:

Ո՛րդեակ՝ տեսի զգազան կատաղեալ՝ որ արձակեցաւ ի վերայ իմ, ոչ երկեայ ի նմանէ. և հանդիպեցայ թըշնամւոյ իմոյ, ոչ յաղթեցայ ի նմանէ. բայց հանդիպեցայ կնոջ լեզւանւոյ, լաղթեցայ ի նմանէ:

Ո՛րդեակ՝ աւանի անօրէնն վասն չար գործոց իւրոց, և ոչ կարէ կանգնիլ վերստին. բայց թէ և աւանի արդարն, անդէն կանգնի վասն բարեաց իւրոց:

Ո՛րդեակ իմ նախն՝ զայս ամենայն զոր ուսուցի քեզ, ի միտ ան և կատարեա՛ս, որով լինիս իմաստուն ի

մէջ ընկերաց քոց. և ի յաչս թագաւորաց երևելի:

Այս է խրատն՝ զոր ուսուցի որդւոյն իմոյ նախնայ. և ես Խիկարս գիտէի թէ զամենայն խրատս իմ պահէր ի սրտի իւրում. այլ նա որպէս զփոշի զոր հոսէ հողմ ի վերայ երեսաց երկրի, այնպէս արար զխրատս իմ: Զի յառաջ ետու նմա գտունս, րգծառայքս, զինչս և զուպարանս և զիշխանութիւնս իմ, և արարի ատենադրպիր Սենէքերիմ արքային իմոյ: Բայց նա մոռացեալ վաղվաղակի զխրատս իմ և սկսաւ չարիս գործել և առնել անիրաւութիւնս. զծառայքս իմ ոչ խնայէր, և զինչս իմ վատնէր, և զբազում խրատս իմ անտես արար:

Եւ ես Խիկարս յորժամ տեսի ըզչարութիւն նախնայ՝ գնացի առ թագաւորն իմ Սենէքերիմ, և պատմեցի նմա մի ըստ միոջէ զչարութիւն նորա.

և խնդրեցի թուղթ ի թագաւորէն, զի մի իշխեսցէ նախնայնաւ ընչից իմոց, եւ հրամայեաց թագաւորն՝ բերին զնախնայն. և ետուր պատուէր նմա՝ ոչ մերձենալ ընչից իմոց. և ես Խիկարս ելեալ զնոցի ի տունս իմ:

Եւ նախնայն սկսաւ մտօք չարիս գործել վասն իմ ի դուռն թագաւորին. և խորհեալ չինեաց կնիք մի ըստ նմանութեան կնքոյ իմոյ, և փորեաց զիմ անունս, և կոխեաց ի թղթի միում, զրեալ զգիր ի բերանոյ իմմէ առ Փարաւոն արքայն Եգիպտացոց՝ որ չարկամ էր զհետ իմ առ թագաւորին իմոյ Սենէքերիմայ. և զրեալ էր այսպէս: «Խիկար յիմաստասիրէ ողջոյն ընդ քեզ՝ Փարաւոն արքայ. յորժամ զիրս առ քեզ հասանի՝ փութով ժողովէ զգործդ. և եկ ի դաշտն Արծրունեաց՝ ի քսան և եօթն օրն հրոտից ամսոյն, յորում ըմբռնեսցես զՍենէ-

բերիմ թագաւորն առանց պատերազմի»:

Եւ յորժամ զրեաց նախնայն այսպէս, խորհեցաւ և զրեաց թուղթ մի ևս նման սմա՝ ի բերանոյ թագաւորին իմոյ առ իս, զոր զրեալ էր այսպէս: «Ի Սենէքերիմ արքայէ ողջոյն ընդ քեզ՝ սիրելի և իմաստուն իմ Խիկար. յորժամ զիրս առ քեզ հասանի՝ փութով ժողովէ զգործդ բազում, և եկ ի դաշտն Արծրունեաց՝ ի քսան և եօթն օրն հրոտից ամսոյն, յորում պատերազմեսցեն զհետ զօրացն Փարաւոնի. քանզի զեսպանք Փարաւոնի եկեալ են առ իս»:

Եւ յորժամ զրեաց զգիրն՝ զաղտնաբար տաքեալ ետուր հաւատարիմ մարդոյ, զոր բերեալ հասոյց ի ձեռս իմ: Եւ ես Խիկարս յորժամ առի ըզթուղթն՝ բացի և կարդացի զգրեալն, վաղվաղակի ժողովեցի զօրք, և կա-

տարեցի գհրամայեալն ի թագաւորէն իմմէ անմեղութեամբ. և ոչ զիտացի զչարութիւն նաթանայ՝ որ առ իս:

Եւ զմիս թուղթն՝ զոր զրեալ էր ի բերանոյ իմմէ առ Փարաւօն արքայն, զայն կնքեալ և տարեալ ձգեաց զաղտնարար ի դուռն դարպասի թագաւորին. զոր զտեալ մի ոմն ի ծածայից՝ տարեալ ետուր ի ձեռն Սենէքերիմ արքային իմոյ: Եւ իբրիս բացեալ կարդացին զթուղթն առաջի թագաւորին՝ զահի հարեալ լի եղև տրտմութեամբ, և ոչ զիտէր զինչ առնելի խիկարիս:

Յայնժամ նաթան՝ որ դպիր էր թագաւորին՝ եմուտ առ թագաւորն և երկրպագեաց և ասէ՝ «Ողջ լեր արքայ և տէր իմ. զի հայր իմ խիկար ոչ զիտաց զերախտիրս քո, և կամի խափանել զթագաւորութիւն քո. և եթէ ոչ հաւատաս բանիս՝ կացցուք մինչև եղիցէ կատարումն բսան և եօթն ա-

ւուրն հրոտից ամսոյն. և ապա ելցուք և գնացուք ի դաշտն Արծրունեաց, և տեսցուք աչօք մերովք զերախտամոռացութիւն խիկարայ՝ որ առ քեզ:

Յայնժամ Սենէքերիմ թագաւորն երկմտեալ կայր տրտմութեամբ մինչև եղև օրն այն. յորում ես խիկարս առեալ ընդ իս զգօրս իմ՝ եկեալ բնակեցայ ի դաշտն Արծրունեաց: Եւ ելեալ թագաւորն Սենէքերիմ գայր ի դաշտն Արծրունեաց փորձել զիս: Եւ ես յորժամ տեսի զգօրքն Սենէքերիմայ՝ ծաղր արարեալ խաղացի ի մէջ դաշտին՝ դէմ յանդիման գհեալ զօրաց նոցա պատերազմիլ. բանգի կարծիք թէ զօրք Փարաւօնի է:

Յայնժամ տեսեալ Սենէքերիմայ զգօրքն իմ, փախստական եղև. և ես գնացի զօրօք իմովք փոքր ինչ զկնի նորա և ոչ զտի. դարձայ և եկի յօթեւանս իմ, և ուրախացայ մտօք իմովք՝ թէ փախուցի զՓարաւօն զօրօքն իւ-

ըովք: Եւ գնաց Սենէքերիւմ փախստական ի դարպասն իւր խելագարեալ լի տրտմութեամբ, և ոչ գիտէր թէ զինչ արասցէ խիկարիս զոր ըմբռնեսցի:

Յայնժամ հմուտ նախնի առ թագաւորն՝ ողջունեաց և ասէ, ահա տեսեր աչօքդ զերախտամոռացութիւն խիկարայ. այժմ մի տրտմիր, զի ես ամից զհայրն իմ խիկար առաջի քո եւ ասաց Սենէքերիւմ զնախնի, եթէ դու բերցես զնա և տացես ի ձեռս իմ, զոր ինչ խնդրեսցես՝ տաց քեզ, եւ երկրպագեալ նախնի՝ ել արտաքս և զնաց. և զրեաց թուղթ մի ի բերաճոյ թագաւորին իմոյ, և ետուր հաւատարիմ մարդոյ միում ասելով՝ թէ տալեալ տացես զայս ի ձեռս խիկարայ, զոր էր զրեալ այսպէս. «Սենէքերիւմ արքայէ ողջոյն ընդ քեզ՝ սիրելի և իմաստուն իմ խիկար. քանզի յոյժ հաճոյ թուեցաւ թագաւորիս Սենէքերիւմայ երախտիքն քո, և զի փախեան

զօրք Փարաւոնի յերեսաց քոց. այժմ տուր հրաման զօրաց քոց զնալ խաղաղութեամբ ի տեղիս իւրեանց. և դու ել և եկ, զի ուրախ եղէց ընդ քեզ»:

Եւ ես խիկարս յորժամ կարգացի՝ ուրախ եղէ յոյժ. և ետուր հրաման զօրաց իմոց զնալ յօթեանս իւրեանց. և ես ելեալ զնացի ուրախ լինել ընդ թագաւորին իմոյ: Եւ յորժամ հասի միամտութեամբ ի դուռն թագաւորին, տեսեալ զիս զինուորացն՝ ըմբռնեալ տարան ամին առաջի թագաւորին:

Եւ յորժամ ետես թագաւորն զիս՝ լի եղև տրտմութեամբ, և հրամայեաց տալ զայն թուղթն ի ձեռս իմ. զոր մինչդեռ բացեալ կարգացի՝ յայնժամ կասկեցաւ լեզուս. և գնաց իմաստութիւնս, և ոչ գիտէի թէ զինչ պատասխան տացից Սենէքերիւմայ արքային իմոյ: Այլ ողորանօք ասացի՝ արքայ և

տէր իմ, մի ի գուր դատեր զիս, զի
չունիմ տեղեկութիւն յայս բանէս, այլ
անպարտ եմ. եւ ոչ եղ ունկն աղաչա-
նաց իմոց, և հրամայեաց սպանանել զիս:

Յայնժամ նախն քեռ որդին իմ
կապեաց զձեռս յետս փոխանակ բա-
րի խրատուցն իմոց զոր յառաջն ետու-
նմա. եւ ես դարձեալ աղաչեցի թա-
գաւորին իմոյ՝ թէ տո՛ւր զիս ի ձեռն
Աբուսամբայ զօրապետին, զի նա տա-
րեալ զիս ի տունս իմ՝ ի վերայ սե-
մոց դրանց իմոց կատարեսցէ զհրա-
մանս քո. բայց զիս գլխատեալ՝ զգլու.
խըն իմ հարիւր կանգուն հեռի թա-
ղեսցէ ի մարմնոյս: Եւ հրամայեաց թա-
գաւորն Աբուսամբայ կատարել զհրա-
մանս իւր ըստ խնդրանաց իմոց:

Եւ կախալ զիս Աբուսամբայ տա-
նիլ ի գլխատումն՝ ես Խիկարս գաղտ-
նաբար ազդ արարի առ Աբեստան
կիներ իմ, թէ պատրաստեմ հազար

աղջկունս, և արս կերակուրս ազգի.
զի յորժամ եկեսցուք այդր՝ արս ընթ-
րիս, և բեր հազար կոյս աղջկունս,
որք լայցեն զմահն իմ. և կինն իմ
վաղվաղակի կատարեաց զհրամանս իմ.
Եւ յորժամ զնացաք հասաք ի տունս
իմ, խնդրեցի աղաչանօք յԱբուսամբայ
զօրապետէն և ասացի, տո՛ւր ինձ զը-
հրամանս առնուլ ընթրիս առ սիրելիս
և առ բարեկամսն իմ փորը ինչ, բան-
զի այլ ոչ մնամ կենդանի:

Եւ ասաց Աբուսամբ՝ արս որպէս
և կամիս. և արարի ընթրիս մեծ սի-
րելեաց իմոց. որք եկեալ էին անդ. և
բերի կերակուրս զանազան, և զգինիս
զանապակս, նաև զբազում աղջկունսն՝
որք լայցեն առաջի նոցա զմահն իմ.
Եւ նոքա ի սաստիկ տրտմութենէն
արբեալ ի դիւտոյն՝ անկեալ չիբհեցին:
Եւ ես Խիկարս կապեալ երկաթեօք,
զնացեալ զարթուցի զԱբուսամբ զօրա-
պետն և ողորանօք ասացի նմա, զի-

տէս եղբայր՝ զի երբ բարկացաւ թագաւորն ի վերայ քո՝ ետ ի ձեռս իմ, թէ տար սպան զԱրուսմար. և ես առեալ տարայ զքեզ, և ոչ սպանի. այլ պահեցի գաղտ, և եկեալ ասացի թագաւորին թէ սպանի զԱրուսմարն. Եւ յորժամ անցաւ փոքր ժամանակ ի վերայ, զնաց բարկութիւն թագաւորին, և զղջացաւ ի սպանումն քո, և ասաց՝ աւաղ քեզ Արուսմար, զի դու կենդանի լինելոց էիր. Եւ ես երբ լուայ զայս ի թագաւորէն՝ եկեալ հանի ըզքեզ, և տարայ առաջի թագաւորին, և բազում պարգևս առի. Այժմ աղաչեմ զքեզ, արասցես փոխարէն նորա առ իս. զի գոյ ի ներքոյ սեմոց զրանց իմոց հօր մի մեծ, ձգեա՛ս զիս անդ գաղտնաբար. և ես ունիմ ծառայ մի մահապարտ՝ որէ մարդասպան, և ահա կապեալ կայ ի բանտն, և ունի զնմանութիւնս իմ, զգեցո՛ւ նմա զհանդերձս իմ, և վարթո՛ւ զժողովուրդն, և շուտով

կարեան զգլուխն նորա, և տար թաղէ զգլուխն հարիւր կանգուն հեռի ի մարմնոյն. Եւ եղև ունկնդիր Արուսմար խնդրուածոց Խիկարիս, և արար այնպէս. և զնաց առ թագաւորն՝ թէ ըսպանի զԽիկար. և յոյժ ուրախացաւ թագաւորն ի սպանումն իմ:

Եւ ապա զնաց նախն խնդրել ի թագաւորէն հովուել զստացուածս իմ. և թագաւորն հրամայեաց տալ նմա զամենայն ինչս. Եւ գայր նախն ի ի տունն իմ հանապաղ ուտէր և ըմպէր և աղտեղէր զծառայքս և զաղախնեայքս իմ. և կամէր չարիս զործել զհետ կնոջ իմոյ. և կինն իմ սչ հնազանդէր կամաց նորա. Եւ ես զայսոսիկ լսէի ականջօք իմովք. զձայնն դուսանաց. և զպաղշոտիլն ընդ կնոջ իմոյ. բայց խնդրէի օր նմա, և ոչ զրտանէի. Եւ յորժամ անցաւ ժամանակ ինչ՝ լսեց Փառաւօն արքայն Եգիպտացւոց, եթէ Սենէքերիմ արքայն ետ ըս-

սպանանել զԽիկար՝ յոյժ ուրախացաւ, և առաքեաց զիր առ Սենէքերիմ՝ արքայ զոր զրեալ էր այսպէս: «Փարաւօն արքայէ ողջունիւ ծանիր Սենէքերիմ թագաւոր. քանզի կամիմ շինել դարպաս մի ի յօդս երկնից անսիւն և անգերան. առաքեա՛ ինձ ճարտարագործըս, որ եկեալ շուտով կատարեսցեն զհրամանս իմ. և թէ ոչ առաքես՝ զամբաղում զօրօր, և աւեր ածեմ ի վերայ երկրիդ, և առնում ի քէն հարկս:

Եւ յորժամ բերեալ ետուն զթուղթըն ի ձեռն Սենէքերիմայ՝ բացեալ կարգաց զայն, և իսկոյն գարհուրեցաւ բոլոր անձն նորա ի բանից Փարաւօնի. եւ կոչեալ զմեծամեծս և զիմաստունս և զգպիրս և տսէ՝ քանզի սպանեցաք զԽիկար, այլ ո՛վ կարէ տալ պատասխանի Փարաւօնի. եւ ասացին մեծամեծքն՝ ա՛րքայ յաւիտեան կաց. քանզի ահա՛ զոյ որդէգիր Խիկարայ

նաթան՝ որ առաւել հանճարեղ և իմաստուն է քան զԽիկար, և նա կարէ տալ պատասխանի գրոյս:

Եւ հրամայեաց թագաւորն կոչել զնաթան. և իբրև եկն՝ ետուն զթուղթն ի ձեռն և կարդաց: Ասէ թագաւորն: Կարո՞ղ ես տալ պատասխանի Փարաւօնի. և ասէ նաթան՝ այս անհնարին է ի մարդկանէ: Յայնժամ տարակուսեալ Սենէքերիմ կոծեր զանձն իւր ասելով՝ աւանդ քեզ Խիկար իմաստուն իմ, զի սպանեցցաք զքեզ. այժմ ոչ կարեմք տալ պատասխանի, և կրեմք վիշտ բաղում ի Փարաւօնէ: Եւ եթէ որ բերցէ զքեզ կենդանի առաջի իմ Խիկար, տաց նմա ըստ կշռոյ անձին քում ոսկի:

Եւ լուեալ Աբուսամբը՝ երկիրեպաղ թագաւորին և ռսաց՝ ո՞ղջ լեր արքայ իմ. զի թէպէտ այժմ կոծես զանձն քո ի վերայ ըսպանման Խիկարայ, այլ յետոյ եթէ որ բերցէ զԽիկար կենդանի առաջի քո՝ փոխանակ նորա սպանեցնաւ: Եւ տսէ թագաւորն՝ ոչ սպանա-

հեմ գնա, այլ տամ պարզես բազումս նմո: Եւ երկրպագեալ Սրուսմար թաղաւորն՝ եկեալ վաղվաղակի եհան զիս 'ի հորէն. և տարեալ կացոյց առաջի Սենեքերիմայ: Եւ յորժամ ետես թաղաւորն զիս կենդանի՝ յարեաւ յաթոռոյն. և անկաւ զպարանոցաւս իմով. և համբուրեաց զիս և ասաց, ո՞վ խիկար՝ մեռեալ էիր և կենդանացար: Եւ յոյժ ուրախ եղև թագաւորն. և ետ պարզես մեծամեծս Արուստարայ զօրապետին. և հրամայեաց պատմել զիտ յաւուրս քառասուն. և յետ լրման քառասուն տարւոյ՝ հրամայեաց թագաւորն բերել զիս առաջի իւրն. և ետ կարդալ ինչ զթուղթրն Փարաւօնի: Եւ յորժամ կարդացի ես խիկարս՝ ասացի առ թագաւորն՝ մի տրտմիր և մի կոծեր զանձն քո, զի ես երթամ և տամ պատասխանիս Փարաւօնի, և առնում հարկս 'ի նմանէ և գամ: Եւ իբրի լուաւ թագաւորն իմ, յոյժ ուրախ եղև 'ի բանից իմոց:

Եւ ապա ես խիկարս՝ առաքեցի պատուէր առ Արեստան կին իմ, թէ ըմբռնեա՛ երկու ձագս արծւոյ, և տուր մանել պարան մի երկայն. և բե՛ր զերկուս ստնդեայ տղայս, և երկու կին որ պահեն զտղայսն: Եւ ուսո՛ տղայոցն գոչել, թէ կա՛ ծեփ՝ աղիւս բերեք: Եւ զօր ամուր կապեա՛ զերկու տղայսն 'ի վերայ արծւոյ ձագուցն, և թռո՛ ի յօդն պարանաւն, և իջո՛ 'ի վայր՝ մինչև կատարեալ ուռանիցին զելանելն և զիջանելն և զբառբառիլ՝:

Եւ կինն իմ իմաստուն էր, և փութով կատարեաց զհրամայեալն իմ: Եւ ես առի հրաման 'ի թագաւորէն իմմէ, և ելեալ զնացի 'ի տունս իմ. և առի զերկու տղայսն և զձագս արծւոյ, և եղի 'ի մէջ արկղի մոյ և ելեալ զնացի առ Փարաւօն արքայն: Եւ յորժամ հասի յեզիպտոս՝ իջեմանեցայ 'ի տան միում, և թողի անդ զսրկոյն, յոր իջեմանեալ

էի. և ես գնացի առաջի Փարաւօնի և
երկրպագի նմա:

Եւ ասաց սիս Փարաւօն, ինչ մարդ
ես զու, կամ ուստի գաս. և ես ասա-
ցի, անբայ յաւիտեան կաց. ահա ծա-
ռայ քո է, զոր առաքեաց Սենէքերիմ
արքայն կատարել զհրամանս քո. բե-
րեալ եմ ընդ իմ ճարտարագործս, որ
չինեսցեն դարսլաս յօդս: Եւ ասաց Փա-
րաւօն, զինչ է անուն քո. և ես ասա-
ցի՝ Ապակայ է իմ անունն. եւ հարցեալ
ցիս Փարաւօն՝ թէ զինչ պէտք են ճար-
տարագործացդ ՚ի պէտս դարպասին.
և ես ասացի ցնա՝ տուր բերել կաւ՝
ծեփ՝ աղիւս:

Եւ հրամայեաց թագաւորն զոր բե-
րին վաղվադակի և ես Խիկարս գնացի
կապեցի գերկու աղայսն ՚ի վերայ եր-
կու արծուոյ ձագուցն, և թռուցի դէպ
՚ի յօդս: Եւ տղայքն աղաղակէին զոչե-
լով, կաւ՝ ծեփ՝ աղիւս բերէք, որով
չինեմք զդարպասն: Եւ ոչ ոք կարէր ՚ի

վեր, զի մի՛ դատարկ մնացեն: Եւ տե-
սեալ զայս զօրքն Փարաւօնի՝ վախեան
և անկան ՚ի դարպասն. և պատմեցին
Փարաւօնի զսքանչելիսն ամենայն:

Եւ ելեալ Փարաւօն ետես զաղա-
ղակ տղայոցն ի յօգն, զարմացաւ և ա-
սաց ի մտի իւրում՝ թէ սո՛ չատ լաւ
է իմաստութեամբ քան զԽիկար. և ոչ
զիտէր՝ թէ ես էի Խիկարն, որ մտի առ
Թազաւորն և երկրպագի նմա: Եւ ասաց
ցիս Փարաւօն, երգմեցուցանեմ զքեզ,
զի ասո՛ս ինձ զստոյգն՝ ո՛վ ես դու. և
ասացի ցնա, ես եմ Խիկարն: Եւ ասաց
Փարաւօն՝ ո՛վ թշուառսկան, կենդանա-
ցա՛մ. և դարձեալ ասաց, ո՛վ իմաստուն
Խիկար մեկնեա՛ ինձ զայս՝ թէ զինչ է
սիւնն այն ի վերայ սեան, և մայրք եր-
կոտասան ի վերայ մայրից, և անուանք
երեսուն ի վերայ անուանց, և սուրհան-
դակք երկու՝ մինն սեաւ և միւսն սպի-
տակ:

Յայնժամ և ես ետու պատասխան նմա և ասացի, թէ սիւնն այն՝ տարին է. մայրքն երկոտասան՝ ամիսք տարւոյն են. անուանքն երեսուն՝ աւուրք ամսոյն են. սուրհանգակքն երկու՝ տիւն և գիշերն է: Եւ զարձեալ ասաց Փարաւօն, ով խիկար մսնեա ինձ պարան յաւագոյ: Եւ ես գնացի ծակեցի զկողմն որմոյ միոյ ղէպ յարեելս. և ի ծագել արեւուն, անկաւ շողն ի ներս. և ես առի աւագ և փոշի երկու ափս, և ետու ղէմ արեգական, որ տանէր ոլոր ոլոր ի ծակէն ի ներս. ես գոչէի՝ կծեցէք զպարան շուտով: Եւ զահի հարեալ Փարաւօն տպուշ մնաց. և կոշեալ զիս առ ինքն՝ ետ ինձ պարգևս բազումս՝ և հարկս թագաւորին իմոյ, և շնորհակալ եղև ի նմանէ:

Եւ ես խիկարս ելեալ եկի առ Սենեքերիմ թագաւորն իմ, և անկեալ համբուրեցի զոտսն նորա և պատմեցի մի րստ միոջէ զպատասխանիսն Փարարա-

ւօնի, այլ և զառաջին դրոյն զանմեղութիւնն իմ: Եւ յորժամ լուաւ զայս սոմնայն, յայնժամ յոյժ ուրախ եղև Սենեքերիմ ասելով, խիկար իմաստուն իմ՝ այժմ ցնծութեամբ ուրախ եմ ի կենդանութիւն քո և զոր ինչ խնդրես յինեն՝ տաց քեզ:

Եւ ես խիկարս շնորհակալ եղէ արքայէս իմմէ և ասացի, ոչ է պիտոյ ինձ զանձս կամ պատիւս՝ բայց միայն զայս ինչ խնդրեմ՝ ի քէն, զի զնաթան քեռ որդի իմ որէ որդէգիր ինձ և աշակերտ, հրամանաւ քո տացես ինձ. զի ուսուցից նմա զպակասորդսն խրատուց իմոց՝ զոր յառաջագոյն ետու նմա: Եւ հրամայեաց թագաւորն տալ զնաթան ի ձեռս իմ, և ասաց՝ զոր ինչ կամիս արան դմա: Եւ ես կալայ զնաթան, և տարայ ի տունս իմ. և սկսայ ասել ցնա այսպէս: «Որդեակ իմ նաթան՝ զառաջին խրատսն զոր ետու քեզ բաղցրութեամբ՝ ոչ պահեցեր ի մտի քում, այլ

կորուսեր. արդ՝ այժմ ուսուցանեմք եղ
զառնութեամբ»:

Եւ կապեցի զնա երկաթի կապա-
նօք, և եղի իպարանոց նորա հինգ հա-
րիւր լիտր երկաթ, և յանձնեցին զնա
Բելիար ծառային իմոյ. և հրամայեցի
առնուլ թուղթ և զրիչ ի ձեռին իւ-
րում, զի իմտանեղն և յեկեալն իմ զոր ինչ
առնիցեմ նախնայ՝ զրեսցէ: Եւ ետու
պատուէր նմա, զի զհաց և զջուր տա-
ցէ նմա այնքան՝ որ ոչ մեռանի և ոչ
զուարթանայ:

Նախ և յառաջ զարկի բիր ի թի-
կունս նորա և ասացի:

Ո՛րդեակ իմ նախնայ՝ ունկն մար-
դոյ եթէ ոչ լուիցէ, զթիկունս ձեռե-
լով լսեցուցանեն:

Ո՛րդեակ իմ նախնայ՝ յաթոռ փա-
ռաց նստուցի զրեզ, այլ զու յաթոռոյ
իմոյ ընկեցեր զիս և կործանեցեր:

Խօսեցաւ ընդիս նախնայ և ասաց,
զիւրդ ուրացար զրեռ որդին քո: Եւ

ես ասացի, որպէս ոչ ուրացայց. քան-
զի եղեր ինձ որդեակ՝ որպէս կարիճ
այն որ եհար զասեղն, որ ասղան ծայ-
րն չար էր քան զիւրն. և դարձեալ ե-
հար զոտից ուղտուն, որ հարեալ զթա-
թըն կարճին՝ սատակեաց զնա:

Ո՛րդեակ զի եղեր ինձ որպէս վայ-
րենացեալ եզն, որ էարկ զտորզն, և
անկաւ վարօցն, և վիրաւորեցաւ իւր
ոտքն:

Ո՛րդեակ զի եղեր ինձ որպէս այծն
այն՝ որ ուտեր զտորունն, և ասէր՝ ես
իկենդանութեան իմում ուտեմ զրեզ,
թո՛ղ յետայ հանեն զքո արմատն, և ներ-
կեն զմորթին իմ:

Ո՛րդեակ՝ զի եղեր ինձ որպէս այ-
րն այն՝ որ ձգեաց նետ դէպ ի յեր-
կինս թէպէտ ոչ կարաց հասուցանել,
այլ զանօրէնութիւնն շահեցաւ, և դար-
ձաւ նետն ի գլուխն իւր. նոյնպէս և
դու կամեցար սպանանել զիս, այլ ան-
մեղու թիւնս իմ ապրեցոյց զիս:

Ո՛րդեակ զի թէ ազի խողին ու-
թըն կանգուն երկայն լինի, ի տեղի
ձիոյն ոչ կարէ լինիլ:

Ո՛րդեակ՝ զի եղեր ինձ որպէս ար-
ջըն այն՝ որ հանդիպեցաւ իշոյ միոյ, և
ասաց ողջոյն ընդ քեզ. և ասաց էջն՝
այդ ողջոյն ի վիզն տեառն իմոյ եղի-
ցի, որ արձակեաց զիս ի մտէն, և ես
եկի և հանդիպեցայ քեզ, և տեսի զքո
շար երեսդ:

Ո՛րդեակ՝ զի եղեր ինձ որպէս որո-
գայթն այն՝ որ թողեալ կայր ի յաղըն,
և եկեալ ճնճղուկ մի ասէ, զի՛նչ կայ-
ցես աստ. ասէ ականատն՝ աղօթս առ-
նեմ առ Աստուած. ասէ ճնճղուկն՝ զի՛նչ
է այդ ի բերանդ. ասէ ականատն՝ բաղ-
ցելոց հաց. և վազեաց ճնճղուկն առ-
նուզ զհացն ի հականատէն, և ականատն
անկաւ ի վիզն նորա. և ասէ ճնճղուկն՝
թէ այդ է բաղցելոց հացն. ապա և Աս-
տուած այդպէս լսէ աղօթից քոց:

Ո՛րդեակ՝ զի եղեր ինձ որպէս չունն

այն՝ որ դողայր ի ցրտոյն, և եմուտ ի
հնոց բրտին. և յորժամ տաքացաւ՝ ըս-
կաւ հաջել ընդ երես բրտին:

Ո՛րդեակ՝ զի եղեր ինձ որպէս չու-
նըն այն ազահ, որ ունէր հաց մի ի
բերանն՝ երթայր յեղեր գետոյն, և տե-
սեալ չուն մի այլ ի մէջ ջրոյն և հաց
մի ի բերան նորա, ձգեալ զիւր հացն
ի բերնոյն, և անկաւ ի ջուրն զի առ-
ցէ յայնմանէ հացն: և իբրև եհաս ի մէջ
գետոյն՝ ոչ զչունն եղիտ և ոչ զհացն,
այլ խեղդեցաւ՝ և զրկեցաւ իւր հացէն.
նոյնպէս և դու զհացն իմ խլել համե-
ցար՝ և զրկեցար դու ի քո հացէն:

Եւ դարձեալ նախնի սղաչանօր
ասաց առիս՝ մեղայ քեզ հայր, այլ չը-
գործեմ զոր ինչ գործեցի. մի՛ շարա-
շար տանջեր զիս:

Եւ ես ասացի՝ ահա տամ քեզ
օրինակ մի. զի որպէս ծառն այն՝ որ
բուսեալ էր յեղր գետոյ միոյ. և մարդ
մի ծառայէր նմա. և յորժամ հասանէր

պտուղն՝ թափէր ի գետն և կորուսանէր, և գայր տէրն՝ ոչ գտանէր ըզպըտուղն. և աշխատեցաւ այրն այն երկու և երեք տարի, այլ ի հասանիլ պլտդոյն թափէր ի ջուրն, և ոչ շահէր ի նմանէ. և ապա կտրեաց զծառն, և ձգեաց ի ջուրն ասելով՝ այսքան աշխատեցայ զինչ շահեցայ մինչև ցայժմ որ այսուհետև ևս չտհեցայց: Նոյնպէս և դու եղեր ինձ. զի յառաջագոյն այսչափ խրքատ ետու քեզ՝ և ոչ լուար այժմ ևս չունիս լսել. վասնորոյ արժանի ես այդմ չարչարանացդ՝ մինչև մեռանիցիս: Եւ ապա սպանի զնա, և բարձրացաւ չարն ի միջոյ, և եղև խաղաղութիւն:

Արդ՝ զինչ մարդ՝ որ փոխանակ բարւոյն չար հատուցանէ, իբրև զնա՝ թան չարաչար մահուամբ կորնչի. յորփրկեսցէ զմեզ Քրիստոս Աստուած մեր, և նմա փառք յաւիտեանս, ամէն.

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

ԱՂԶԿԱՆ ԵՒ ՄԱՆԿԱՆ, ԵՒ ՀԱՐՅՄՈՒՆՔ
ՆՈՅԱ ԸՆԴ ՄԻՄԵԱՆՍ

Այր մի էր մեծատուն և իշխան ի քաղաքի միում, և ունէր բազում գանձքս, ոսկի և մարգարիտ անզին, և պատուական ակունս: և ոչ զոյր ի մէջ քաղաքին այնմիկ քան զնա աւելի մեծատուն: Եւ ինքն ծերացեալ էր և զաւակ ոչ ունէր. և հանապազ աղաչէր վասն զաւակի առ Աստուած՝ որ ետնըմա որդի աննման և գեղեցիկ: Երբ մեծացաւ տղայն՝ ետ զնա հայրն յուսումըն իմաստութեան. որ ուսաւ զամենայն իմաստասիրական բանս, և էր պատերազմօղ անյաղթ. բայց յետոյ անկեալ ի գելսութեան՝ սպառեաց զգանձս հօրն և մօրն, որք մնացին դատարկ:

Ասաց որդին ընդ հօրն և մօրն, կամիր հեռանալ յայս երկրէս, և եր-

Թալ յօտար երկիր՝ յորում ոչ ճանաչեն
զմեզ. և անդ զամօթն ի բաց թողեալ
մուրանամք և ապրիմք. և ոչ մեր տըրտ-
միք, և ոչ մեր չարկամն ուրախանայ
ի վերայ մեր: Ասացին ծնօղքն, դու
գիտես որդեակ:

էառ մանուկն զհայրն և զմայրն և
զնաց ի հօսմ քաղաք, յորում կայր
Թազաւոր մի բարի իմաստուն: Եւ Թա-
զաւորն այն յորս էր ելեալ. և երբ եկն
յորսոյն՝ հմուտ մանուկն առ Թազաւորն,
եզ ծունր և կանգնեցաւ: Եւ սկսաւ Թա-
զաւորն խօսիլ ընդ մանկանն և ասաց,
զինչ խնդրես յինէն, զոր տացից քեզ:
Ասաց մանուկն, Թազաւոր՝ յաւիտեան
կաց. ես երկու ծառայ ունիմ այր և
կին՝ զոր կամիմ վաճառել, բայց խընդ-
րեմ զի առցես զնոսա. ասաց Թազա-
ւորն՝ բեր, և ես առից:

Գնաց մանուկն առ հայրն և մայ-
րըն, և ասաց ցնոսա թէ ինչ պատեհ
է ինձ՝ այնպէս առնեմ, այսինքն՝ դուք

զատ ապրիք, և ես զատ. ասացին ծը-
նողքն, դու գիտես որդեակ: Ասաց մա-
նուկն, կամիմ վաճառել զձեզ այս Թա-
զաւորիս, որ հասուցանէ ձեզ բարի, և
ինձ ևս բարի լինի. բայց ջանամ չու-
տով ազատել զձեզ, արդ զինչ հրամայ-
էք ո՛վ ծնօղք իմ, և նոքա ասացին՝
դու գիտես որդեակ: Եւ էառ մանուկն
զհայրն և զմայրն, և զնաց առ Թազա-
ւորն: Ասաց Թազաւորն ցմանուկն թէ
քանի՞ վաճառես. ասաց մանուկն՝ տո՛ւր
ինձ վասն այս կին ծառայիս զին՝ լաւ
ձի և զէն իւր սարօքն: Եւ վասն այր
մարդոյն զին՝ տո՛ւր ինձ հանդերձ և
զգեստ պատուական:

Հրամայեաց Թազաւորն՝ զինչ որ
մանուկն խնդրեաց վասն իւր ծառա-
յիցն զին, լրապէս հտուն նմա և Թուր
մի ոսկի գօտուով. և էառ մանուկն զա-
մենայն, զոր պարգևեաց նմա Թազա-
ւորն: Ապա ասաց Թազաւորն մանկանն,
զայլ ինչ կամիս խնդրել յինէն՝ խնդ-

ընս՝ զոր տաց քեզ. ասաց մանուկն, հարիւր ֆլօրի ևս տուր ինձ վասն ծախուց ճանապարհի. հրամայեաց թագաւորն և ետուն նմա: Դարձեալ ասաց թագաւորն, գայլ ինչ խնդրես յինչն. ասաց մանուկն, հրաման տուր ինձ, որ խօսիմ ընդ քո ծառայիցն՝ զորս յինչն գնեցեր, և առնում զօրհնութիւնս ի նոցանէ:

Յայնժամ ծանեաւ թագաւորն՝ թէ նորա ծնողքն են ծառայքն այնորիկ, ետ հրաման մանկանն. և նա գնաց և անկաւ յոտս ծնողացն և ասաց՝ մի հոգայք, եթէ Աստուած կամենայ՝ գձեզ շուտով ազատեմ. և ծնողքն օրհնեցին զգաւակն իւրեանց: Եւ մանուկն յիշեաց զաստուած, և մեկնեցաւ ի ծնողացն լալով. և գնաց գերիս տիւս և գերիս գիշեր ի մեծ դաշտ մի: Եւ ի գնալն հանդիպեցաւ ընտիր մանկան միոյ, բարեցին զմիմեանս, և ընկերացան ի ճաճանապարհին: Եւ երբ ընկերացան՝ միւս

մանուկն ծանեաւ զխորհուրդ մանկանն, որ գհայրն և զմայրն վաճառեալ էր: Եւ ասաց նմա, գիտացիր եղբայր՝ զի իմ թագաւորն զիս խիստ սիրէ, վասն որոյ թուղթ աւետեաց ետ ինձ զոր տանիմ առ կղզեաց թագաւորն, և առնում ի նմանէ պարգևս մեծամեծս. այլ տեսանեմ զքեզ՝ զի դու խոհեմ մանուկ ես, և լաւ ձիաւոր քան զիս, առ ըղթուղթն և դու տար գայն թագաւորին, զի քեզ շատ բարիս պարգևէ: Եւ զինչ Աստուած ինձ արժանի արարեալ է՝ քեզ լիցի. բայց ես աստ սպասեմ, մինչև դու գաս առիս:

Էառ մանուկն գայն թուղթն և եղ ի մէջ ի սեկէ գործեալ քսակին, և գընաց ի ճանապարհն իւր ի մեծ դաշտ մի: Եւ յանկարծակի յիշեաց գհայրն և մայրն և ելաց, և ի շատ հառաչանացն ննջեաց ի վերայ ձիոյն. և ձին ի ճանապարհէն ելեալ ի դուրս կորոյս ի քնոյն զճանապարհն: Եւ յանկարծակի

զաթեալ ի բնոյն, և էր ծարաւեալ ինքն և ձին, և ջուր ոչ գոյր. այլ մոլորեալ շրջէին: Եւ եզիտ ջրհոր մի հին ժամանակաց. և ի ծարաւոյն կամէր ի ջրհորն անկանիլ. ապա եհան ի սեկէ գործեալ քսակն՝ յորում եղեալ էր ըզթուղթն, կապեաց ի նա պարան, և եհան նովաւ ջուր ի ջրհորոյ, և ըմպեաց ինքն և արբոյց ևս ձիոյն իւրոյ. և ապա սկսաւ ինքնին կարգալ զթուղթն գայն, որ գրեալ էր այսպէս:

«Այս անուն կղզեաց թափաւորի ողջոյն սիրոյ. գիտացիր եղբայր, զի այդ թղթաբերդ անհաւատ մարդ է, և մեզ նենգաւոր. դա մեծ էր առ մեզ, և ամենայն գանձուց սպառօղ. մերձեցաւ առ յուստը իմ, և վնաս գործեաց ընդ նմա, եւ ես կամեցայ զինքն կորուսանել. այլ պատրաստեցի քեզ, զի մի ոք խայտառակութիւնն մեր իմացէ աստ. վասն որոյ առաքեցի առ քեզ՝ կորուսանել զսա ի սէր եղբայրութեան մերոյ»:

Երբ ծանեաւ մանուկն զայս՝ պատառեաց զթուղթն և գոհացաւ զԱստուծոյ, և օրհնեաց զիւր ծնողքն, որ զինքն ուսումնագէտ արարին, զի զիտութեամբն իւրով ապրեցաւ ի մահուանէ, և աղաչեաց զԱստուծո՝ ցոյց տալ ինքեան զճանապարհն. զի մոլորեալ շուրջ գայր զտիւ և զգիշեր, և հարցանէր զանուն թագաւորին, և գայն քաղաքն՝ յոր գնալոց էր. և առաջնորդեաց Աստուծո՝ նմա զճանապարհն, և եմուտ ի քաղաքն յայն: Եւ էր այն քաղաքին թագաւորն մեծ, և քաղաքն բարեկի, յորում իջեմանեցաւ մանուկն ի տան պառաւի միոյ. և յետ հանդչելոյ սակաւիկ ինչ՝ սկսաւ հարցանել ցառաւն զորպիսութենէ քաղաքին և թագաւորին: Եւ պառաւն ասաց թէ այս քաղաքիս թագաւորն դուստր մի ունի խիստ աննման և զեղեցիկ և իմաստուն՝ որ ոչ գոյր իւր նման, բայց ի մանկութենէն մինչև ցայժմ զիննսուն

և ինն որդի թագաւորի ետ սպանանել:

Ասաց մանուկն, վասն ինչ պատ-
ճառի ետ սպանանել: Ասաց պառաւն,
որդեակ՝ դուստրն այն ասէ թէ ո՞վ զիս
յաղթէ իմաստութեամբ, ես զնա առ-
նեմ ինձ այր. և թէ ես յաղթեմ զնա՝
տամ սպանանել զինքն: Եւ այդ պատ-
ճառաւ յաղթէ զթագաւորաց որդիսն և
սպանանէ. և զգլուխն նոցա ի վերայ
բարձրաւանդակի իւրոյ ցցեալ կանգնե-
ցուցանէ. զի բարձրաւանդակն իւր ըզ-
բօլոր բաղաքն տեսանէ. և ի նմա ունի
աթոռ ոսկի՝ ակամբ և մարգարտով չի-
նեալ, անդ նստի և հայի առ մարդիկ
ի տեղւոջն ի վայր, զի մարդ բնաւ
զինքն չկարէ տեսանել. և ունի պառաւ
մի թարգման՝ նա խօսի զհետ մարդոյ,
որ առ ինքն մտանեն:

Եւ ի լսիլ մանկանն զբանս զայ-
սոսիկ ի պառաւոյն զգիշերն ողջոյն ոչ
ննջոյն ի քուն. և երբ լուսացաւ՝
զնաց իբաղանիք, և զգեցաւ զիւր

ոսկեկար հանդերձն, և անուշահոտեցաւ
մշկով և բուրկէնիւ: Եւ զնաց ի թա-
թագաւորի դստեր դուռն, և խնդրեաց
հրաման մօտ առ թագուհին մտանել:
Եւ մարդիքն որ ի դուռն էին՝ խրատ
ետուն մանկանն, թէ պատրաստ կաց,
զի շատ թագաւորի որդի ետ սպանա-
նել:

Եւ երբ եմուտ մանուկն ի ներս՝
բարեհաց զաղջիկն. և նա հրամայեաց
ոպասաւորացն իւրոց, եզին զոսկեղէն
աթոռ յորոյ վերայ նստաւ մանուկն:
Եւ զիտաց աղջիկն թէ վասն պատաս-
խանի տալոյ հարցմանն իւրոյ եկեալ է
մանուկն այն, վասն որոյ ազդ արար
հօրն և մօրն իւր և կարգացողաց և իշ-
խանաց քաղաքին, որք եկեալ ժողովե-
ցան ի միասին անդ: Եւ ասաց աղջիկն
իւր պառաւ թարգմանին՝ թէ ասո՞ւ
մանկանդ այդմիկ՝ կամի՞ ըմպել զբա-
ժակ մահու ի կթղայէն յայնմանէ յոր-
մէ ետու ըմպել ընկերացն իւրոց: Եւ

ասաց մանուկն ցթարգմանն այն՝ թէ եղիցին կամք տեսառն օրհնեալ. զի որպէս կամի՝ այնպէս առնէ տէր:

Յայժամ ասաց աղջիկն առաջի հօրըն և մօրն և կարդացողաց և իշխանաց քաղաքին, եթէ մանուկս այս տացէ պատասխանի հարցմանս իմոյ, առցէ զիս ի կնութիւն իւր. ապա թէ ոչ՝ ես տացից սպանանել զնա, վասն որոյ և զուր ամենեքին եղերուք վկայ բանիցս այսոցիկ: Եւ մանուկն ևս յաճեալ հաւանեցաւ խօսից աղջկանն, և կացոյց զնոսա վկայս:

ՅԱՐՅՄՈՒՆՔԱ:

Ասէ աղջիկն. ո՞վ է քո հայրն:

Ասէ մանուկն. հողմն և հուրն:

Ասէ աղջիկն. ո՞վ է քո մայրն:

Ասէ մանուկն. հողն և ջուրն:

Ասէ աղջիկն. յորո՞ւմ կենդանակերպի ծնեալ ես:

Ասէ մանուկն. ի խոյ կենդանակերպի:

Ասէ աղջիկն. ո՞վ է քո դայակն:

Ասէ մանուկն. այն է իմ դայեակն՝ որ զիս տեսանէ, և ես զնա ոչ տեսանեմ. նա զիմ ձայնն լսէ, և ես զիորա ձայնըն ոչ լսեմ:

Եւ ասաց աղջիկն՝ թէ հարց պատասխանիքս զոր արարաք, են խաղալիկ տղայոց ապա թողցո՞ւք զայնպիսիս, և նորոգ սկսեսցուք. առնել հարց պատասխանիս:

Ասէ աղջիկն որոյ արիւնն է այն՝ որ անմեղ սպանութեամբ հեղաւ ի վերայ երկրի:

Ասէ մանուկն. Աբէլի արիւնն էր այն՝ զոր եղբայրն իւր Կայէն սպան:

Ասէ աղջիկն. ո՞չք էին՝ որք ոչ ծնան ի մօրէ. բայց ողջ մնացին ի վերայ երկրի, և յետոյ մեռան:

Ասէ մանուկն. Ադամ և Եւայ էին, և խոյն այն կախեալ ի Սաբեկայ ծառոյն, զոր առեալ Աբրահամ փոխանակ

որդուոյ իւրորոյ իսահակայ արար որջակէզ:

Ասէ աղջիկն. ոյր էին որր ծնան հօրէ և ի մօրէ, և ոչ մեռան:

Ասէ մանուկն. Յնովք և Եղիա էին, որք մարմնով վերացան յերկինս. և կանանդ կենդանի մինչև յաւուրս Նեոին:

Ասէ աղջիկն. այն ինչ ծառ էր՝ որ ունէր ճիւղ և տերև, և յետոյ ի միս և յարին փոխեցաւ:

Ասէ մանուկն. այդ Մովսէս մարդարէի գաւազանն էր. որ մինչև ծառ էր՝ ունէր ճիւղ և տերև. և երբ օձ դարձաւ, միս և արին եղև:

Ասէ աղջիկն. ո՞վ էր այն՝ զոր առաքեաց Աստուած որպէս դեսպան առ Ադամ, որ ոչ հրեշտակ էր և ոչ մարդ:

Ասէ մանուկն. երբ Կայէն սպան գեղրայրն իւր Աբէլ, Ադամ հայրն իւր ոչ գիտէր թէ զինչ արասցէ զմարմինն մեռելոյն. վասն որոյ առաքեաց Աստուած զերկու ագուաւս. իրր զեսպան՝

որ եկեալ առ Ադամ մինն զմիւսն սպան և թաղեաց ի հող. ապա և Ադամ ուսեալ ի նմանէ՝ փորեաց զգետինն և թաղեաց զմարմինն որդւոյ իւրոյ Աբելի:

Ասէ աղջիկն. ո՞վ էր այն՝ որ մեռաւ և մարմինն իւր ոչ թաղեցաւ ի հող, հողին ոչ գնաց առ Աստուած:

Ասէ մանուկն. այդ Ղովտայ կինն էր, որ յեւանելն յերկրէն Սողոմացուց ընդդէմ հրամանին Աստուծոյ դարձաւ և հայեցաւ յետս և եղև արձան աղի. վասն որոյ ոչ մարմին նորա ի հող եմուտ և ոչ հողին առ Աստուած գնաց:

Ասէ աղջիկն. ո՞վ էր այն՝ զի երբ տաքան զնա լինել կերակուր գաղանաց, գազանքն թողեալ զնա՝ գտանողն կերին:

Ասէ մանուկն. այդ Դանիէլ մարդարէն էր, զոր տաքան կերակուր առիւծուց, այլ գազանքն թողեալ զնա՝ գտանողն կերին:

Ասէ աղջիկն. ո՞վ էր այն՝ որ իրր

ի գերեզմանի թաղեցաւ, և ինքն ողջ մնաց:

Ասէ մանուկն. այդ Յովնան մարգարէն էր՝ զոր ձուկն հկուլ, բայց ինքըն ի փոր ձկան ողջ մնաց, և եղև շարժուն և զնայուն:

Ասէ աղջիկն. «վ էր այն՝ որ մինչ կենդանի էր, յարդ և զարի ուտէր և ջուր ըմպէր. և երբ մեռաւ, միս և աբիւն մարդոյ կերաւ և ըմպեց:

Ասէ մանուկն. այդ այն իշոյ ծընօտն էր, զոր մանուկն Սափսօն էառ ի ձեռին իւր և նովաւ սպան զհազար մարդ:

Ասէ աղջիկն. «բոյ մարմինն էր այն՝ զոր եղին ի հող, հողն ասաց թէ ես կոյս եմ:

Ասէ մանուկն. այդ Աբելի մարմինըն էր, որ եղև սկիզբն մտանելոյ ի հող, զի մինչև ցայն չև էր թաղեալ ի վերայ երկրի մարմին մարդոյ:

Ասէ աղջիկն. «վ էր այն՝ որ ոչ

հրեշտակ է և ոչ մարդ և ոչ կենդանի, բայց ի տասն և հինգ ամ թագաւորէ, և ի տասն և վեց ամին թագաւորութեան իւրոյ հիւանդանայ, և յերեսուն ամին մեռանի, և զարձեալ ողջանայ:

Ասէ մանուկն. այդ լուսինն է՝ որ որ մինչ օրն ամսոյ լինի տասն և հինգ՝ լրումն առնու, և ի տասն և վեց օրէն սկսանի սակաւ առ սակաւ նուազիլ միչև ի քսան և ինն օրն, և ի լրանալ երեսուն աւուր ամսոյն՝ ոչ երևի պայծառ լոյս նորա որպէս զառաջինն՝ իբր թէ մեռանի, և ապա անդէն սկսանի կենդանանալ:

Ասէ աղջիկն. այն ինչ ծառ է՝ որ ունի երկոտասան ճիւղս, և իւրաքանչիւր ճիւղք՝ երեսուն տերևս, և պտուղըն իւր սեաւ և սպիտակ է:

Ասէ մանուկն, այդ ծառն ցուցանէ զտարին, և երկոտասան ճիւղքն՝ զերկոտասան ամիսս տարւոյն, և երեսուն տերևքն՝ զերեսուն օրն ամսոյն, և պը-

տուղն իւր սեաւ և սպիտակ՝ զգիշերն և զտիւն:

Ասէ աղջիկն. այն ինչ երկու իրք են հակառակք միմեանց՝ և գկնի միմեանց ընթանան, ոչ կարէ մինն զմիւսըն ըմբռնել:

Ասէ մանուկն. այդ տիւն և գիշերըն է՝ որ միշտ ներհակք են միմեանց. զի մինն զմիւսն ի բաց վարէ յինքենէ՝ կամ ծագմամբ արեւու լուսաւորելով զօլորտս ամենայն տիեզերաց, և կամ խաւարաւ ծածկելով գերեսս երկրի:

Ասէ աղջիկն. այն ինչ թռչուն է՝ որ ուտէ զդալարիս գյարդ զցորեան և զգարի, և սպառէ:

Ասէ մանուկն. այդ մորեխն է՝ որ է փոքր կենդանի ինչ թեւաւոր, և թրուչի և ոստոստէ և ճարակեալ ծախէ զգալարիս, և թռուցեալ ծածկէ գերսս երկնից բազում մղոնիւք:

Եւ ապա տեսեալ աղջիկն զհամար-

ձաւութիւն մանկանն՝ զոր աներկիւղ տայր պատստխանի հարցմանն իւրոյ, առաց ցնա՝ արի ել և գնա՝ աստի ո՛վ մանուկ դու, զի թէպէտ այսօր ազատեցար ի ձեռաց իմոց՝ այլ ի վաղիւն տեսցո՛ւր թէ զիմարդ կարիցես ազատիլ: Եւ մանուկն ասաց նմա՝ թէ նոյն Աստուածն որ փրկեաց զիս այսօր ի ձեռաց քոց, կարող է ևս ի վաղիւն փրկել. և զայս ասացեալ գնաց խնդալով առ իջեմանս՝ իւր մօտ առ պառաւն, որ լայր և կոծէր զանձն դառն արտասուօք, զի կարծէր թէ մանուկն մեռեալ է. ապա երբ ետես զնա ողջ՝ խիստ ուրախացաւ, և ասաց ցմանուկն՝ բարի եկիր դու հրդեակ, ահա այսօր նոր ծնար յարգտնդէ մօր քո: Եւ ամենեքին ևս որք տեսին ողջ զմանուկն զարմացան յոյժ. զի մինչև ցայն ոչ որ էր ի մարդկանէ ապրեալ ի ձեռաց թաւուհւոյն:

Եւ ի լուսանալ առաւօտուն գնաց

մանուկն ի դուռն թագուհւոյն, բարեւեաց զնա. և նա հրամայեաց սպասաւորացն իւրոց, եղին զնոյն զօսկեղէն ավթոռն յորոյ վերայ նստաւ մանուկն: Եւ ասաց աղջիկն, բարժի եկիր դու մանուկ՝ ունիս այսօր ևս կարողութիւն տալ պատասխանի հարցմանս իմոյ: Եւ նա ասաց՝ թէ մեծ է զօրութիւն և կարողութիւնն Աստուծոյ, զի անհնարինքն իմարդկանէ՝ հնարաւորք են առ Աստուած. վասնորոյ հրամայեալ ո՛վ թագոհի զինչ և կամիս հարց:

ՀԱՐՅՄՈՒՆՔ Բ.

Ասէ աղջիկն. ո՛վ էր էզն այն՝ որ ծնաւ յորձէն:

Ասէ մանուկն. այդ Եւայ էր՝ որ ծնաւ հրամանաւն Աստուծոյ ի կողիցն Ադամայ:

Ասէ աղջիկն. ո՛վ էր այն որ սպան զմարդ՝ զնաց հոգի իւր յարքայութիւն, և մեռանողին՝ ի դժողքն.

Ասէ մանուկն, այդ Ղամէք է՝ որ սպան զԿայէն, զնաց հոգի իւր յարքայութիւն, և Կայէն՝ ի դժողքն. զի անմեղ սպանութեամբ սպանեալ էր զեղբարն իւր զԱբէլ:

Ասէ աղջիկն. ո՛վ էր այն՝ զոր արկին՝ ի գուր կերակուր գազանաց, և նորա ոչ կերին զնա:

Ասէ մանուկն. այդ Յովսէփ գեղեցիկն էր՝ զոր եղբարքն իւր տարեալ ընկեցին ի գուր լինել կերակուր գազանաց, բայց զազանքն ոչ կերին զնա, և ինքն ողջ մնաց:

Ասէ աղջիկն. ո՛վ էր այն՝ որ զմերկութիւն հօրն յայանեաց եղբարց իւրոց, և յետոյ ինքն ընկալաւ ի հօրէն իւրմէ զանէծս:

Ասէ մանուկն. այդ Քամ էր որ ետես զնոյ զհայր իւր արբեալ ի զինւոյ զի մերկ ննջլր ի տան՝ և ոչ ծածկեաց զմերկութիւնն, այլ յայտնեաց եղբարցն իւրոց. վասնորոյ ընկա-

լաւ ինքն զանէծս ի հօրէն, և եղբարքըն իւր՝ զօրհնութիւնս. զի նորա զերեսս իւրեանց յետս ունելով ծածկեցին զմերկութիւն հօրն իւրեանց:

Ասէ աղջկն. «վ էր մանուկն այն՝ զոր մայրն իւր եղեալ ի մէջ տապանակի ընկէց ի գետն, և նա ողջ մնաց:

Ասէ մանուկն. այդ Մովսէս մարգարէն էր՝ զոր մինչ մանուկ էր իբր չորից ամսոց՝ մալրն իւր վասն ահին Փարաւօնի եղ ի մէջ պրտուեայ տապանակի ծեփեալ կողրածիւթով՝ ընկեց զնա ի գետն, զոր տեսեալ զուստրն Փարաւօնի հանեալ ի գետոյն՝ երաց զտապանակն, և էառ զմանուկն ի միջոյ նորա յորում լայր:

Ասէ աղջիկն. «վ էր այն որ փոքր էր մարմնով, և մանուկ հասակաւ, և քան զինքն զօրեղն և մեծն՝ միով քարամբ սպան:

Ասէ մանուկն. այդ Դաւիթ մարգարէն էր. զի երբ փոքր էր ի մէջ եղ-

բարց իւրոց՝ ել ընդզէմ Գողիազու առն զօրաւորի և հսկայի, և միով պարսաքարիւ եհար զճակատ նորա, և ընթացեալ ի վերայ նորա էառ զսուսեր նորին, և եհատ զգլուխն:

Ասէ աղջիկն. այն ինչ ստորին տեղի է՝ որ իստեղծմանէ աշխարհի ոչ տեսեալ է զլոյս արևու:

Ասէ մանուկն. այդ ծովու հատակըն է՝ յորում ժողով բազմութեան ջուրց կուտակեալ՝ ոչ երբէք տեսանէ զճառագայթս արևու:

Ասէ աղջիկն. այն ինչ երկու իբր են՝ որք քանի տալրին՝ այնքան մեծանան մինչ զի ոչ զտանի աւելի մեծ քան զնոսա:

Ասէ մանուկն. մինն ձուկն է՝ և միւսն օձն, զի ձուկն որքան սնանի ի ջուրս՝ այնքան մեծանայ, և ոչ զտանի աւելի մեծ քան զնա. նոյնպէս օձն՝ մինչ սկսանի սողալ ի վերայ երկրի, այնքան առաւել աճի և մեծանայ և ոչ

գտանի քան զնա աւելի մեծ:

Ասէ աղջիկն. այն ինչ երկու սիրելիք են՝ որք ատեն զմիմեանս:

Ասէ մանուկն. այդ հողին և մարմին մարդոյ է, զի մինչ միաւորեալ են ընդ միմեանս՝ սիրեն զիրեարս. բայց երբ բաժանին ի միմեանց, ատեն զիրեարս:

Ասէ աղջիկն. այն ինչ երկու իրք են՝ որք առնեն երբեմն զմարդն աղքատ, և զարձեալ հարուստ և փարթամ:

Ասէ մանուկն. ապրշումի ճճին է և խելքն մարդոյ. զի ճճին այն երբեմն տայ սակաւ զապրշում որով տեարքն իւրեանց լինին աղքատ, բայց երբեմն տայ առատ քան զոր ակն ոչ ունին, և լինի անդէն հարուստ. նոյնպէս և խելքն մարդոյ երբեմն սխալեալ յառետուրս՝ առ յվնաս բազում, և առնէ ըզմարդն աղքատ, այլ անդրադարձ խորհրդով ուղղեալ՝ առնէ հարուստ և փարթամ:

Ասէ աղջիկն. այն ինչ տուն է՝ ո-

րոյ մէջն լի է ոսկւով՝ և դուռն նորա շրջապատեալ է արծաթով, բայց երբ մի կողմն որմոյ իւրոյ արատաւորի և քակի, ոչ կարեն շենել զնա թէ և ճարտարք ամենայն աշխարհի ի մի եկեսցեն:

Ասէ մանուկն. այդ ձուն է յորոյ մէջն եղեալ դեղնուցն՝ նման է ոսկւոյ, և ի վերայ նորա շրջապատեալ կեղնն՝ նման է արծաթոյ. սակայն երբ խորտակի ինքն, ոչ որ ի մարդկանէ կարէ շինել զայն:

Եւ ապա հայեցեալ աղջիկն ի համարձակ և յաներկիւղ պատասխանիս մանկանն՝ ասաց ցնա արի ել և զնա աստի մանուկ դու. և թէպէտ այսօր ագատեցար ի ձեռաց իմոց, բայց ի վաղիւն տամ քեզ ըմպել զբաժակ մահու որպէս ետու ըմպել ընկերաց քոց. և այսպէս կամէր ահ արկանել նմա: Եւ մանուկն որպէս յառաջագոյն ասաց աղջկանն, զնոյն այժմ երկրորդեաց, և ել անտի զնաց խնդալով ի տեղն իւր:

Եւ ընդ առաւօտն յորժամ արեգա-
կըն յերկիր ծաւալեաց զլոյս իւր, զը-
նաց մանուկն ի դուռն թագուհւոյն, և
ետ բարե նմա և ասաց՝ թէ գիշերս այս
բարեաւ լուսացաւ քեզ: Եւ հրամայեաց
աղջիկն և եղին զոսկեղէն աթոռն նըս-
տաւ մանուկն: Եւ ասաց աղջիկն, ավի-
սոսամ և ցաւիմ ի վերայ գեղեցիկ ման-
կութեան քո, զի այսօր եթէ ոչ կարի-
ցես տալ պատասխանի հարցմանս իմոյ՝
վաղվաղակի տամ ածել զսուր ի պա-
րանոց քո: Եւ մանուկն յաւէտ քան զա-
ռաջինն համարձակ և աներկիւղ ասաց
յնա՝ հրամայեա՛ս ո՛վ թագուհի զի՛նչ և
կամիս հարց:

ՀԱՐՅՄՈՒՆՔ Գ:

Ասէ աղջիկն. «յք էին՝ որք անվը-
նաս անցին գնացին ընդ մէջ ծովու
իւր ընդ ցամաք, բայց զկնի նոցա ե-
կողքն ընկղմեցան ի խորս ծովու և ոչ

մնաց ողջ ի նոցանէ և ոչ մի:

Ասէ մանուկն. Իսրայէլացիք էին՝
զոր առեալ ընդ իւր մարգարէն Մով-
սէս ձգեաց զգաւագան իւր ի վերայ
կարմիր ծովուն. և պատառեալ զջուրն՝
անցոյց ընդ ցամաք. այլ զկնի նոցա
մտին Եգիպտացիքն, ծածկեաց զնոսա
ջուր ծովուն և ընկղմեցան ամենեքին
որպէս կապար ի ջուրս սաստիկս:

Ասէ աղջիկն. «յք էին՝ զորս ար-
կին ի մէջ հրոյն բորբորելոյ, և ոչ մեր-
ձեցաւ ի նոսա հուրն, և մնացին ողջ:

Ասէ մանուկն. երեք մանկունքն
էին՝ այսինքն Սեղրաբ՝ Միսաբ և Նա-
բեղնագով, որք ոչ երկրպագին պատկե-
րին ոսկւոյ. վասն որոյ ետ Նաբուգո-
դոնոսոր կապել զձեռս և զոտս նոցա
և արկանել ի հնոց հրոյն բորբորելոյ,
յորում գնային նոքա և օրհնէին և փա-
ռաւոր առնէին զԱստուուած՝ որ ապրե-
ցոյց զնոսա ի հնոցէ անտի:

Ասէ աղջիկն, ո՛վ էր այն՝ զոր Աս-

տուած ի ձեռն սատանայի փորձեաց
յոյժ, և նա տանէր համբերութեամբ
այնպիսի անըմբերելի արկածիյն սա-
տանայի զոր ածէր ի վերայ նորա, և
ոչ երբէք մեղաւ ընդդէմ կամացն Աս-
տուծոյ:

Ասէ մանուկն. այդ Յոր երանելին էր՝
առ որ թոյլ տալովն Աստուծոյ, եկն սա-
տանայ և քանիցս անգամ փորձեաց զնա
պէս պէս մահաբեր վնասիւք. զրկեաց ըզ-
նա յընչից և ի ստացուածոց, յորդոց և ի
դստերաց, և մերկ կողոպուտ նստոյց
զնա չարաշար վիրօք յաղբիւսս արտա-
քոյ բազաբին, և ոչ կարաց տալ մե-
ղանչել ընդ դէմ օրինացն Աստուծոյ.
զի երանելին այն զայս ասէր՝ թէ զա-
մենայն ինչ զոր ունէի ես՝ Տէր ետ ինձ.
և այժմ ևս Տէր էառ ի ձեռաց իմոց,
վասն որոյ եղիցին կամք Տեառն օրհ-
նեալ:

Ասէ աղջիկն. ո՞վ էր այն՝ որ ոչ

հրեշտակ էր և ոչ մարդ, և ետ խրատ
մարդոյ:

Ասէ մանուկն. այդ Բաղասմու էչն
էր, զի մինչ երթայր Բաղասմ անիծա-
նել զԻսրայէլ՝ տեսեալ իշոյն զհրեշտակ
Աստուծոյ՝ դարձաւ ընդ դէմ Բաղաս-
մու, և նա եհար զնա զաւազանաւն իւ-
րով. յայնժամ երաց Աստուած զբերան
իշոյն, որ սկսաւ խրատ տալ և ասել
ցԲաղասմ՝ դարձիր յետս, և մի երթար
անիծանել զԻսրայէլ:

Ասէ աղջիկն. ո՞յք էին՝ որք ոչ հրեշ-
տակ էին և ոչ մարդ, և առաքեցան
նման մարդոյ՝ բերել յաշխարհէ զլուր
աւետեաց:

Ասէ մանուկն. ագռաւն և աղաւ-
նին էր՝ զորս նոյ ի տապանէ իւրմէ ար-
ձակեաց ի ցամաք՝ տեսանել թէ իցէ
յաւժուցեալ ջուրն ջրհեղեղին յերեսաց
երկրէ. բայց աղաւնին միայն ունելով
շիղ ձեթենուոյ ի բերան իւր՝ դարձաւ

առ Նոյ տալով զաւետիս նուագելոյ ջրոյն յերեսաց երկրէ։

Ասէ աղջիկն. ո՛վ էր այն՝ որ էր մեծ և անդրանիկ, բայց ցմիրով ոսպնեայ թանիւ վաճառեաց զանդրանկուլթիւնն իւր կտսեւր եղբօր իւրում։

Ասէ մանուկն. այդ Իսահակայ որդին Նսաւն էր՝ որ մինչև եկն ի դաշտէ քաղցեալ, ասաց ցՅակոբ կրտսեր եղբայր իւր որ եփեալ էր զթան, թէ տո՛ւր ինձ ճաշակել յայնմանէ. և նա ասաց ցնա՛ եթէ ոչ վաճառեսցես ինձ զանդրանկուլթիւնս քո, ոչ կարես ճաշակել ի նմանէ. և Նսաւ ոչ երբէք համբերելով վաճառեաց միով ոսպնեայ թանիւ զանդրանկուլթիւն իւր Յակոբայ եղբօր իւրոյ։

Ասէ աղջիկն. ո՞չք էին՝ որք երբ մրտին յեղիպտոս՝ եօթանասուն և հինգ ոգիք էին, բայց երբ անտի չուեցին՝ վեց հարիւր հազար ոգիք եղեն։

Ասէ մանուկն. Յակոբ նահապետն և ամենայն որդիքն և դստերք իւր և

որդիք որդւոց իւրոց հանդերձ ընտանեօր իւրեանց՝ երբ ելեալ յերկրէն Քանանացւոց մտին յեփղիպտոս. էին ոգիք եօթանասուն և հինգ. այլ երբ անտի չուեցին յանապատ ի Սոկրովթ, եղեն վեց հարիւր հազար այր։

Ասէ աղջիկն. զայնբուսն ի վերայ անծնին բարձին, և անդադարին երդովքն անցուցին։

Ասէ մանուկն. անբոյսն՝ աղն է, անծինն ջորին է, անդարն՝ ջուրն է, երդիքն՝ կամուրջն է. քանզի զաղն երբ բառնան ի վերայ ջորւոյ եթէ իցէ յանցրս ճանապարհի գետ ջրոյ, անցուցանեն զջորին ընդ կամուրջս ջուրց ի ցամաք։

Ասէ աղջիկն. այն ինչ երեք իրք են յորոց մինն խուփ չունի, երկրորդն՝ սիւն, երրորդն՝ կաթն։

Ասէ մանուկն. այդ երեքին բանբոցն՝ այսօրիկ. առաջինն՝ ծովն է որ ոչ սւնի ի վերայ իւր խուփս, այսինքս՝

ծածկոցս. երկրորդն՝ երկինքն է որ առանց սեան հաստատեալ կայ. երրորդն՝ հաւն է որ չսենի զկաթն: Բայց ընդ սոսին գոյ մի էս, և է այն մարդոյ ձեռաց մէջն՝ յորում ամենեկին ոչ բուստնի մագ:

Եւ աղջիկն յայտոցիկ պատասխանեացս մանկանն երկեալ, և ասաց ցնա՝ թէ դու մի աւելի ասացեր. զի ես երիւ բանս հարցի քեզ, և դու գշորս ետուր պատասխանի. արդ՝ արի ել և գնա՛ զի այսօր էս ազատեցար ի ձեռաց իմոց, բայց ի վաղիւն տամ զպատիժ մահու կենաց քոց որպէս հօտս ընկերացդ: Եւ մանուկն ասաց ցնա՝ թէ ես յարարիչն երկնի և երկրի միայն ապաւինեալ եմ և ոչ ի մարդ յուսացեալ, զի որպէս կամի Տէր՝ նոյնպէս առնէ. և գոյս ոտացեալ ել անտի և գնաց ինդալով յիւր իջևանքն:

Եւ ընդ լուսանալ առաւօտուն եկն մանուկն ի դուռն թագհոյն և բարե-

ւեաց զաղջիկն, և նա հրամայեաց եղին զոսկեղէն աթոռն և նստաւ մանուկն: Եւ ասաց աղջկանն՝ հրամայեա՛ ով թագուհի զայլ ինչ կամիս հարց: Եւ ասաց ցնա՝ ով մանուկ դու՛ այժմ կարգն հարցման քոյ է. վասն որոյ հարց գինչ և կամիս, և Լս տացից քեզ պատասխանի:

Ասէ մանուկն. ով էր այն որ հարուստ էր՝ աղքատացաւ, և յիւր աղքատութեանն զգեցաւ զհայրն իւր որպէս զհանդերձ, և հեծաւ ի վերայ մօրն որպէս ի վերայ ձիոյ և զնաց գտանել զինչսն և զապրանքն իւր զոր կորուսեալ էր, և հաս ի վերայ իւր մահն. և նա էառ զմահն ի վերայ ձիոյն, և նովալ էարբ զշուր և արբոյց ևս իւր ձիոյն. բայց ինքն և ձին ևս երկոքին ի միասին ողջ մնացին:

Եւ աղջիկն ոչ կարաց տալ պատասխանի այսմիկ հարցման մանկանն, ասաց ցնա՝ այսօր գնա՛ աստի, և ի վաղիւն տամ պատասխանի. զի այդ դը-

Ժուար զըոյց է զոր ասացեր: Եւ մանուկն ելեալ անտի գնաց խնդութեամբ ի տեղի իւր:

Ապա ասաց աղջիկն իւր պառաւ թարգմանին՝ թէ ան ընդ քեզ երկուս կամ երիս ի հաւատարիմ ծառայիցս, և գնա ի շուկայն և ան զսպիտակ հացս և զգէր սագ մի և զքանի ինչ պարարտ հաւս: Զագն լից բրնձով խառնեալ շաքարօք, և զհաւսն խորովեա. և ան ընդ սոսին գերկու մաքուր ամանս և տուր լնուլ ի նոսա զանուշ և զանապակ գինի, և պատրաստեա զայսոսիկ ի ծածուկ: Եւ առեալ ընդ իւր թարգմանն այն զծառայսն՝ գնացին և հրամանսն թագհւոյն կատարեցին:

Եւ երբ ամենեքին ի խոր քուն եղեն, զգեցաւ աղջիկն զիւր պատուական ոսկեկար հանդերձն, և անուշահոտեցաւ մշկով և բուր կենիւ և վարդերով: Եւ առեալ ընդ իւր գերկու ևս գեղեցիկ աղջկունս՝ հրամայեաց ծառա-

յիցն այնոցիւր և բարձին զոր ինչ հրամայեալն էր նոցա, եկին առ իջեւան մանկանն, և բախեցին զգաւուն:

Եւ մանուկն ասաց՝ ո՞վ էք որք բախէք զգաւուն. և նորա ասացին՝ թէ մեր աղջկունք եմք ի դապասէ թագաւորի, և որպէս յուսինն՝ արեգական սիրոյ տէր է, նոյնպէս և մեր քո սիրոյ տէր եմք. վասն որոյ կամիրք տեսանել միանգամ զքեզ: Եւ ասաց մանուկն՝ գնացէք ի բաց յինչն, գիտէ Տէր զի նա ոչ երէք մտեալ է ընդ այս, և ես ոչ գիտեմ և ոչ ճանաչեմ գնա: Եւ նորա յաւէտ աղաչանօք պնդեալ գերեսս իւրեանց՝ ասացին ցնա թէ ոչ երթամք աստի մինչև տեսանիցեմք զքեզ և զերեսս քո: Եւ մանուկն ոչ ինչ կարացեալ համբերել ողորմագին աղերսանաց նոցա՝ թոյլ ետ մտանել ի ներս:

Յայնժամ աղջիկն հանեալ ի զրլխոյն զվարչամակս երաց գերեսս իւր, զոր մինչ ետես մանուկն՝ վառեցաւ ի

սիրոյ նորա: Եւ աղջիկն նստաւ և նշու-
տոյց ընդ իւր զմանուկն, և ասաց ցնա՝
ունիս կերակուր ինչ ուտելոյ և դինի
ինչ ըմպելոյ, բեր գնոսա զի կերիցուք
և արբցուք և ուրախ լիցուք. բայց ըզ-
ձայնն իւր փոխեալ էր զոր ոչ կարաց
ճանաչել մանուկն: Եւ նա ասաց՝ գիտէ
Տէր՝ ոչ ունիմ ի ժամուս յայսմիկ պատ-
րաստեալ, զի ոչ գիտէի զգալուստն ձեր
առիս:

Եւ ասաց աղջիկն ծառայիցն իւ-
րեանց՝ բերէ՛ք զոր ինչ ունիք զուր. և
նորա բերին զոր ինչ գնեա իւրեանց
ստեալ էին. և պատրաստեցին սեղան,
յորում նստան երկոքին և սկսան ու-
տել և ըմպել և ուրախ լինել. բայց աղ-
ջիկն աւելի արբոյց մանկանն զանա
պալ գինիս, և սունկը ընդ նմա քաղցր
և մեղմ ի. օսակցութիւնս. և կստապեալ
զնա՝ առանկ յորբոքեցուցանէր զհուր
ցանկութեան նորա առ ինքն, մինչ զի
այլ ոչ ևս կարացեալ համբերել՝ ասաց

աղջկանն հրամայեալ զի ննջեսցուկ ի
միասին:

Յայնժամ ասաց աղջիկն ցմանու-
կըն՝ եթէ սիրես զիս՝ պատմեալ ինձ
զբանն զայն զոր յերեկն տասցենը դստերն
թաղաւորի: Եւ նա ասաց՝ թէ չունիմ
այժմ կարողութիւն մեկնելոյ քեզ զայն,
մանաւանդ երկնչիմ իսկ՝ զի յասելն ի-
մում զայն մահու մեռանիմ վասն որոյ
զայլ ինչ բանս հարց զորոյ տացից պա-
տասխանի: Եւ աղջիկն երգուաւ յԱս-
տուած՝ թէ մինչ ոչ լսեմ ի քէն զբա-
նըն զայն, ոչ կատարեմ զկամս քո, և
սկսաւ խաղալ զհետ նորայ: Եւ մանու-
կըն առսել ջան զհուր վառեալ բոր-
բոքեալ ի սիրոյ աղջկանն և արբեալ ի
զննոյ յախթեցաւ, և սկսաւ ասել
զպատասխանին հարցմունն իւրոյ, և ա-
պա ասաց արի զի ննջեսցուկ ի միա-
սին:

Յայնժամ աղջիկն եհան զհարդերձ-
սըն ընդ նմին և զշաւիշապիկն, զոր

եղ ի ներքոյ սնարից գլխոյն, և սկսաւ խաղալ զհետ նորա. և մանուկն թրմբեալ ի սիրոյ և ի գինւոյ անտի՝ ի բուն եղև, և ոչ ինչ կարաց առնել նմա: Եւ աղջիկն խնդալով ի միասին իւր՝ սահեցաւ յանկողնոյն, և առեալ ընդ իւր ծառայսն գնաց ուրախութեամբ ի տեղի իւր. բայց յառաւել խնդութենէն մոռացեալ էր անդ զշարեշապիկն: Քանզի ասէր ի մտի իւրում՝ թէ ես յալթեցի նմա՝ ուսեալ ի նմանէ զբանն զայն, և նա ոչ ինչ կարաց առնել ինձ. վասն որոյ և ընդ լուսանալ առաւօտուն տացից սպանանել զնա.

Եւ երբ մանուկն ուշաբերեալ ի քնոյն և սթափեալ ի գինւոյ զարթեալ, իմացաւ թէ աղջիկն այն դուստր թագաւորին էր որ հնարիւք եկեալ առ ինքըն՝ պէս պէս խաբէութեամբ ուսաւ զբանն զայն, տրտմեցաւ յոյժ: Բայց ի տեսանելն իւրում զշարեշապիկսն նորա զոր մոռացեալ էր անդ՝ անդէն ուրա-

խութեամբ ուրախ եղև, և էառ պահեաց զայն յինքեան: Եւ ընդ առաւօտըն ել գնաց ի դուռն թագւոյն, և բարեհաց գնա և նստաւ ի վերայ աթոռոյն այնմիկ:

Եւ ասէ աղջիկն այդ արար հօրն և մօրն և կարգացողաց և իշխանաց քաղաքին որք միաբան եկեալ ժողովեցան անդ: Եւ մանուկն յօտն կացեալ խոնարհեցոյց զծունր առաջի թագաւորին, և նստաւ դարձեալ ի վերայ աթոռոյ իւրոյ: Եւ սկսաւ աղջկին տալ կարգաւ պատասխանի՝ երեկեան հարցման մանկանն, քանզի ուսեալ էր ի նմանէ ի գիշերին յայնմիկ խաբէութեամբ: Եւ ամենեքին այնոքիկ որք լսեցին զայնն, զարմացան ընդ գիտութիւն աղջկանն, զի բանն այն յոյժ դժուար էր:

Յայժամ ասաց մանուկն ցթագաւորն առաջի ամենեցուն ո՛վ տիեզերակալ արքայ՝ դուստրն քո յաւուրս երիս եհարց ինձ զբանս, և ես ետու զպա-

տասխանիս. բայց այժմ ևս հարցից
ցնա ես զմի բանս, եթէ գիտացէ՝ նա
ինձ յաղթեալ է և ես ոչ նմա: Ասաց թա-
գաւորն՝ այդմ բանիդ և մեք ամեններին
վկայ լինիմք, զի մի այլ ևս աւելի զը-
րոյցո լիցի ի մէջ երկոցունցդ:

Ասէ մանուկն առ աղջիկն՝ թէ ինչ
թռչուն էր այն որ ունէր ընդ իւր վայլ
տեսակ թռչունս, և իւր փետուրն գե-
ղեցիկ էր որպէս զոսկի. և կալայ ես
զնա և զենի և զփետուրն պահեցի առ
իս, և զմիսն նորա խորովեալ մինչ ե-
զի առաջի իմ ուտել՝ նա յանկարծակի
թռաւ և փախեաւ յինչն. բաց եթէ ոչ
հաւատայք բանից իմոց, զփետուրն
զայն բերեմ առաջի ամենեցունցդ զոր
տեսանիցէք:

Եւ երբ աղջիկն լուաւ զբանս զայ՝
երկեաւ յոյժ, գիտաց թէ ազգ առնե-
լոց է առաջի ամենեցուն զզնալն իւր
առ նա ի գիշերին յայնմիկ. վասն որոյ
աճապարեալ ասաց ցնա՝ այդ կարի

իմն զժուար հարցմունք է, և ոչ կա-
րեմ զիտել զպստասխանիս դորա. արդ
այժմ յաղթեցեր ինձ, խնդրեա՛ դու յի-
նչն զինչ և կամիս: Եւ մանուկն ասաց՝
թէ քան զքեզ աւելի բանս ոչ խնդրեմ
ի բէն:

Յայնժամ ամեններին վկայեցին և
հաւանեցան խնդրանաց մանկանն, և
պսակեցին զաղջիկն ընդ նմա, և արա-
րին զեօթն օր հարսանիս: Եւ ետ թա-
գաւորն զկէսն թագաւորութեան և ըն-
չից և զանձուց իւրոց, և նա տիրեաց
նոցա: Եւ ապա առաքեաց մանուկն
զմարդիկ բազում զանձիւք առ այն թա-
գաւորն՝ որում վաճառեալ էր զհայրն
և զմայրն իւր. և զնացեալ նորա բե-
րին զծնողսն իւր առ ինքն: Որք տե-
սեալ զմիմեանս ուրախացան և զոհա-
ցան զԱստուծոյ որ արժանի արար վե-
րջտին տեսանել զիրեարսն: Եւ զաս-
պնջական պառաւն զայն տարեալ ընդ

իւր ի դարպասն՝ կացոյց մեծ ի վերայ նաժտացն:

Եւ թագաւորն կարգեաց զնա տէր իշխան ի վերայ բոլոր գանձուց և բազաքաց իւրոց, որ զկնի մահուն իւրոյ իշխեսցէ ի վերայ նոցա, և նստցի փոխանակ նորա յաթոռ թագաւորութեան իւրոյ: Բայց մանուկն այն զօր ամենայն միոյն իմաստնոյն Աստուծոյ յերկիր խոնարհեալ կանխէր յաղօթս ի բոլոր սրտէ, և գոհութիւն և փառս մատուցանէր անբաւ խնամոցն մարդասիրին՝ որ փրկեաց զաճն իւր ի մահուանէ, և արժանի արար զինքն այնպիսի փառաց և իշխանութեան:

Վ Լ Ի Ք

Ե Ի

Պ Ա Տ Մ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

ԱՆԼԻՔԱՆԱՆՈՍԻ ԶԳԵԱԲՈՐՈՒՆ

Այր մի էր ի քաղաքին Կոստանդնուպօլսոյ՝ մեծատուն յոյժ և իշխան մեծ, և հրամանատու բազում զաւառի. և էր անուն նորա Նփիմիանոս, և կրնոջն՝ Աննայ. և էր Նփիմիանոս յոյժ սիրելի յաչս թագաւորին իւրոյ: Սորա էին հասեալ մերձ ի ծերութիւն, և ոչ ունէի զաւակ ի վերայ երկրի, որ ժառանգէր զինչս նոցա. և էին կարի տրտում և անմխիթար վասն ժառանգութեան. տիւ և զիշեր հանապազ աղաչէին զԱստուած վասն զաւակի:

Եւ յաւուր միում կինն Աննայ՝ բազում աղախնեօք և ծառաիւք զնաց ի մեծ յեկեղեցին ի սուրբն Սոփիա, և կայր յաղօթս առ Տէր. և բարեխօսութեամբ սուրբ Աստուծածնին և ամե-

նայն սրբոցն՝ հայցէր ի Քրիստոսէ ժառանգ բարի։ Եւ յետ աղօթիցն բազում ողորմութիւնս առնէր աղքատաց և կարօտելոց, և քահանայիցն ամենեցուն, և ելեալ գնայր ի տուն իւր։

Եւ ի գնալն ի ճանապարհին հանդիպեցաւ աղքատ մի խեղճ և ողորմելի և ասաց, տիկին՝ տո՛ւր ինձ ողորմութիւն վասն միակ որդւոյդ արևուն։ Եւ տիկինն հիացեալ ի միտս իւր՝ ասաց թէ վայ ինձ՝ զի ես անժառանգ եմ, և դա՛ ինձ երանի տայ վասն որդւոյ։ արտասուեաց և ելաց, և հանեալ ևտուր նմա ողորմութիւն, և էանց գրեաց ի տուն իւր։

Եւ ի գիշերին յայնմիկ հտես ի տեսեալն ծեր մի և աւետեաց զԱննա և ասաց, կին դու՝ ահա՛ կապարեցաւ խնդրուած ի առաջի Աստուծոյ։ Բայց զայդ արծաթապատ դարպասն՝ որ ոսկւով և արծաթով է զարդարեալ՝ տացես զայն ողորմութիւն աղքատաց և

կարօտելոց։ Եւ ընդ առաւօտն ելեալ կոչեաց զերիցունս և քահանայսն, և արար մատաղս մեծ և ընդունելութիւնս։

Եւ պատմեաց զտեսիլն իւր՝ առն իւրում Եփիմիանոսի. իսկ նա ոչ կամէր տալ, ապա զժուարաւ ետ. քանզի սիրէր զգարպատն զայն որ յոսկւոյ էր շինեալ, և յայսկոյս և յայնկոյս մարգարտով շարեալ և զարդարեալ։ Եւ չորս բազայ ի գուտ արծաթոյ՝ էր թռուցեալ նման արծւոյ. և մի ևս զթևս իւր տարածեալ ի վայելչութիւն անկողնոյ իւրոյ։

Եւ առեալ զայս կին նորա, կոչեաց զոսկերիչս և արար գնա դրամս և դահեկանս. և քարոզ կարդաց և ասաց ժողովել զամենայն քահանայսն և զամենայն աղքատս և զխեղս և զկալըս և զկոյրս, և պահել գնոսա ի հրոտից ամիսն բոլոր մինչև յելս ամսոյն։ Եւ առեալ ընդ իւր չորս հարիւր քառասուն և հինգ քահանայս, և իջեալ ի

վանոն հսկեցին զգիշերն մինչև ցառա-
ւօտն. և պատարագ մատուցին վասն
որդէժնութեան նորա. և նա ետ նոցա
եօթն եօթն դահեկանս:

Եւ յետ երեք ամսոց զիտաց կինն
դղուծիւն իւր, և ետ աւետիս առ այ-
րն իւր և յետ ինն ամսոց ծնաւ կինն
ի ծերութեան իւրում արու զաւակ, Եւ
յարուցեալ այրն՝ արձակեաց զհրաւի-
րակս, կոչել զքահանայս և զեպիսկո-
պոսունս և զիշխանս. և արար մեծ ըն
դունելութիւն, և մկրտեաց զմանուկն.
և եղին զանուն նորա Ալէքսիանոս:

Եւ իբրև զարգացաւ մանուկն՝ ետ
զնա հայրն յուսումն գրոց: Եւ էր պա-
տանին առատամիտ և առատաձեռն
քան զհայրն իւր, և էր գեղեցիկ յոյժ,
և ձայն նորա՝ էր քաղցր իբրև զքնա-
րի: Եւ իբրև եղև պատանի տաան և
ուլթն ամաց՝ եզեն հարն արջառս և ոչ-
խարս բազումս վասն նորս: Եւ էր հըս-
կայած և ընթերցող Աստուածային

սուրբ գրոց, հին և նոր կտակարանա-
ցրն: Եւ եհաս լուր նորա յապարանս
թագաւորին. և յաւուր միում ասէ թա-
գաւորն ցեփիմիանոս, Աստուած ետ
պտուղ որովայնի քում, որոյ լուր նո-
րա եհաս առիս և է իմ դուստր զոր
դու ճանաչես, արդ՝ տո՛ւր զնա ինձ ի
փեսայութիւն, Ոսկի և արծաթ իմ նը-
մա եղիցի, և յետ մահուան իմոյ՝ ժա-
ռանգեսցէ զաթոռն իմ:

Եւ ել Եփիմիանոս յերեսաց թա-
գաւորին, և գնայր թմբկօք և պարուք
ի տուն իւր: Իբրև լուաւ Ալէքսիանոս
զգալուստ հօրն իւրոյ, յարեաւ ընդ ա-
ռաջ՝ և երկիր եպագ նմա և ասաց,
հայր իմ պատուկան՝ զի է բեզ, Պա-
տասխանի ետ հայրն նորա և ասէ,
խնդամ և ուրախ եմ վասն քո. զի թա-
գաւորն խօսեցաւ փեսայացուցանել
զքեզ: Պատասխանի ետ Ալէքսիանոս և
ասէ, զրեալ է ի սուրբ աւետարանն,
թէ որ զառնա ընդ դէմ ծնողացն իւ-

րոց՝ տրտմութեամբ իջանէ ի դժոխս։
Բայց զու ստիպեցեր զիս ընդ դէմ դառ-
նալ, զի յոյժ խզեցին բանք քո զսիրտ իմ։

Եւ իբրեւ լուաւ Եփիմիանոս՝ դար-
ձաւ տրտում, և անկաւ առաջի թա-
գաւորին և ասէ, վայ է ինձ այսօր՝ զի
որդին իմ արհամաքեաց զհրաման թա-
գաւորիդ և զբանս իմ։ Ասէ թագաւորն
ցեփոմիանոս, մի հոգար գայդ. զի թեր-
ևս ես դարձուցից զնա յայնպիսի խոր-
հրդոյն։

Եւ հրամայեաց թագաւորն կոչել
զԱլէքսիանոս. և զնացեալ գտին զԱլէք-
սիանոս, որ ընթեռնոյր զՊաղմոսաբանն՝
զոր ունէր ի ձեռին իւրում. և ասա-
ցին ցնա՝ կոչէ զքեզ թագաւորն։ Եւ
յարուցեալ զնաց Ալէքսիանոս զհետ նո-
ցա յապարանս թագաւորին։ Ասէ թա-
գաւորն ցԱլէքսիանոս, հրդեակ՝ զա-
մուսնութիւնն պիղծ համարիս։ պա-
տասխանի ետ Ալէքսիանոս և ասէ, ոչ
թէ զամուսնութիւնն պիղծ համարիմ,
այլ գրեալ է ի սուրբ աւետարանին.

թէ որ ոչ թողու զհայր՝ կամ զմայր՝
կամ զկին՝ կամ զօրդիս՝ կամ զազգա-
կանս՝ և ոչ առնու պիտան իւր և վայ
զկնի իմ, չէ ինձ արժանի. ոսկի և ար-
ծաթ՝ կերակուր է ժանկոյ, և հանդերձ
փափուկ՝ ցեցոյ, իսկ բարեպաշտու-
թիւն մնայ յաւիտեան.

Յայնժամ կոչեաց թագաւորն գեր-
կոտասան իշխանս տանուտէրս՝ որք
էին խրատատու թագաւորութեան իւ-
րոյ, և ասէ ցնոսա՝ զինչ արարից, բան-
դի ոչ կարացի դարձուցանել զԱլէքսիա-
նոս յայնպիսի խորհրդոյն։ Պատասխա-
նի ետուն իշխանքն և ասեն, ոչ թէ
բանիւ նորա վարի թագաւորութիւնս
մեր, այլ հրամայեալ արկանել սենեակ։
Եւ թագաւորն հրամայեաց արձակել
զԱլէքսիանոս. և առաքեաց հրաւիրակս
ընդ ամենայն իշխանութիւնս իւր. ժո-
ղովել զամենեան զալ ի հարսանիս։
Եւ իբրեւ զնացին բահանայքն կո-
չել զԱլէքսիանոս, զի պսակեսցեն ընդ

դստեր թագաւորին, ասաց Ալէքսիանոս
ընդ զէմ քահանայիցն՝ մի դնէք ինձ
պսակ թառամելի, զի զանթառամն չա-
հեցայց: Պատասխանի ետուն քահա-
նայքն և ասեն, որդեակ՝ թէպէտ ի թա-
գաւորէն ոչ երկնչիս, այլ ի մէնչ պատ-
կառեա՛. և նա՛ լուռ եղի. և տարեալ պը-
սակեցին ընդ դստեր թագաւորին. և
արարին տասներկու օր հարսանիս: Եւ
ապա առեալ թագաւորն զձեռանէ ման-
կան և աղջկան՝ էարկ պնոսա ի սենեակ
և փակցաց ի վերայ նոցա զեօթն դուռն:
Եւ յարուցեալ զմանուկն շիջոյց
զկանթեղսն և զմօմեղէնսն, և ասէ ցաղ-
ջիկն Բոյր՝ պարտ է ինձ և քեզ յաղօթս
կալ և ապա ննջել ի միասին: Եւ ելեալ
կացին յաղօթս և ննջեցին սրբութեամբ,
Եւ յետ տասներկու աւուր անցանե-
լոյ՝ ասէ աղջիկն ցԱլէքսիանոս, ընդէր
ոչ յատենցեր զքեզ հօր և մօր քոյ. զի
բազում զեղատու բժիշկք կան ի քա-
ղաքիս: Ասէ ցնա Ալէքսիանոս, սահման
է՛ զի այր մարդ համարձակ է բան ըզ-

կինն. պարտ է ինձ երեք անգամ խօ-
սիլ, և քեզ ոչ տալ պատասխանի:

Եւ յարուցեալ եկաց յաղօթս և ա-
սաց այսպէս, Աստուած Աբրահամու
Խահակայ և Յակոբայ՝ որ փրկեցեր զե-
րիս մանկունսն ի հրոյն բորբոքելոյ,
փրկեա՛ և զիս յայս կնոջէս. զի մար-
մին կնոջ որպէս հուր է, և ես որպէս
խոտ առաջի հրոյ կամ ի յայրումն. և
լռեալ ննջեցին: Եւ յարուցեալ առաւօ-
տուն Ալէքսիանոս ասէ ցաղջիկն՝ արի
կացցուկ յաղօթս: Ասէ աղջիկն ցԱլէքսի-
անոս, ընդէր ոչ խօսիս ընդիս և ոչ
բանիւ մխիթարես զիս:

Յայժամ Ալէքսիանոս և տ զմատա-
նին ոսկի ի նա և ասէ, Բոյր ան զսա
և պահեա՛ ի քեզ յիշելիք՝ մինչ ես եր-
թայց ի դուռն եկեղեցւոյն յաղօթս, և
ապա գամ կատարեմ զկամսքո: Եւ բա-
ցեալ զղրունսն, ելեալ գնաց մինչև
յանկելանոցն. և տեսեալ զաղքատիկ մի՝
որ ունէր նա մագեղէն մի զանձամբն

իւրով, ետ նմա զծիրանին՝ և Հառ ըզմագեղէն նորա և ագաւ ինքն: Եւ էր գին ծիրանւոյն երեքհարիւր դահեկան. և աղքատիկն թաքոյց զայն: Եւ առեալ Ալէքսիանոս այլ կարկատուն կտաւ մի, էաբկ զգլխովն և ծածկեաց գերսն իւր:

Աբրե էանց պահ մի զՔչերոյն՝ իմացաւ կիկնն զխորհուրդս նորա, ճիշ և ազազակ բարձեալ լայր: Եւ յարուցեալ դռնապանն ետես զզրունսն բացեալ. և վառեցին ջահս և ընթացան ի յորոնել:

Եւ ի յորսնելն առ ոտն կոխէին զնա, և նա ասէր՝ մի նեղէք զիս՝ թէպէտ աղքատ եմ, այլ Առտուծոյ արարած եմ:

Եւ էջ առ եզր ծովուն՝ եգիտ նաւ մի որ երթայր յերուսաղէմ, և ասէ ցրնաւաւարն, ճրդեա տա՛ր զիս յերուսաղէմ, և ես աղօթս առնեմ վասն քո: Ասէ նաւաւարն, աղքատիկ ընդէր ցած կիս զերեսդ քո և ոչ բանաս: Եւ նա ասէ, զի խստակրօն վարդապետի ա-

շակերտ եմ. և նա պատուիրեալ է ինձ թէ մի հայիր ի մարդ և ոչ աշխարհ, և մի բնար զերեսդ: Եւ մտեալ ի նաւ հասին յերուսաղիս, և անտի ի Կիպրոս, և անտի յերուսաղէմ, և յերուսաղէմէ ի լեառն Սինա՝ յոր տէր խօսեցաւ ընդ Մովսէսի:

Եւ արար անդ գնշան խաչի ի վերայ նորայ և ասէ, սա եղիցի ինձ գերեզման և տուն յարկի. և եկաց անդ Ալէքսիանոս ամս երեսուն և չորս. և էր կերակուր նորա ի ծայրից ծառոց և ի խոտաց, և ըմպելի նորա ջուր անձրեաց:

Եւ ապա ստտանա ընկէց ի սիրտ նորա զկարօտութիւն և զզուլթ ծնողացն, և այնու նեղէր զնա: Եւ յարուցեալ էջ առ եզր ծովուն, և եգիտ նաւ մի՝ որ երթայր յերուսաղէմ. և ասէ ցնաւաւարն՝ տա՛ր զիս յերուսաղէմ, և ես վասն քո յաղօթս առնեմ. և առեալ զնա նաւեցին: Եւ իմացեալ զիւացն յարուցին հողմ և մըրիկ ի վերայ ծո-

վուն, և սկսաւ արէկոծիլ նաւն, և ոչ կարացին յաղթել:

Յայնժամ եկին եօթն դեր չարագոյն քան զառաջինն, և ասեն ցմիմեանրս՝ մեր դորա համբերութիւնն գիտեմք զի սորա զօրութիւնն առաւել է քան ցՅորայն. այլ զայս առնեմք դմա չարութիւն, զի յարուցանեմք հոգմըն սաստիկ ի վերայ ծովուն, և տանիմք զդա՛ ի դուռն տան հօր իւրոյ. զի տեսանելով զաղէտս ծնողացն իւրոց՝ տայցէ ծանօթութիւն: Եւ հանին հոգմըն սաստիկ ի վերայ ծովուն, և տարել ընկեցին զնաւն ի դուռն տան հօր իւրոյ:

Իբրեւ զիտաց Ալէքսիանոս, թէ ստատանայի էր գործն՝ ասէ, երթամ ի դուռն տան հօր իմոյ, և անդ կոխեցից զգլուխ սատանայի: Եւ իբրեւ ել առ եզր ծովուն՝ ետես զԵփրմիանոս զհայրն իւր նստեալ ի վերայ ջորւոյ, զի երթայր ի բաղանիս: Եւ ընդացեալ ընդ սուռ իրկիրեպագ նմա և ասէ, յօտար երկրէ

եկեալ եմ վասն անուան քոյ. արդ որ ինչ ի փշրանաց սեղանոյ քոյ անկանի, բաւական է ինձ կերակուր. և որ յապակւոյն քո կաթի, բաւական է ինձ լմպելի:

Ասէ Եփրմիանոս ցեղբիայոս ծառայ իւր, որդեակ՝ տար զդա յանկելանոցն մեր: Իբրեւ տարաւ զնա յանկելանոցն՝ ճիչ և աղաղակ բարձին աղբատւրն ամենայն և ասեն, թէ դա սստ գայ՝ մեք ամենեքեան ելանեմք: Ասէ Եղբիայոս աղբատիկ՝ վասն քո զամենայն աղբատան ոչ կարեմ հանել սստի. ասէ Ալէքսիանոս, աղաչեմ զքեզ՝ տար զիս մինչև յերորդ դուռն: Եւ Եղբիայոս տարեալ զնա ասէ ցղոնապանն, թո՛յլ տուր սմա բնակիլ յայսմ անդուռս. և եկաց անդ աւուրս երեսուն:

Ապա յետ երեսուն աւուրն ասէ զղոնապանն, աղբատիկ՝ արի՛ և զնա սստի. և այսպէս երկու և երեք անգամ վարեաց զնա ասելով՝ ել և գնա՛ սստի. քանզի տիկինն մեր սովորութիւն ունի

գալ ընդ այս, և երթայ ի ծովեզրն լալ
զորդին իւր Ալէքսիանոս զտէրն մեր:
Եւ նա ասէր՝ թէ ես անտ մեռանիմ, և
ոչ գնամ յայլ տեղի:

Եւ յետ սակաւ ինչ աւուրց գայր
տիկինն, և առաջի նորա ծառայք. և
ծառայիցն լրբեալք՝ առեալ զհերաց նո-
րա քարշէին զնա ի վերայ երեսաց իւ-
րոց: Եւ նա ձայնէր և սսէր. տիկին
բարի մի փար զիս այդպէս առնել. թէ-
պէտ և աղքատ եմ, այլ Աստուծոյ ա-
րած եմ: Եւ նա սաստէր աղջկանցն և
ասէր, թոյլ տուր զմա բնակիլ յայդմ
տեղւոյդ պանդխտութեամբ: Եւ ընդ
ընդ աղքատիկն նայելով ասէր տիկինն,
աչքն սորա նմանի աչացն Ալէքսիանո-
սի իմոյ:

Եւ ելեալ եկաց և սկսաւ լալ ընդ
դէմ ծովուն և ասէր, ջուրք՝ որ ի ծովդ
էք, մի թէ կ'աչք զորդին իմ զԱլէքսի-
անոս, ցուցէք ինձ զնա զի նա էր իմ
յետին և առաջին մխիթարանքն: Աւե-

տաբեր հողմիկ՝ միթէ ունիք լուր և
կամ զհոտն իմ Ալէքսիանոսի. զի տուրք
էր նա ինձ յԱստուծոյ, և խնդրուած ի
սրբասէր քահանայից:

Եւ զայս ամենայն լսէր Ալէքսիա-
նոս և գալարէր ազիբ նորա՝ և խորո-
վէր լեարզն, և ոչ տայր ծանօթութիւն
յահէ ամենակալին Աստուծոյ, որ ասէ
ի սուրբ աւետարանն՝ թէ որ ոչ թո-
ղու զհայր՝ կամ զմայր՝ կամ կին կամ
զազաբակս վասն անուան իմոյ, չէ ինձ
արժանի: Եւ եկաց ի դուռն տան հօր
իւր տասներկու տարի:

Եւ ապա հայեցաւ Աստուած ի տա-
ռապանս նորա, և առաքեաց զհրեշտա-
կապետն Գաբրիէլ՝ առնուլ զհօգի նո-
րա: Իբրեւ եկն Գաբրիէլ, ետ նմա ող-
ջոյն և ասէ՝ Եկ Ալէքսիանոս մարդ Աս-
տուծոյ՝ և հանգիւր յուրախութիւնս երկ-
նից՝ ի վերինն Երուսաղէմ, ի բնակու-
թիւնս հրեշտակաց. զորմէ պատմէ Պո-
ղոս՝ թէ զոր ակն ոչ ետես՝ և ունկն ոչ
լուաւ՝ և ի սիրտ մարդոյ ոչ անկաւ,

զայն պատրաստեաց Աստուած սիրելեաց իւրոց: Եւ նա ասաց հրեշտակին՝ ներել սակաւիք մի, մինչև գրեսցէ ըզվարս անձին իւրոյ: Եւ յարուցեալ էառ քարտէզ և մուր ի բազանեաց, և նրստեալ գրեաց այսպէս:

« Ես եմ Ալէքսիանոս որդին ձեր. հայր իմ Եփիմիանոս, և մայր իմ Աննայ, և կին իմ Մարգարիտ: Ողջոյն թագաւորիդ և քահանայից քաղաքիդ միաբան ամենեցուն: Մի լայր հայր իմ ծերացեալ, այլ մխթարեան Աստուծով. յիշեան զի դու գայս կեանքս խնդրէիր, և ես գերկնային. ետու գերկաթն, և առի զոսկին փոխարէն ի տեառնէ»:

«Մի լայր մայր իմ և մի տրտմիր, մխթարէ գրեզ Քրիստոս. յիշեան զի դու գայիր և աղջկունք առաջի քո և հասեալ նոցա ի վերայ իմ, քարշէին զհերացս ի վերայ երեսաց իմոց. և ես լայն ոչ գայն որ զիս քարշէին, այլ գայն՝ զի լայիր դու և աղիողորմ կըս-

կծանօք հառաչէի. և իմ գնոսա հայեցեալ՝ գալարէր աղիքս, և ոչ իշխէի տալ ծանօթութիւն յահէն Աստուծոյ»:

«Մի լայր և դու կին իմ Մարգարիտ. զի ահաւասիկ պատրաստեցի ինձ և քեզ ճանապարհ, որ տանի չ կեանսն յաւիտենից»:

Եւ ծալեալ զթուղթն եղ ի մէջ ձեռին իւրում և խփեաց. և նոյն ժամոյն աւանդեաց զհոգին իւր ի փառս Աստուծոյ: Եւ իջին տասն երկու հրեշտակք ի ձև մարմնաւորաց և յայտնեցին քաղաքին և ասացին, արէք գնացէք ի դուռն Եփիմիանոսի՝ և գտէք գմարդն Աստուծոյ վախճանեալ:

Եւ ի մէջ գիշերին գղրղեցաւ քաղաքն ամենայն. և վառեցին ջահս և մոմեղէնս, և գնացին զտին որպէս հրեշտակքն ասացին: Եւ արկին ի վերայ նորա գիպակս պատուականս. և տեսին զի թուղթ ինչ գոյլ ի ձեռին նորա, և

կամեցան բազումք առնուլ զնա, և ոչ կարացին հանել ի ձեռաց երանելոյն:

Եւ մատուցեալ յառաջ քահանայ մի իմաստուն և ասէ, ոչ է պարտ առնուլ ումեք զթուղթն, այլ միայն նա որ յաստի ժամանակս կերակրեալ է զդա: Եւ ուղարկեցին խնդիր Եփիմիանոսի. և իբրև եկն՝ երկիր եպագ նմա և ասէ, մեղայքեզ սուրբ աղքատիկ. զի ոչ գիտէի թէ այսպէս սուրբ էիր. մեկնեալ զձեռն, և առեալ զթուղթն եբաց և ըսկսեալ ընթեռնուլ, և էր գրեալ այսպէս:

«Ես եմ Ալէքսեանոս որդին ձեր. հայր իմ Եփիմիանոս, և մայր իմ Աննա, և կին իմ Մարգարիտ»: Եւ իսկոյն ձգրեաց զթուղթն ի ձեռաց իւրոց. և անկաւ ի վերայ մեռեալ մարմնոյն, և յինքն ամփոփեալ գոչէր և լայր. և ոչ կարէին հանել ի գրկանց նորա զերիս սուրբ:

Եւ եկեալ մայր նորա և կինն՝ ոչ կարացին մտանել առ նա վասն ամբոխին: Յայժամ բերին զանձս բազումս և ցանեցին շուրջ զամբոխին. և քա-

կեցաւ ամբոխն զկնի գանձին, և ապա կարացին մտանել առ Ալէքսիանոս մարդըն Աստուծոյ:

Եւ անկեալ մայրն ի վերայ նորա, և հանեալ զստինսն եղ ի վերայ երեսաց մանկանն և ասէ, որդեակ իմ, թէ կենդանի ես՝ խօսեալ ընդ տառապեալ մօր քոյ. և զնէր զերեսն ի վերայ սրբտին՝ և հեղոյր զարտասուսն, և ձայն բարձեալ լայր զառնապէս՝ և ողբայր աղիողորմ յոյժ:

Եւ եկեալ կին նորա՝ ընկէց զմառանին և ասէ, արդ՝ այս է սուրբ զալուստդ սիրելի իմ Ալէքսիանոս, մինչև յերբ պահեմ զյիշելիքս քո: Եւ ո՞ կարէ պատմել զբոլ զկոծումն և զողբումն նոցա՝ հանդերձ բոլոր քաղաքաւն առ հասարակ:

Եւ յետ բազում լալոյն՝ տարեալ թաղեցին զերանելի նահատակի Քրիստոսի զսուրբն Ալէքսիանոս, և շինեցին եկեղեցի ի վերայ նորա: Եւ կացեալք հայր և մայր նորա կենդանի զամս ու-

Թըն զկնի փոխման սրբոյն՝ ծառայելով և սպասաւորելով սուրբ զերեզմանի նորա, և յետ այնորիկ հանգեան խաղաղութեամբ ի Քրիստոս: Իսկ սուրբըն Ալէքսիանոս՝ փոխեցաւ ի Քրիստոս ի Հրոտից ամսոյ քսան և ութն՝ ի փառս Աստուծոյ հօր ամէն:

Բարեխօսութեամբ կամաւոր աղքատացելոյն վասն քո, և օտարացելոյն ի մարդկային ծանօթութէնէ, Քրիստոս Աստուած՝ տուր և մեզ ատել զվայելչութիւն կենցաղոյս, և սիրել զքեզ ի բոլոր սրտէ և յամենայն զօրութենէ, և մերձեալ ի սուրբդ սրբոց և ընդ ամենեցուն փափագիլիդ. ամէն:

Պ Ա Տ Մ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

ՏԷՐ ՅՈՒՍԿԱՆ, ԵՒ ՈՐԴԻՈՅ ՆՈՐԻՆ
ՍՏԵՓԱՆՈՍԻՆ

Ի թուականութեան հայոց՝ վեց հարիւր վաթսուն ամին, յերկիրն Ընդ-տունեաց՝ ի գաւառն Տաբայ՝ ի Գօղայ քաղաքն, որ ասի Արտամետ մերձ ի Ճամիրամակերտ մեծ Դղեկին Վանայ, էր բահանայ ոմն մեծ ազգի և մեծատուն, զարգացեալ ամենայն առարինութեամբ, անուն նորա Ստեփաննոս: Եւ էր յայժ պարկեշտ և ամօթաթխած, աղքատասէր և ողորմած, հիւրնկալ և մարդասէր, առատաձեռն և ամենաբաշխ, քաղցելոց կերակրիչ, և մերկացելոց զգեցուցիչ, և յայլ ամենայն բարեգործութիւնս ժիր և արի. նաև ի պաշտօնս Աստուծոյ և ժամակարգութիւնս սրբոյ եկեղեցւոյ՝ անձանձիր ա-

ղօթասէր: Եւ զի կին նորա ամուլ էր՝
և ոչ ծնանէր. վասն որոյ միշտ հայցէր
յԱստուծոյ մնալ նմա պտուղ օրհնու-
թեան՝ և ժառանգ սեփհական:

Իսկ որ զկամս երկուղածաց իւրոց
առնէ Տէր, լուաւ աղօթից նորա, և ետ
նոցա արու զաւակ. զոր յաւուր մկր-
տութեանն անուանեցին Յուսիկ: Եւ հօ-
թրն ամաց լեալ տղայն՝ հայրն սկսաւ
զրել ի տախտակի, և ուսուցանել ման-
կանն զգիրս Աստուածային. զի էր յոյժ
հանդարտ՝ շնորհալի և առատամիտ,
երկարողի և քաղցրաձայն, յոյժ հեզ և
խոնարհ, բաղցր և սիրուն յաշտ ամե-
նեցուն:

Եւ յորժամ եղև մանուկն Յուսիկ
տասն երեք ամաց՝ ծնողքն ետուն զնա
առ մեծ վարդապետն և խոտակրօն
ճգնաւորն Անանա՝ ի մեծ հռչակ աթո-
ռն Վարազայ՝ որ էր քեռին իւր. զի
ի նմանէ կատարեալ ուսցի զհին և զնոր
կտակարանս Աստուածային սուրբ գրոց:

Եւ կացեալ անդ առ վարդապետն զա-
մբս չորս, եղև յոյժ հմուտ և տեղեակ
ամենայն Աստուածաշունչ տառից և
պատուիրանացն Աստուծոյ. և ի չափ
հասակի լեալ մանուկն Յուսիկ՝ ծնողքն
նորա կամեցան մուծանել զնա ի կարգ
աշխարհի:

Եւ հայրն նորա Ստեփաննոս քա-
հանայն՝ զնաց ի Վարագ՝ էառ հրաման
ի վարդապետէն. Եւ նա հրամայեաց
մանկանն Յուսկայ զնալ ընդ հօրն ի
տունն, և հնազանդիլ հրամանաց ծը-
նողացն՝ և առնել զհարսանիսն: Եւ նա
ոչ կամեր, զի ուխտ եղեալ էր ընդ Աս-
տուծոյ սրբութեամբ պահել զկուսու-
թիւն իւր մինչև ի մահ. բայց հայն-
ժամ ոչ իշխեաց ընդզիմանալ հրամա-
նաց վարդապետին. այլ արտասուօր
համբուրեաց զաջն, և ելեալ ի Վարա-
զայ զնաց ընդ հօրն իւրում ի տուն, և
արարին զհարսանիսն:

Եւ յորժամ առանձնացաւ յառա-

զաստին միայն ընդ հարսին, յիշեաց
զուխտն իւր ուր ընդ Աստուծոյ, այլի
զողջախոհն Յովսէփ՝ և գերանելին Ա-
լէքսիանոս՝ յօրինակ եղեալ իւրն: Եւ
քաղցրութեամբ ասէր ցաղջիկն, գիտա-
ցիր՝ քոյր իմ ըստ հոգւոյ՝ զի գրեալ է
ի գիրս կանոնաց ի սուրբ առաքելոցն,
եթէ ոք զիցէ ուխտ առաջի Աստուծոյ
վասն կուսութեան և սրբութեան ան-
ձին իւրոյ և ոչ պահիցէ մինչև ի մահ՝
ամուսնասցի, նա ուխտազանց լինի
Քրիստոսի, և ատելի ամենայն սրբոցն
Աստուծոյ. վասն որոյ ճշմարտութեամբ
այժմ ասեմ քեզ զխորհուրդն իմ. զի ես
ուխտ եղեալ եմ ընդ Աստուծոյ սրբու-
թեամբ և անարատութեամբ պահել ըզ-
կուսութիւնս իմ մինչև ի մահ: Զի թէ
ամուսնութեամբ ապականիցից զկու-
սութիւնդ քո՝ լինիմ ուխտազանց:

Ասէ աղջիկն, եթէ ամուսնութիւնն
ապականութիւն է ապա զիմրդ ի մէջ
սուրբ եկեղեցւոյ՝ հրամանաւ Աստուծոյ,

և ձեռամբ քահանայից, իւաչիւ և աւե-
տարանաւ դնեն պսակ ի գլուխ փեսա-
յին և հարսին՝ և լինին մարմին մի ըստ
բանի Տեառն:

Ասէ մանուկն Յուսիկ՝ ծանիր քոյր,
զի պսակն զոր քահանայքն դնեն ի վե-
րայ գլխոց մերոց՝ այն մարմնաւոր է
և ապականացու, և ընդ մեռանիլ մար-
մնոյն անցանին ընդ նմա ամենայն
փառք և մեծութիւնք և վայելչութիւնք
աշխարհիս: Իսկ այն կենաց պսակն և
փառքն և ուրախութիւնք սրբոցն, ան-
անցանելի և յաւիտենական են:

Եւ իսկոյն լոյս Աստուածային շնոր-
հացն ծագեալ ի սիրտ աղջկանն՝ ասէ
ցՅուսիկ, արդ զիցուկ ուխտ առաջի
Աստուծոյ ծածուկ ի մարդկանէ, զի ի
միասին կացցուք աստ ի տան հօր
բում, և պահեսցուք անարատ սրբու-
թեամբ զկուսութիւնս մեր որպէս զհո-
գևոր եղբայր՝ ըստ հաճոյից կամացն
Աստուծոյ:

Եւ զայս լուեալ պատանւոյն՝ ասէ,
Տէր Աստուած մեր պահեսցէ զմեզ յուխ-
տին մերում զոր ուխտեցաւք՝ և փրկես-
ցէ զմեզ յամենայն որոգայթից հոգւոյ
և մարմնոյ: Եւ ապա ի ծունկս անկեալ
արտասուօք և բազում պաղատանօք
յանձնեցին Աստուծոյ զինքեանս: Եւ
զկնի աղօթիցն առանձնացեալ գատ ի
միմեանց ննջեցին. և յորժամ հարի ըզ-
գիշերային ժամն, յայնժամ յարուցեալ
մանուկն Յուսիկ՝ հոգևոր սիրով մխի-
թարեաց զաղջիկն, և յորդորեաց ջերմ
սիրով և երկիւղիւ կալ յաղօթս առ Աս-
տուած. և ինքն ելեալ ի տանէն ու-
րախութեամբ գնաց յեկեղեցին ի ժամ
աղօթիցն: Եւ այնպէս ահիւ և երկիւղ-
իւրն Աստուծոյ կացին և մնացին ի
միասին անարատ սրբութեամբ՝ զամս
տասն երեք անգիտելի ի մարդկանէ.
բայց միայն ծածկագիտին Աստուծոյ
յայտնի էր:

Եւ ապա քահանայն Ստեփաննոս

խորհեցաւ ձեռնադրել զորդին իւր քա-
հանայ. վասն որոյ կոչեաց զԱնանիա
վարդապետն, և հանդէս մեծ արարեալ
բազմութեամբ եպիսկոպոսաց՝ վարդա-
պետաց, քահանայից, որք ամենեքեան
կամեցան, և ձեռնադրեցին զՅուսիկ քա-
հանայ, և արարին ուրախութիւն մեծ
զաւուրս եօթն:

Եւ յետ երկուց ամաց ի թուին վեց
հարիւր եօթանասուն և հինգ՝ սուրբ
քահանայն Ստեփանոս փոխեցաւ սու-
րբիստոս:

Եւ սուրբ քահանայն տէր Յուսիկ՝
օր ըստ օրէ կրթեւր զանձ իւր պահօք
և աղօթիւք, մաքուր սրբութեամբ, և
ամենայն առաքինութեամբ:

Եւ յետ ժամանակաց ինչ՝ եղև գալ
զօրացն Թաթարաց յարեւս ի գերել
զաշխարհս Հայոց. և գերեալ զբազումս
ի գաւառէն Տաթայ և յԸնչոտունեաց՝ և
դարձան ի տեղիս լւրեանց բազում ա-
ւարաւ: Եւ ընդ բազմաց գերելոցն՝ գե-

ընցաւ և անուանեալ կինն Յուսիկ քահանային ի գիւղաքաղաքէն Արտամետոյ. և տարեալ ի Չահաստան քաղաքն Թաւրէզ վաճառեցին զնա կնոջ միում այլազգի իշխանի, որոյ անունն էր Բիբի, և կինն այն՝ էր հաւատովն քրիստոնեայ:

Եւ իբրև գիտաց իրիցկինն թէ քրիստոնեայ է, աղաչեաց զնա և ասաց՝ թէ ես իրիցկին եմ պարկեշտութեամբ կացեալ, և անմերձ ի խառնակութենէ անօրինաց: Զի այն Թաթարն՝ որ զիս գերեաց՝ յառաջին օրն հիւանդացաւ, և Աստուած իմ պահեաց զիս անփորձ ի մեղաց. վասն որոյ աղաչեմ զքեզ տիկին, ոչ տալ զիս ի գործ մեղաց. զի գիտեմ կերպաս նկարել, և այնուքեզ առաւել վաստակ առնեմ, և ես ի մեղաց զատ մնամ. զի կին քահանայի եմ սրբութեամբ կեցեալ՝ և գարշիմ ի խառնակութենէ անօրինաց: Զայս իբ-

րև լուաւ տիկինն, արար ըստ կամաց նորա:

Եւ երէցն Յուսիկ ել ի խնդիր ամուսնոյն իւրոյ և գնացեալ եղիտ անդ ի Չահաստան քաղաքն Թաւրէզ. և եկաց առաջի տիկնոջն ի կերպ մուրացողի՝ հարցեալ ցնա տիկինն և ասէ՝ ինչ մարդ ես. և նա ասէ, երէց եմ և գերոյ տէր. և տիկինն այն հցոյց նմա զիւր ամուսինն: Եւ ի խօսիլն երիցուն ընդ կնոջ իւրոյ, տեսանէր տիկինն, շունչ քահանային բոցածաւալ իբրև զլոյս ելանէր. և դարձեալ մտանէր ի բերանն իւր՝ ի նշան անմեղութեան նոցա:

Եւ տիկինն հարցեալ և գիտաց՝ թէ դեռևս տղայ ոչ է եղեալ նոցա. յայնժամ ազգմամբ խնամոցն Աստուծոյ՝ ասաց ցերէցն, թէ ի քնն խնդիր մի ունիմ, դու զայն ինձ տուր՝ և ես զկինդ քո տաց քեզ ձրի:

Ասէ երէցն, զինչ է խնդիր քո տիկին. և նա ասաց, քեզ որդի տալոց է

Աստուած՝ և այն բահանայ լինելոց է.
և զայս միայն հայցեմ ի քէն՝ տուր առ-
նել որդւոյ քո որ ծնանելոցն է ի քէն՝
զառաջին պատարագն վասն հողոյ ի-
մոյ՝ ի բաւութիւն և ի թողութիւն բա-
զում մեղաց իմոց:

Ասէ երէց, եղիցի ըստ բանի քում.
և զխնդրուածս սրտի քո՝ Տէր կատա-
րեսցէ:

Ասէ տիկինն, ահա կին քո ան-
փորձ ի չարեաց, և անմերձ ի յանօրի-
նաց, և այլ ևս հինգ հարիւր զեկան ձեզ
իպէտս շինութեան, երթայք ողջու-
թեամբ և խաղաղութեամբ:

Եւ առեալ երէցն տէր Յուսիկ ըզ-
կինն իւր և եկեալ գիւղն իւրեանց Ար-
տամետ արարին շինութիւն իբրև զա-
մբս երկու: Եւ յաւարտ շինութեանցն
ամենայնի՝ ասէ երէցն ցամուսինն իւր,
դու ինքնին գիտես՝ զի ամենայն շի-
նութիւնս մեր զոր արարաք, և ամե-
նայն կահք և կարասիք մեր զոր այժմ

ունիմք, այս ամենայն ի պարզեաց ըն-
չից տիկնոյն է զոր շնորհեաց մեզ:
Բայց նա հաւատով խնդրեաց, թէ որ-
դին որ ծնանիցի ի մէնջ, զառաջին
պատարագն ի բաւութիւն և ի թողու-
թիւն մեղաց նորա արասցէ: Եւ զի մեք
ուխտեցաք առաջի Աստուծոյ, զի սրբ-
բութեամբ պահեսցուք զկուսութիւնս
մեր մինչև ի մահ մեր, և ուստի ծնա-
նիցիս դու որդի որ լինիցի քահանայ,
և խնդրուածս տիկնոջն այնորիկ կա-
տարեսցէ:

Ասէ իրիցկինն, տէր՝ հանապազ ընդ
իս ասես թէ առանց հրամանին Աստու-
ծոյ տերև մի ի ծառոց ոչ անկանի ա-
պա որ ինչ հրաման Տեառն են՝ օրհ-
նեալ եղիցի յաւիտեան: Ասէ քահանայն
Յուսիկ, ևս երթայք ի սուրբ եկեղեցին՝
և անդ ի տուէ և ի գիշերի աղօթիւք
և պաշտմամբ և սլատարագօք աղաչե-
ցից զՏէր Աստուած. և դու ի տան քում
ի սենեկի աղօթեա մեշտ ջերմ արտա-

սուօր, թերևս մարդասէրն Աստուած
յայտնեցէ մեզ զհաճոյս կամաց իւրոց:

Եւ ի վերայ այսր ուխտի անցին
աւուրք իբրև երեսուն. և յազգմանէն
Աստուծոյ ի սուրբ Երուսաղէմայ վար-
դապետ մի Ստեփաննոս անուն՝ առա-
քինի և ճգնազգեաց՝ զգաստ և պար-
կեշտ յամենայն ճանապարհս Աստուա-
ծային՝ յոյժ ծերացեալ ալեօք՝ եկն ի
քաղաքն Արտամետ, և կացեալ անդ զա-
ւուրս ինչ:

Եւ ի կիրակի գիշերի զկնի առանձ-
նական աղօթիցն տեսանէր տեսիլ երա-
զոյ, զի էր տէր Յուսիկ քահանայն զսր-
դարեալ սպիտակ և պայծառ քահանա-
յական զգեստիւ, և խաչ և գաւազան ոս-
կիազօժ՝ ականակուռ ընդելուզեալ մար-
դարաօք՝ ծաղկեալ շուշանօք յաջոյ ձե-
ռին նորա, և յահեակ ձեռին՝ սուրբ Ա-
ւետաբան: Եւ ի գլուխ գաւազանին ե-
տես բուսեալ կանաչասաղարթ տերեւով
գեղեցիկ վարդ մի՝ բոլորազարդ ծիրա-

նածաւալ և կարմրափայլ որպէս զհուր
ի վառ. և զարհուրեալ ի տեսլենէն զար-
թեալ:

Եւ զկնի արձակման առաւօտեան
ժամուն՝ վարդապետն այն կոչեաց ա-
ռանձին առ ինքն զտէր Յուսիկ քահա-
նայն. և տարեալ յաւանդատունն, և
երգմամբ եհարց զնա վասն վարուց և
առաքինութեան նորա: Իսկ նա յառաջ
ոչ կամեցաւ յայտնել նմա բան ինչ՝
զի բանիւ արար զնա վարդապետն. և
ասլա քահանայն Յուսիկ սկսաւ պատ-
մել նմա խոստովանաբար զամենայն մի
լստ միոջէ:

Եւ վարդապետն Ստեփաննոս հիա-
ցեալ ասէ. օրհնեալ է Աստուած որ
տայ զօրութիւն և համբերութիւն սի-
րողաց իւրոց: Եւ ասլա յետ հոգևորա-
կան մխիթարութիւնն՝ ասէ վարդա-
պետն ցտէր Յուսիկ, զիտես որդեակ՝
զի ի սկզբանէ զնախնիքն մեր արու և

էգ ստեղծեաց Աստուած, զի ամուս-
թեամբ անհասցին և լցցեն զերկիր. որ-
պէս և առաքեալն Պօղոս ասէ, պա-
տուական է ամուսնութիւն. վասն որոյ
պատուիրանադրութեամբ Տեառն ես
տամ ձեզ վերստին հրաման ամուսնու-
թեան ձերոյ:

Ապա յիտ աւուրց ինչ յղացաւ կի-
նրն տէր Յուսկայ. և հիտ Աստուած նո-
ցա զաւակ արու, զաղանին անբիծ
զսուրբն Ստեփաննոս, որ կրթեալ վար-
ժեցաւ ի կրօնս Աստուածապաշտու-
թեան: Եւ իբրի ջրթափեալ եհաս ի գի-
տութիւն բարւոյ և շարի, սկսաւ հե-
տելի բարեաց, և խորշիլ ի շարեաց՝
սլարկեշտ վարուք և ուղիղ գնացիւք,
կրթել զանձն իւր ի պահս և յաղօթս
սրբութեամբ, հեռանալով ի լկտի և
յանմիտ բարուց կանանց: Ի տես տղա-
յութեան և ի հասակն մանկութեան
զկատարելոցն ունէր զինքեան զգիտու-
թիւնս. խոհեմ և իմաստուն, ժուժկալ

և համբերող, ուսումնասէր և ողորմած,
հլու և հպատակ հրամանաց ծնողացն,
հեզ և հանդարտ առ ամենեւեան:

Եւ եղև յաւուր միում գնալ նմա ի
ջաղացն՝ տանել ցորեան ի տանէ իւ-
րեանց ի գիւղն Անգղ՝ առ ի աղալ յա-
ղորիսն: Եւ զի էր յաւուրսն յայնուսիկ
սղութիւն հացի. և աղքատքն յոյժ սա-
ռապէին, և ետես զի բազում աղքատք
հաւաքեալ էին ի դուռն ջաղացին: Եւ
ինքն բարեսնունդ պատանին Ստեփան-
նոս՝ բաժանեաց զամենայն ցորեանն
աղքատաց կոյց կօւց, և մնաց խորդն
դատարկ: Ապա անտես ի մարդկանէ
ելից զայն մանր աւագով, և զերմակ
մոխրով. և ասաց ոմանց օգնել ինքեսն՝
և բառնալ ի վերայ գրաստուն իւրոյ,
զոր երեր յԱրտամէտ. և վարեալ զէջն
ի բալն իւրեաց, ինքն փախուցեալ զաղ-
տաբար անկաւ ի ճանապարհ, և գնաց
ի Բերկրի:

Իսկ երէցն Յուսիկ առնալ զբեռն

յիշոյն՝ տարաւ ի տունն. և մայրն բացեալ զբեռն նհան ալիւր, և արար խումոր. և հասուցեալ զհացն ասաց իրիցուն, ել ի դուրս և տես զտղայն և ասա նմա զի եկեսցէ և կերիցէ զհաց քանզի քաղցեալ է. և կարծէին թէ ընդ տղայսն զեղջն ի խաղի է, և կամ թէ աշխատեալ ի ճանապարհին ննջեալ է ի տեղի ինչ: Եւ ելեալ Յուսիկն շրջեցաւ ընդ գիւղն բոլոր և ոչ եգիտ. և մայրն յոյժ տագնապէր մտօքն՝ թէ զինչ եղև տղայն: Եւ մինչ երեկոյ եղև՝ առաւել հոգային ծնողքն, թէ ուր իցէ. և զգիշերն ողջոյն անքուն կացեալ հոգային զտղայն. և առաւել ևս մայրն ըստ մայրական գթոյն աղէկիզեալ լայր դառնապէս, որպէս և է սովորութիւն մօր հոգալ զտղայս:

Եւ ի վաղիւն գնացին աստ և անդ ի գիւղ և ի քաղաք. գնաց հայրն ի Յոստան, և մայրն՝ ի Վան, հարցին և ոչ գտին և դարձան. ի տունս իւրեանց՝

և լային անմխիթար տրտմութեամբ զցայդ և զցերեկ: Եւ ապա յետ տասն աւուր հանդիպեալ ոմն ի ծանօթից նոցա, ետես զնոսա ի լաց տխուր դիմօք. և հարցեալ զիտաց զպատճառն, և ասաց թէ զՍտեփաննոսն ես տեսի յայս ինչ օր ի գիւղն Կոչանէի, և ասացի թէ վասն ինչ պատճառի եկեալ ես աստ. և նա ասաց՝ թէ հայրն իմ յուզարկեաց զիս երթալ ի Բերկրի ի պէտս այս ինչ իրաց: Եւ նորա ուրախացեալ օրհնեցին զայրն և զճանապարհն նորին:

Եւ յարուցեալ հայրն տէր Յուսիկ գնաց ի Բերկրի, և ել ի վանս Արգելան, և ետես զտղայն. և խնդութեամբ լցեալ ասաց՝ որդեակ զինչ գործեցեր ընդ մեզ, զի մայրն քո և ես տառապեալ լալոտ աչօք՝ և որոնեալ խնդրեցաք զբեզ ի Վան և Յոստան և ի գիւղն ամենայն: Եւ ապա ասաց՝ թէ մայրն քո հաց հասոյց. և ես ելեալ շրջեցայ

ընդ գիւղն ամենայն, և ոչ գտի զբեզ:
 Եւ ասաց Ստեփաննոս՝ թէ՛ ուստի
 արար մայրն իմ զհացն: Ասէ երեցն,
 յալիւրէն զոր դու բերիր ի ջաղացէն:
 Ասէ Ստեփաննոս՝ թէ՛ այն ալիւրն երբ
 բերի, եւ հայրն ասէ, որդեակ՝ ցորեան
 տարար ի ջաղացն՝ եւ ալիւր բերիր, զի-
 ւորդ ոչ գիտես: Եւ ապա հաւատարմա-
 ցաւ բանն ի սիրտն Ստեփաննոսի, և
 ասէ ցհայրն՝ տէր յորժամ հասի ես ի
 ջաղացն, տեսի անդ բազում աղքատք՝
 որք հայցէին յինէն ողորմութիւն. և ես
 հտու նոցա կ'ուց կ'ուց զցորեանն ամե-
 նայն, և մնացին խորզքն դատարկ: Ա-
 պա հնարս իմացայ, և լցի զնոսա մա-
 նրը աւազով և զերմակ մոխրով, բար-
 ձեալ ի վերայ իշոյն բերեալ ի գիւղն՝
 վարեցի զգրաստն բեռամբ ի բակն
 մեր, և ես փախեայ և եկի աստ զի վա-
 խեցայ ի քէն և ի մօրէն իմմէ, թէ ծե-
 ծէք զիս, և կամ տրտնջէք զինէն:

Յայնժամ երէց Յուսիկ անկաւ

յերկիր՝ և արտասուօք գոհանայր զԱս-
 տուծոյ. և ապա ուրախութեամբ լցեալ
 ասաց, օրհնեալ է Աստուած՝ որդեակ
 որ ի ձեռն քո արար զայդ սքանչելիս:
 Եւ արդ՝ արի որդեակ զի երթիցուք ի
 տունս մեր առ մայրն քո. զի և նա
 յոյժ տագնապի վասն քո, և ի տեսա-
 նելն զբեզ՝ ուրախացի ի վերայ քո:
 Ասէ Ստեփաննոս՝ մի արասցէ Աստուած
 զի ես ի յայսմ վանացս ելանեմ. աստ
 կեցայց որքան եմ կենդանի, և աստ մե-
 ռայց և թաղեցայց:

Եւ ի շատ ողորելն և ի ստիպելն
 հայրն զորդին՝ թէ եկ երթիցուր ի
 տունն մեր, եկին ժողովեցան միաբան-
 քնն ուխտին և ասին ցնա՝ որդեակ երթ
 գնա ընդ հօրն քում, և տես զմայրն քո,
 և յիտ աուրց ինչ դարձեալ եկ աստ
 ի վանս առ մեզ: Եւ նա ոչ լուաւ նո-
 ցա, և ոչ հաւանեցաւ գնալ ընդ հօրն
 իւրում: Եւ իրրև ոչ կարացին հաւա-
 նեցուցանել զտղայն, ապա ասեն մի-

աբանքն ուխտին ցհայր մանկանն, տէր Յուսիկ՝ արի դու և գնա՝ ի տուն քո՝ և առեալ գմայրն տղայիդ բեր աստ, զի և նա տեսցէ զտղայն իւր:

Եւ այնպէս մնաց Ստեփաննոս ի նոյն վանքն Արգելան. և վարժեալ Աստուածային գրոց գիտութեամբ՝ եղև արեղայ: Եւ հայրն ասացեալ էր նմա զգերիւն մօրն և զազատիւն, և զխնդիրն տիկնոջն: Եւ նա առաջին պատարագին սկսաւ յիշել զտիկինն Բիրի, յայնժամ տեսիլ ահեղ և զարմանալի երևեցաւ նմա. քանզի ամփոփութիւն կալաւ զնա, և տեսանէր զինքն յեզր արեան ծովու միոյ, և կինն այն Բիրի ի մէջ արեան ծովու: Եւ որքան ինչն զազօթս սրբոյ պատարագին ասէր, կինն այն ի դուրս գայր յարեան ծովէն. և ելեալ արտաքս՝ եղաւ ի ցամաքն անաղարտ և մաքուր. և երկու պատարագի չափ յամեցաւ, և ապա աւարտեաց զպատարագն: Եւ ի հարցանել ծերոցն

զպատճառ յամենալոյն՝ ասաց նա ըզտեսիլն զոր ետես, և որք լուանն՝ ուրախացեալ փառս ետուն Աստուծոյ:

Եւ ի վաղիւն հարկիւ աղաչեցին զնա ստէպ՝ և հայցէին ի նմանէ պատարագ մատուցանել, և նա ոչ էառ յանձն. և նոյն միւս պատարագան եկաց զամենայն ժամանակս կենաց իւրոց, ասելով թէ արեան ծովուն ոչ եմ կարող ընդ դէմ կալ: Եւ կացեալ ի նոյն վանս Արգելան, և անդ վարժեալ եղև վարդապետ ճշմարտութեանն:

Եւ գկնի մնալոյն անդ ի բազում աւուրս բարի և առաքինսսէր վարուր ի հաճոյս կամացն Աստուծոյ, ելեալ անտի վասն վրդովմանց ժամանակաց յասպատակմանէ Հենից այլազգաց՝ զնաց ի սուրբ լեառն որ կոչի Խաչ գլուխ: Ուր սուրբ առաքեալն Հայոց Թադէոս՝ և յետ նորա սուրբն Գրիգոր լուսաւորիչն մեր Խաչ էին զըռչմեալ մատամբքն իւրեանց ի գլուխ լերինն ի վերայ

կարծր վիմին՝ յանապատն սրբոյն Իսահակայ Պարթևի Հայոց հայրապետին, և բազում ճգնաւորք և խստակրօն միաւանձունք բնակէին անդ Որոց էր առաջնորդ սուրբ վարդապետն Գրիգոր վկայասէրն՝ հրեղէն լեզուն, որ էր այր կորովամիտ և բանիբուն, վարժեալ ի գիրրս Աստուածային հին և նոր կտակարանացն:

Եւ զնացեալ ի յանապատ սրբոյն Իսահակայ՝ սուրբ վարդապետն Ստեփաննոս, անտանելի և խստակրօն ճշգնութեամբ կատարէր անդ զԱստուածահաճոյ վարս իւր: Եւ քանզի ոչ թաղչի բաղաք որ ի վերայ լեռինն կայցէ. և ոչ լուցանեն ճրագ և զնեն ընդ զըռանաւ, այլ ի վերայ աշտանակի. զի ամենեքեան որ ի տան աշխարհիս իցեն, զլոյսն տեսցին: Վասն որոյ ելանէր համբաւ ճգնութեան վարուց նորա ընդ ամենայն շրջակայ դաւառն և յամենայն հեռաւոր տեղիս. և գային առ նա բա-

զում դիւահարք և ախտածէտք, և պէս պէս ցաւաղարք. և աղօթիւր սուրբ վարդապետին՝ ամենեքեսն ըստ հաւատոյ իւրեանց յանուն Քրիստոսի Աստուծոյ գտանկին զբժշկութիւն և զառողջութիւնն հոգւոց և մարմնոց. և ուրախութեամբ դառնային ի տեղիս իւրեանց՝ փառաւորելով զՔրիստոս:

Եւ այնքան տարածեցաւ համբաւ սքանչելեաց նորա ընդ ամենայն երկիր, մինչ զի այլազգիքն ևս ամենեքեան լուեալ զարմանային: Եւ ոմանք ի նոցանէ հայհոյէին զնա. սուտ և խաբբայ կարծէին զնա՝ ասելով թէ տյսպիսի հրաշագործութիւն միայն Աստուծոյ է գործ, և ոչ հոգեղէն մարդոյ:

Եւ մի ոմն ի յանհաւատից՝ անօրէն չարագործ և ժանտաբարոյ՝ որոյ անունն էր Իւսիւֆ, ի բերդէն Ամկոյ, արուեստիւ մտագործ, ըստ չար բարուց իւրոյ կամեցաւ նենգութեամբ փորձել զսուրբ վարդապետն, և զամեն-

նայն հրաշագործութիւնս և զբարիս համբաւն ստեղ և քամահել:

Եւ ելեալ գնաց ի վանքն Երեւնայ՝ յանապատն սրբոյն Իսահակայ, զինքն քրիստոնեայ ասելով, զի լաւ գիտէր զլեզու հայոց. և ասէր ի մտի իւրում՝ թէ հոգեւոր բժշկութիւն և օգտութիւն ոչ կարեմ իմանալ և տեսանել, այլ կամիմ մարմնական ինչ կերպիւ փորձել զսքանչելեաց համբաւ քրիստոնէից:

Եւ եղ ի մտի իւրում զկոճն՝ յորոյ վերայ կոտորէր զմիսն ի կրպակին, և ասէր ընդ միտս եթէ ի չոր փայտս այս երևեսցի նշան ինչ, ապա հաւատամ թէ ճշմարիտ է հաւատ քրիստոնէից՝ և համբաւ սքանչելեացն Քրիստոսի և սիրողաց իւրոյ, և զայն կոճ անուանեաց իւր հայր:

Եւ մտեալ առ սուրբ վարդապետն Ստեփաննոս իրրի զքրիստոնեայ՝ երկրպագութիւն մատուցանէր, և հայցէր բաժին աղօթից նորա, և տայր մարմնա-

կան ինչ պարգևս եկեղեցւոյն և վարդապետին, և քրթնելով աղաչէր, և կեղծաւորութեամբ ասէր, աղաչեմ զքեզ՝ յիշել զհայրն իմ յարժանաւոր աղօթս քո ի ժամ սուրբ պատարագին:

Եւ սուրբ վարդապետն ասէ ցնա, զինչ է անունն հօր քոյ. և նա ասէ՝ Կոճիկէ անունն հօր իմոյ՝ տէր զոգևոր: Եւ ի գիշերին յայնմիկ՝ որ էր կիրակի և յարութեան տօն տէրունի, սուրբ վարդապետն Ստեփաննոս յառանձնական աղօթս իւր՝ զոր ի գիշերի մատուցանէր, արտասուահառաչ պաղատանօք հայցէր յայտ առնել ողորմութիւն Կոճիկին:

Եւ ի վաղիւն ելեալ մագործն ի վանացն՝ համբուրեաց զվարդապետն և գնաց ի տուն իւր: Եւ իբրեւ եհաս մերձ ի կրպակն՝ էառ զհոտ անուշութեան. և բացեալ զգուռն կրպակին՝ ետես ըզկոճն զի կանաչացեալ էր ազգի ազգի տերևով, և ուղէչս արձակեալ՝ զոր ոչ

էր տեսեալ ակն մարդոյ: Եւ ապա յոգ-
ւոյ հանեալ՝ և արտասուահոս ողբովք
երանի տայր քրիստոնէիցն և իւրեանց
հաւատոցն: Եւ ընթացեալ ի տունն առ
ընտանիսն և առ ամենայն բնակիչսն՝
պատմեաց զմեծ և զարմանալի հրաշի-
որք եկեալ տեսին զսրանչելիսն, և հի-
ացեալ փառս ետուն Աստուծոյ, և երկ-
բայեցան ի վերայ հաւատոցն իւրեանց:

Եւ ապա մսագործն Իւսիւֆ առեալ
զկոճն այնպիսի կանաչացեալ չրեղու-
թեամբ՝ եփ ի վերայ զլիւծ իւրոյ. և ամենայն
ընտանիօրն և ազգականօրն զը-
նացին առ սուրբ վարդապետն Ստե-
փաննոս ի վանքն Երեւնայ. և անկան
առ ոտս նորա, և հայցէին գներողութիւն
և զթողութիւն յանցանաց. և ասէր՝ հայր
սուրբ՝ ես խաբէութեամբ փորձեցի զբեզ-
ւ ապա խնդրեաց զմկրտութիւն:

Եւ սուրբ վարդապետն մկրտեաց
զնա ամենայն ընտանեօրն և ազգակա-
նօրն՝ յաղբիւր անապատին սրբոյն Սա-

հակայ. զոր ակներև տեսին ամենե-
քեան լոյս սաստիկ իջեալ յերկնից ի
ժամ սուրբ մկրտութեան վկայ սրան-
չելեացն Աստուծոյ. և եղև ուրախու-
թիւն և ցնծութիւն մեծ ամենայն քր-
իստոնէից:

Եւ ապա սուրբ վարդապետն Ստե-
փաննոս եմուտ ի տաճար սրբոյն Սա-
հակայ, և արտասուալից պաղատանօր
խնդրեաց յԱստուծոյ, զի այնու կանա-
չացեալ կոճին՝ բազում ցաւոց առող-
ջութիւն եղիցի: Եւ զկնի աղօթիցն՝ ե-
տես ի տեսլեան սուրբ վարդապետն,
զի ձեղունք տաճարին բացան. և յերկ-
նից սաստիկ լոյս փայլատակեալ՝ եմուտ
ի տաճարն. և ընդ լուսոյն բազմու-
թիւնք զօրաց հրեշտակաց՝ և ի միջի
նոցին ահեղակերպ և զուարթատեսիլ
երիտասարդ մի՝ նստեալ ի վերայ չո-
րեկերպեան աթոռոյ. զոր երեքսր-
բեան քաղցրաձայն բառբառով բերեալ՝
եղին ի վերայ սրբոյ սեղանոյն: Եւ նա

ինքն Քրիստոս ձայնեալ առ սուրբ վարդապետն Ստեփաննոս՝ և քաղցր բարբառով ասաց, կատարեցան խնդրուածքքո՛, զոր հայցեցերդ և զոր հայցեսդ, ո՛վ սիրելի իմ, և ապա ամփոփեցաւ տեսիլն:

Եւ յայնմ օրէ մինչև ցայսօր և առ յապայ՝ հաւատացեալք և անհաւատք, որք ի հեռաւորաց և ի մերձաւորաց զիմեալ գան հաւատով և յուսով յուխտն ի վանքն սրբոյն Սահակայ, առնուն զկատարեալ առողջութիւն հոգւոց և մարմնոց, և զփարատումն ամենայն ցաւոց՝ շնորհօքն Քրիստոսի և աղօթիւք տէր Յուսկայ որդւոյն Ստեփաննոս վարդապետին:

Եւ յաւուրս աղուհացիցն՝ զկնի տօնի սրբոյ Լուսաւորչին՝ ի կիրակէի առաւօտուն զկնի գիշերային ժամուն՝ սուրբ վարդապետն Ստեփաննոս զնաց առանձին յարեւելեան կողմն տաճարին. և ըստ իւրում սովորութեանն ի ծունկըս անկեալ՝ արտասուաբուղիս աչօք

աղօթեր առ Աստուած տարածմամբ ձեռաց մինչև ցերրորդ ժամ աւուրն: Եւ անկաւ զնովաւ թմբութիւն, և ետես ի տեսլեան զՔրիստոս մեծաւ փառօր իջեալ ի վերայ բարձր զղեկին Ամկոյ բերդի եկեղեցւոյն, զոր յառաջագոյն շինեալ էր սուրբ առարեալն Թադէոս. և եկաց մնաց անդ իբրեւ ժամ մի ի տեսութիւն մխիթարութեան սուրբ վարդապետին, և ամա վերացաւ յերկինս:

Եւ յետ անցանելոյ ամաց երկօտասանից՝ յամսեան Մայիսի տասն և հինգ՝ յաւուր համբարձման փրկչի մեւոյ զկնի սրբոյ պատարագին՝ ելեալ սուրբ վարդապետն Ստեփաննոս և զընաց ի լեառն Խաչ գլուխ, ուր սուրբ առարեալն Թադէոս և յետ նորա սուրբքն Գրիգոր Թաչ զրոշմեալ օծեցին, զոր յառաջագոյն յիշեցաք: Եւ զի աղմամբ սուրբ հոգւոյն՝ յառաջագոյն զիտաց զվախճանն իւր, և անդ ի լերինն առաջի սուրբ խաչացն զծունկսն ի վե-

րայ ապառաժ վիմի միոյ եղեալ՝ բազկատարած մաղթանօք և հորդոհոս արտասուօք հայցէր յԱստուծոյ, զի առաքեսցէ նմա զհրեշտակ խաղաղութեան՝ որ եկեալ քաղցրութեամբ աւանդեսցէ զհոգի իւր, և անխռով խաղաղութեամբ անցուցէ ընդ դասս օղային այսոցն չարութեան՝ որք են ի ներքոյ երկնից։

Նաև խնդրէր զպէս պէս հայցուածքս վասն ամենեցուն. աշխարհի խաղաղութիւն, բրիտանից անդորրութիւն, եկեղեցեաց հաստատութիւն, հայրապետաց ուղղափառութիւն, վարդապետաց անձանձիր քարոզութիւն, քահանայից սրբութիւն, կրօնաւորաց արիութիւն, այգեստանեաց սլտղարբութիւն, պարտիզաց առաւելութիւն, խաշանց և անասնոց անսխալ ծննդականութիւն, տանց շինութիւն, արանց խոհեմութիւն, կանանց պարկեշտութիւն, երիտասարդաց ողջախոհութիւն, կուսից զգաստութիւն, տղայոց պահպանութիւն, բարեաց լիութիւն, աղբե-

րաց յորովութիւն, ծովու խաղաղութիւն, ամսոց քաղցրութիւն, անձրեաց յորդութիւն, գետոց հանդարտութիւն, թագաւորաց հաշտութիւն, բռնաւորաց խաղաղութիւն, սողնոց և ամենայն վրնասակար զեռնոց՝ և թիւնաբեր ճճեաց վերացումն, հիւանդաց առողջութիւն, տկարաց զօրութիւն, գլորելոց կանգնումն, նեղելոց անգործութիւն, և ամենայն վիրաւորելոց վարատումն և առողջութիւն, մեղաւորաց դարձ և ապաշխարութիւն, ննջեցելոց հանգիստ և ողորմութիւն և երկնից արքայութիւն։

Նւ ապա յետ աղօթիցն եղև ի վարմացման և ետես ի վերայ ծովուն յաբումտեան ի հիւսիսոյ կողմանէ ամպ լուսափայլ. և ի վերայ ամպոյն տիրամայր սուրբ Աստուածածինն, որ ունէր ի գիրկըն իւր զօրդին միածին լուսափայլ դիւօք. և երկու հրեշտակք եղեալ պրսակ լուսաճաճանչ և աստեղափայլ ի վերայ զլիսոյ սուրբ Աստուածածինին։

Նւ ձայն եղև ի լուսափայլ ման-

կանէն առ սուրբ վարդապետն՝ որ ասէր, կատարեցան ամենայն խնդրուածքքո. զորս յառաջագոյն խնդրեցեր. և զոր այժմ խնդրես՝ որք հաւատով աղաչեն զիս ապաւինելով ի բարեխօսութիւն քո՝ ես կատարեցից զամենայն խնդիրս նոցա. և դու եկ և վայելեա՛ս զանսպառ ուրախութիւնսն, զոր պատրաստեցեր դու բեզ քոյին անտանելի ճգնութեամբդ:

Եւ յետ աւետաւոր քաղցր բարբառոյն տեսին վերացաւ. և ինք մեծաւ գոհութեամբ փառաւորելով զՔրիստոս էջ ի լեռնէն՝ և եմուտ ի տաճարն սուրբ. և անգ զոհացողական և սրտահառաչ պաղատանս վերառաքէր առ ամենասուրբ երրորդութիւնն, միջնորդ և բարեխօս ունելով զերանուհի կոյսն Մարիամ: Եւ յետ համբարձմանն՝ ի նոյն կիրակէին հրամայեաց միում աշակերտացն իւրոց՝ որ էր յոյժ խստակրօն և ճգնազգեաց արեղայ, զի հսկմամբ մատուցանիցէ զսուրբ պատարագն: Եւ ին-

քնն հազօրդեցաւ ի կենդանարար սուրբ մարմնոյ և յարենէ որդւոյն Աստուծոյ: Եւ անկաւ ի մահի՛նս յաւուր երկուշաբթի. և պայծառացան երեսք նորա որպէս անուանակցին իւրոց Ստեփանոսի նախավկային. և բազում իրատս հոգեշահս՝ և բանս մխիթարականս խօսէր առ ամենայն եղբարսն, որք ի կարգաւորաց և յաշխարհականաց և յամենայն զաւառաց զային, և ընդունէին ի նմանէ զօրհնութիւն՝ և զառօջութիւն պէս պէս ցաւոց իւրեանց՝ և ուրախութեամբ զառնային:

Եւ հասեալ ի շաբաթ օր կիրակամտի երեկոյին՝ ի մեծի հրաշափառ տօնի Դաւստեան հոգւոյն սրբոյ հրամայեաց եղբարցն բառնալ զինքն և մուծանել յեկեղեցին ի աաճար սրբոյն Սահակայ: Եւ պատուիրեաց պաշտօնէիցն ամենեցուն՝ զի յերեկորեայ մինչև ցառաւօտն զգիշերապաշտօն կարգ ժամուցն հսկմամբ կատարեսցեն:

Եւ յորժամ հասին յիւզարերից աւետարան՝ մտին ի տաճար քահանայքն,

և սարկաւազունքն, զի զգեցցեն հանդերձս՝ և ընթեոնուցուն զիւղաբերից սուրբ աւետարանն, տեսին զսուրբ վարդապետն Ստեփաննոս ի ծունկս անկեալ՝ և զբազուկս յերկինս տաւածեալ, և աշալէս աւանդեալ զհոգին իւր առ Աստուած. և նորա ոչ ումեք յատնեցին զայն՝ մինչև ցարձակել ժամուն։ Եւ յետ արձակման պատարագին՝ ազդ արարին ամենայն եղբարցն, որք ձայն բարձեալ յոյժ ողբալի սգով և մորմորմամբ արարին կոծ մեծ ի վերայ նորա։

Եւ ապա պատեցին զնա մաքուր կտաւօք ըստ օրինի, բայց զմազեղէնն՝ որ ոչ էր փոխեալ երբէք, ոչ հանին յանձնէն ըստ հրամանի սրբոյ։ Եւ յաւուր երկուշարթի զկնի սրբոյ պատարագին զարդարեցին փորբիկ սսյլ մի, և իջուցեալ զսուրբ մաքուր մարմինն եդին ի վերայ սայլին, զի տարեցին ի վանքն Արգելան՝ և անդ ամփոփեցին, որպէս և հրամայեալ էր նոցա յառաջագոյն։ Եւ իսկոյն տեսին, զի բազումք

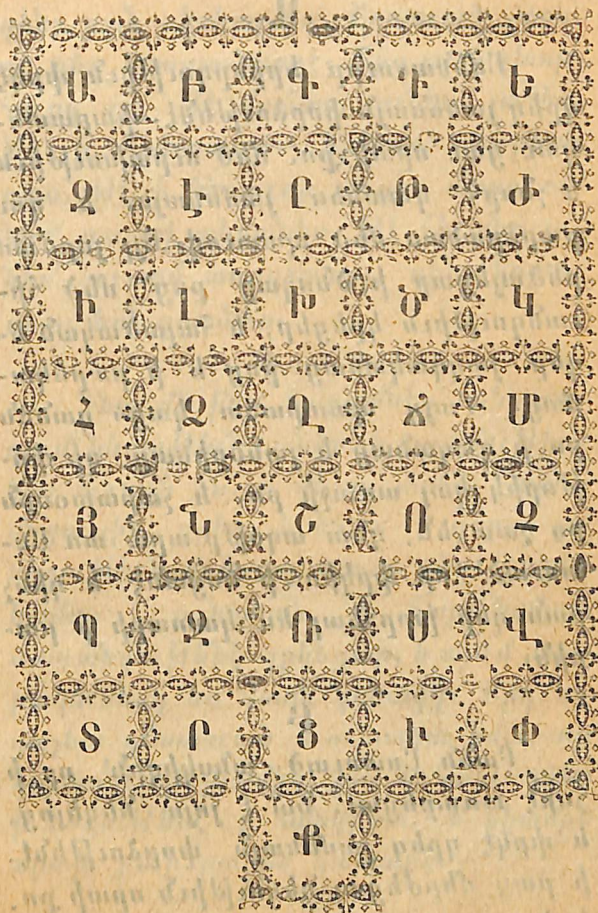
աստի և անտի՝ արբ և կանայք՝ հիւանդք և ախտաժէտք՝ եկեալ անկան առաջի սայլին՝ ուր էր եղեալ սուրբ մարմինն. և բժշկեցան ի ցաւոցն, և առողջացան ի հիւանդութեանց իւրեանց։

Եւ ապա լծեալ զուծս եղանց՝ վառեալ լապտերօք և անուշահոտ խրեկօք տարեալ ի վանքն Արգելան, և անդ ժողովեալ բազում եպիսկոպոսք և վարդապետք և անթիւ քահանայք և ժողովուրդք, մեծաւ պատուով եդին ի զիրքս հանգստեան։

Եւ շինեցին ի վերայ սուրբ մարմնոյն մատուռ վայելուչ, որ մինչև ցայսօր և առ յապայս առնէ բազում ցաւոց՝ և ազդի ազդի ախտաժեւոաց բրժշկութիւնս և մանաւանդ ի կատարեալ շանց և զայլոց և յամենայն չար զաւանաց խածատելոց. որք ի հեռաւորաց և ի մերձաւորաց՝ հաւատացեալք և այլազգիք՝ հաւատով և յուսով դիմեալ զան յուխտ ի սուրբ գերեզման և յաղօթատեղ սրբոյն՝ և առնուն զկաւ տարեալ բժշկութիւն, աղօթիւք և բարեխօսութեամբ Ստեփաննոսի սուրբ

վարդապետին՝ տէր Յուսկայ որդւոյն։
 Եւ արդ՝ զմի զօրութիւն եւ սրան-
 չեյազործութիւն շնորհեն ամենայնի՝
 այս երկու սորը մենաստանիս այսինքն՝
 անապատն սրբոյն Իսահակայ, և վան-
 րին Ագեյանից՝ ի փառս ամենազօր
 տերութեան։

Եւ զի սուրբ վարդապետս այս Ստե-
 փաննոս՝ ի մանկութենէ իւրմէ էր յոյժ
 պահեցող, մինչ զի յաւուրս քառաս-
 նորդաց աղուհացից պահոց ի տասներ-
 կու օրն միանգամ ճաշակէր հաց, և
 զայն ևս ոչ յաղ, այլ հոգեպահ մի. և
 յաւուրս չորեքշաբթի և ուրբաթի և զա-
 մենայն տէրունի շաբաթն անսուղ
 անցուցանէր։ Եւ էր յոյժ ժուժկալ, ա-
 ղօթաւէր և արտասուող, լռակաց և
 խորհրդական, անձանձիր ուսուցանող,
 և յանդիմանիչ ստահակաց, քաղցրա-
 խօս՝ զթամ՝ և առատաձեռն, երկայ-
 նամիտ և ոգորմած, լի ամենայն շնոր-
 հօքն Աստուծոյ։ Որոյ յիշատակն օրհ-
 նութեամբ եղիցի, և աղօթիւք նորին
 տէր յիսուս Քրիստոս Աստուածն ամե-
 նեքին մեզ ոգորմեսցի, ամէն։

Ա.

Ամենասուրբ երրորդութիւն փրկէ
զբեզ յամենայն փորձութենէ. փարատե-
ցաւ ցաւ սրտի քո. մեծ ուրախութիւն
և շնորհ գտանես յամենայն, և դու
բարձրանաս մեծ պատուով: Այլ յորժամ
ընծայեցար ի ծնողաց քոց՝ մեծ հի-
ւանդութիւն կրեցեր, և հալածական ե-
ղեր յազդասկանաց քոց և ի բարեկա-
մաց: Բայց պատրաստ կաց՝ զանձն
քո ի գազանաց և յանօրինաց. զի փո-
թորիկ կայ առաջի քո, և չարախօսքն
քո շատ են. գնահաղթք արահաւ Աս-
տուած՝ որ փրկիս ի նոցանէ. և զինչ
բան զոր խորհեալ ես՝ կատարի ի բա-
րին:

Բ

Բանն Աստուած անսկիզբն՝ որ ի
հօրէ առաքեցաւ. նա է յոյս նեղելոց,
և փրկէ զբեզ յամենայն փորձութենէ.
ի բաց մերժեցաւ նեղութիւն սրտի քո.
և կատարեցաւ վիճակն քո ի բարին.

զինչ բան սկսեալ ես՝ Աստուած յաջո-
ղէ քեզ և առաջնորդէ: Արդ արահաւ զխոր-
հուրդ քո. թէ վաճառ ունիս՝ չահիս,
թէ ի ճանապարհ երթաս՝ բարեաւ
գաս, թէ ի հեռաւոր տեղիս մարդ ու-
նիս՝ բարով տեսանես, թէ հիւանդ ու-
նիս՝ շուտով առողջանայ, զինչ կորու-
սեալ ես՝ գտանես:

Գ

Դնահ մի ինչ հարցանէր՝ զի բա-
զում նեղութիւն ունիս. և տրտմութիւն
կայ առաջի քո. և վիշտ մահու տրտ-
մեցուցին զբեզ. և եհաս ի վերայ քո
նեղութիւն մեծ, ոչ գտաւ քեզ բարե-
կամօք և օգնական. ի հայրենական
ժառանգութենէ զրկեցար, և այժմ տա-
րակուսեալ ես վասն կենացդ: Արդ ա-
ղաչեան զԱստուած և ուխտեան նմա, որ
կործանէ զթշնամին քո, և հանէ զբեզ
ի նեղութենէ ի հանգիստ, և գկամբն
սրտի քո ի բարին կատարէ:

Դ

Դու ով սիրելի՛ վասն այդ բանիդ

հարցանես և հողան հանապաղ. բայց Աստուած փրկէ յամենայն նեղութենէ զանձն քո. և յանկարծակի հարստանաս յայնպիսի տեղեաց՝ ուստի ական ոչ ունիս և բանայ քեզ Աստուած դուն բարի: Ի ճանապարհ երթաս, բարեալ յետս դառնաս, և թշնամին քո յամօթ լինի. եթէ հեռաւոր ունիս՝ տեսանես. վիշտ մահու տրտմեցուցին զքեզ՝ բայց մոռանաս զայն. փոխիչ կամիս ի տեղոյէ ի տեղի, սակաւ մի համբերես և ապա փոխեաց, բարի գտանես. մեծանաս և ուրախ լինիս. յուսանաւ Աստուած՝ և ոչ երբէք հասանի քեզ վնաս:

Ե

Երանի է քեզ ով սիրելի՝ զի Աստուած է քեզ օգնական. բայց զու շատ ես աշխատեալ, և ոչ գտեր հանգստութիւն, և ոչ օգնական քեզ՝ ոչ եղբայր և ոչ սիրելի: Որպէս ի ծովու ծփիս յալեաց, և ոչ գտանես հանգիստ. ով սիրելի. տնոր փառս Աստուծոյ զի ուրա-

խութիւն հասանի քեզ ի նմանէ և առողջութիւն. թէ փոխիս ի տեղեացդ՝ բարոյ հանդիպիս, ամենայն դժուարութիւն ի բարին դառնայ. ի յաւազաց պատրանստ կաց. որոգայթ երեւի քեզ, ի յիկերաց և ի մատնոգաց պատրանստ կաց:

Զ

Զարմացեալ եմ ով այր զի երկմրտեալ ես և ի թշնամեաց սասանիս, և խորհիս վասն մեծանալոյ, և ոչ խորհիս առնել զաղաչանս Աստուծոյ. վասն այնորիկ եկն ի վերայ քո նեղութիւն մեծ, և թշնամին քո զօրացաւ ի վերայ քո: Գնան աղաչեան զԱստուած և ուխտ կատարեան նմա՝ զի հանցէ զքեզ յամենայն նեղութենէ, և ազատիս յորոգայթէ. վաճառ ունիս՝ սիրով չահիս:

Է

Ով այր՝ առնուս զոր խորհիս և ուրախ լինիս և ազատիս ի չարէ. վնան զոհացիր զԱստուծոյ, և Աստուած հանէ

զրեզ յամենայն նեղութենէ և որոգայ-
թէ. զի դու բարի կամիս՝ և Աստուած
բարի առաջնորդէ քեզ. զինչ բան զոր
սկսեալ ես, յաջողէ քեզ Աստուած. զոր
ցանկաս՝ տեսանես. զոր կորուսեալ ես՝
գտանես. թէ հիւանդ ունիս՝ ողջանայ,
թէ տուն շինես կամ հողագործութիւն
առնես՝ բարի գայ և արդինաւոր լինի.
ի կախարդաց պատրանստ կաց:

Ը

Ո՛վ մարդ՝ ժամանակ գժուարու-
թեան եկն ի վերայ քո. և տրտմեցար
յազգականաց քոց և ի բարեկամաց. և
ազգն քո նենգաւոր եղեն քեզ. և եղև
աւերումն տան քո. և շրջեցար դու ի
վերայ երկրի: Այլ գոհացիր զԱստուծոյ՝
զի գալոց է քեզ ուրախութիւն մեծ. և
զով խնդրես՝ տեսանես. թէ ի ճանա-
պարհ երթաս՝ բարով յետս դառնաս.
զինչ բան առնես՝ յաջողէ քեզ Աստուած.
զուխտն զոր խոստացեալ ես Աստուծոյ՝
կատարեալ. թէ վաճառ առնես՝ չահիս:

Թ

Ո՛չ յառաջացար ի բարին. զոր ու-
նէիր՝ զրկեցար յայնմանէ. ոչ կայր քեզ
օգնական, ոչ եղբայր և ոչ սիրելի: Բայց
դու անսլուրդ ես, և աղօթից ծոյլ.
վասն այնորիկ եկն ի վերայ քո նեղու-
թիւն, և դու շրջեցար յօտար երկիր՝
բայց ոչ վնասեցար: Ապա թէ ոչ դառ-
նաս ի կամս Աստուծոյ, գայ ի վերայ
քո բարկութիւն Աստուծոյ, և լինի յա-
փշտակութիւն ընչից քոց և աւերումն
տան քոյ. և գործք ձեռաց քոց՝ ոչ յա-
ջողի. և զով խնդրես՝ ոչ տեսանես. զոր
կորուսեալ ես՝ ոչ գտանես: Այլ թէ
դառնաս ի կամս Աստուծոյ, նա փա-
կեալ դուռ մի բանայ քեզ և յաւելու
բարիս, Գնա աղօթք արա առ Աստուած,
և ուխտ կատարեալ. որ ազատիս ի տան-
ջանացդ:

Ժ

Ձոր ինչ ի ձեռին քում բան ունիս՝
յաջողէ քեզ Աստուած. և արա զխոր-
հուրդ սրտի քո:

Աւետիս տուր անձին քո՝ զի ուրախա-
նայ ի զործդ զոր ի ձեռին ունիս. մեծ
օգուտ և շահ գտցես անտի, և բազումք
կերիցեն զվաստակս ձեռաց քոց: Այլ
հիւանդացար շատ՝ որ ի մահ մերձ ե-
ղեր, և Աստուած եհան զքեզ ի նեղու-
թենէ և ապրեցոյց: Ի հեռաւոր տե-
ղեաց ուստի ակն ոչ ունիս՝ բարի գա-
լոց է քեզ. և տրտմութիւն քո՝ յուրա-
խութիւն փոխարկի. զի դու բարի կա-
միս՝ և Աստուած բարի առաջնորդէ քեզ.
և զաւակ մի շնորհաւոր լինի զեզ:
Գնա՛ աղաչեա՛ զԱստուած և ուխտ կա-
տարա՛ նմա. զի ողորմութիւն նորա ե-
կեսցէ ի վերայ քո. թէ ի ճանապարհ
երթաս՝ բարով գաս՝ և բարւոյ հասնիս:

Ի

Ո՛վ այր՝ մի ապաւինիր ի խորհուրդ
քո և մի մոռանար զուխտն Աստուծոյ.
և տրտմութիւն քո՝ յուրախութիւն փո-
խարկի. ի հեռաւոր տեղեաց՝ ձայն ա-
ւետեաց լսես, կամ հեռաւոր մարդ տե-

սանես. և Աստուծոյ աջողութիւն գտա-
նես. և զարման ոսկերաց քոց ոչ պա-
կասի. բայց ծնողաց քոց զիմադարձ
մի լինիր. և զոր ինչ խնդրես յԱստու-
ծոյ՝ տա քեզ Աստուած: Եւ փոխիլ տեղ-
ոջէ ի տեղի բարի լինի քեզ. և յամե-
նայն դժուարութենէ ազատիս. և զինչ
խորհուրդ զոր ունիս և զինչ զործ կա-
միս առնել՝ զնա՛ արա՛, շատ շահ է և
արդիւնս առնուս. և վախճան քո ի բա-
րի օր լինի:

1

Ո՛վ այր՝ ահա տեսանեմ զքեզ և
զխորհուրդ քո որ նմանիս ալեաց ծո-
վու. որպէս ճնճղուկ որ անկաւ ի ձեռս
որսողաց: Նոյնպէս և դու ի ձեռս բռն-
աւորաց: Ապա թէ ոչ դառնաս ի կտմս
Աստուծոյ, գայ ի վերայ քո նեղութիւն,
և լինի յափշտակութիւն տան քո և ըն-
չից քոց: Եւ դու հալածական լինիս. և
վիշտք մահու տրտմեցուցանեն զքեզ. և
յօտար երկիր վտարիս: Գնա՛ աղաչեա՛
զԱստուած. և փրկէ զքեզ յամենայն օրո-

զայթէ և ի նեղութենէ, և բանայ քեզ
դուռն բարւոյ և շահիս. և ինչ գործոյ
ձեռն արկանես, յաջողէ քեզ Աստուած:

Խ

Ո՛վ մարդ՝ ողորմութիւն Աստուծոյ
լինի ընդ քեզ զամենայն առուրս կենաց
քոց. բայց ի յօտար աշխարհ վտարե-
ցար. զով խնդրես՝ տեսանես. զինչ կա-
միս առնուս. զոր կորուսեալ ես՝ գտա-
նես. զի Աստուծոյ շատ շնորհ ունիս.
և զաւակ մի շնորհաւոր լինի քեզ: Բայց
վիշտ մահու տրամեցուցին զքեզ. իսկ
բան և խորհուրդ զոր ունիս՝ գնա արւմ,
շահիս և բարի գտանես: Եւ ի քո վաս-
տակէն բազումք կեբիցեն. և պարգևս ի
յԱստուծոյ առնուս. ի յիշոցաց և ի կա-
խարդաց պատրաստ կաց:

Տ

Ո՛վ այր դու՝ նման ես զետոյ որ
երթայ յերկար և ոչ կայ նմա դադա-
րումն: Դու հալածական եղեր և ի հայ-
րենական ժառանգութենէ զրկեցար. և
ի ծնողաց քոց ոչ խնդացեր. զբաբախտ
ես զի ամենայն մարդ զրկեալ է քեզ:

Արդ աղաչեա՛ զԱստուած և ուխտ կա-
տարեա՛ նմա, որ օգնէ քեզ և փրկէ յո-
րոգայթէ: Դու մի տրտմիր զի բանիզ
դժուարութիւնն ի լոյս ելանէ. և քեզ
ձայն աւետեաց զայ և դու խնդաւ և
ուրախանաս. յանկարծակի հարստա-
նաս՝ ուստի ակն ոչ ունիս:

Կ

Ո՛վ սիրելի՛ կակղացո՛ զբարբդ քո
և պահեա՛ զկամս Աստուծոյ. և տո՛ւր
հաց քաղցելոց և ջուր ծարաւեաց: Ապա
թէ ոչ դառնաս ի կամաց քոց, զայ ի
վերայ քո նեղութիւն մեծ յափշտակու-
թիւն ընչից քոց և աւերումն տան քո.
և ինչ գործոյ ձեռն արկանես, ոչ յա-
ջողի. և որում ցանկաս՝ ոչ հասանիս. և
զոր կորուսեալ ես՝ ոչ գտանես: Ապա
թէ դառնաս ի կամս Աստուծոյ և ըզ-
պատուիրանս նորա պահես, ողորմու-
թիւն Աստուծոյ հասանէ ի վերայ քո.
և յաւազաց մեծարիս և յաւելու փառք
քո: Որպէս արեգակն ի վերայ արարա-
ծոց՝ այնպէս Աստուծոյ բարին հազա-

նէ ի վերայ քո, և յաջողէ քեզ զոր ինչ
զու կամիս, և տարին բարով զայ քեզ:

Ո՛վ մարդ՝ աւետիս տամ քեզ. զի
դու բարի կամիս և Աստուած բարի ա-
ռաջնորդէ քեզ. և Տէր փրկէ զքեզ յա-
մենայն որողայթէ: Լինիս ցանկալի ա-
մենեցուն և ոչ լինի պակասումն ընչից
քոց. և տայ քեզ Աստուած փառք և մե-
ծութիւն: Գնա՛ աղաչեա՛ զԱստուած և
ուխտ կատարեա՛ նմա որ աղատիս ի
չարէն. զինչ խորհուրդ որ ունիս՝ արա՛
և մի՛ երկնչիր. զի որպէս կամիս զու,
այնպէս կատարի զործք քո:

Ձ

Ո՛վ մարդ՝ ձայն ցնծութեան և ու-
րախութեան մատուցանեմ քեզ. զի զու
սասանեցար յազգաց և ի բարեկամաց
քոց, և ի շատ իրաց զրկեցար: Տուն
բո հայրենի՝ դարձաւ ի յաւեր, և զու
չրջեցար ի վերայ երկրի. և սուզ մա-
հու տրտմեցոյց զքեզ. այլ այժմ փառք
տուր Աստուծոյ զի հառեալ է քեզ ու-

րախութիւն մեծ. բազմանան ինչք քո,
սակին և արծաթն: Թէ հեռաւոր ունիս
զայ. և զինչ խորհուրդ ունիս կատարի:

Ո՛վ մարդ՝ պարզեցաւ արձակու-
մըն կապանաց քոց. որպէս մոզն որ
երին յարեկից և եկեալ առ Քրիստոս
գտէ՛ն զնա և ուրախ եղեն, նոյնպէս և
զու ուրախանտս ի զործս քո և ի խոր-
հուրդդ զոր խորհիս: Թէ ի ճանապարհ
երթաս՝ բարով յետս դառնաս և բարի
գտանես: Որպէս Մովսէս յախթեաց
Փարաւօնի և եղիպոտացւոցն նոյնպէս
և զու յաղթես թշնամեաց քոց. և զինչ
խորհեալ ես՝ զնա արա՛, ի բարին ա-
ռաջնորդէ քեզ Տէր Աստուած:

Ճ

Ո՛վ մարդ՝ զոր հարցանես՝ ասեմ
քեզ. եղեր զու ի մանկութենէ բումմէ
հալածական. և պանդուխտութիւն կրե-
ցեր զամենայն աւուրս կենաց քոց. և
սասանեցար հազգաց և ի յանօրինաց:
Ո՛վ սիրելի մի՛ երկնչիր՝ զի հասեալ է

քեզ ուրախութիւն և կատարեցաւ վիճակն քո ի բարին. զինչ խնդրես ի յԱստուծոյ տայ քեզ Աստուած. թէ ի ճանապարհ երթաս՝ բարով գաս:

Մ

Ո՛վ այր՝ նենգաւոր տեսանեմ քեզ. արդ ի չարդ յիմարեալ ես և ընկերի քում չար առնւո. և ամենեցուն վնաս խորհիս: Ընկեան զնենգութիւն ի մտաց քոց. և ընկերիդ չար մի խորհիր. որ չանկանիս ի մեծ նեղութիւն, և պատուհաս գայ ի վերայ քո: Ոչ խնդացիր ի ծնողաց և ոչ ի գաւակաց. ինչ գործոյ ձեռն արկանես՝ ոչ յաջողի քեզ: ապա թէ դառնաս ի կամս Աստուծոյ՝ և ընկերի քում և ամենայն մարդոյ նենգութիւն ոչ առնես, ծագէ Աստուած զողորմութիւն իւր ի վերայ քո և ոչ լինի պակասումն ընչից քոց. և մեծաւ պատուով վախճանիս:

Յ

Ո՛վ մարդ աւետիս տամ քեզ. զի կատարեցաւ վիճակն քո ի բարին. և

զու խորհուրդ ունիս ի սիրտդ, և տաւրակուսիս, մի երկնչիր՝ գնան արա. զի խորհուրդ քո ի բարին կատարեցաւ: Որպէս լուսինն որ զխաւար գիշերն լուսաւորէ՝ այնպէս լուսաւորի խորհուրդ քո զոր խորհիս. և հասանէ բարութիւն ի յԱստուծոյ. և ում ցանկաս հասանիս. և հաւազաց բարի գտանես. և աւետեաց ձայն լսես և խնդաս. գնան աղաչես զԱստուած որ խորտակէ զքո թշնամին:

Ն

Ո՛վ մարդ՝ ահա ի նենգութիւն տեսանեմ զքեզ. զի մեծամեծ վտանգ կայ առաջի քո, և ի նեղութիւն անկանիս: Բազումք խորհին քեզ չարիք, և զու ոչ իմանաս զկորուստ անձին քո. և զի ոչ առնես զկամս Աստուծոյ՝ վասն այնորիկ եկն ի վերայ քոյ նեղութիւն. զինչ խորհուրդ ունիս՝ ոչ կատարի. թէ ի ճանապարհ երթաս՝ ոչ լինի քեզ բարի: Այլ թէ դառնաս ի կամս Աստուծոյ և զուխտն զոր խոստացեալ ես՝ կասու-

քես, յաջողութիւն գտանես, և յաւելու
փառք քո:

Ե

Ո՛վ մարդ՝ բաղում՝ բարիս տեսա-
նեմ առաջի քո առնուս պարզես ի մե-
ծամեծաց. ուրախանաս և բարեւոյ հան-
դիպիս. խնդաս ի գաւալէ և ի կնոջէ
քումէ. և լինիս յիշատակ ծնողաց քոց.
Եւ զինչ խնդրես ի յԱստուծոյ՝ առնուս.
զոր կորուսեալ ես՝ գտանես. թէ հե-
ռաւոր ունիս՝ գայ զոր տեսանես. թէ
հիւանդ ունիս՝ ողջանայ. և օր քան զօր
լաւ լինի քեզ:

Ո

Ո՛վ մարդ՝ պարտ է քեզ յամենայն
ժամ գոհանայ զԱստուած, զի թէպէտ
տրամեցար, բայց դարձեալ ուրախա-
նաս, և շնորհն Աստուծոյ հասանէ ի վե-
րայ քո: Սյլ պատրաստ կաց ի չարեաց.
և պարզե և շնորհ ի յԱստուծ առնուս.
և յորդոց խնդաս. և լինիս ցանկալի
ամենեկուն. և ոչ լինի պակասում ըն-
չից քոց: Թէ փոխիս ի տեղոջէ ի տե-

զի՝ բարեւոյ հանդիպիս. ձայն աւետեաց
լսես, և հեռաւոր մարդ տեսանես. քո
մահն ի բարի օր լինի. և երազն որ
տեսիր՝ բարի է:

Զ

Ո՛վ մարդ՝ փառաւորիս յամենե-
ցունց. և առնուս բարի իշխանութիւն,
և թշնամին քո յամօթ լինի. և յօտար
երկիր գնաս, և առնուս պարզես. և յա-
մենայն զժուարութենէ ազատիս. և զով
խնդրես՝ բարով տեսանես. և ում ցան-
կաս՝ հասանիս: Գնն աղաչեան զԱստուած
և ուղիստ կատարեն նմա, որ ազատիս
ազատիսի շատ չարէ և ի փորձանաց. և
բանայ քեզ տէր Աստուած զուրն բարի:

Պ

Պարզե բարեաց տացէ քեզ Աս-
տուած. չարն հեռացաւ և բարին մօ-
տեցաւ կամօքն Աստուծոյ: Եւ զու ես
իմաստուն որ խրատ տաս ամենեկուն.
բայց պահեան գաճն քո ի չար կամաց.
և զօր ինչ գործես՝ ի բարին առաջնոր-
դէ քեզ տէր Աստուած: Յաստուած ա-

պաւինէ որ կործանէ զքո թշնամին. և հանէ զքեզ յամենայն ուրողայթէ. և լինիս ցանկալի ամենեցուն. և ոչ լինի պակասումն ընչից քոց:

Չ

Ո՛վ մարդ՝ մեծ էիր և խոնարհեցար. զմտաւ ածես և ոչ կարես կալ ի վերայ միոյ խորհրդոյ. զու մի տըտմիր՝ զալոց է քեզ ուրախութիւն մեծ՝ ուստի ակն ոչ ունիս. զի զու բարի կամիս՝ և Աստուած բարի առաջնորդէ քեզ: Փոխանակ տըտմութեան՝ ուրախութիւն լինի քեզ. բարի և շնորհ ի յԱստուծոյ առնուս. Դնա՛ արա՛ զխորհուրդ քո և մի տարակուսիր. թէ վաճառ առնես՝ չահիս. թէ ի ճանապարհ երթաս՝ բարով զաս. այլ ի վերայ բախտիդ քննութիւն առնես և հարցանես, Աստուած բանայ քեզ զզուռն բարւոյ, և յաւելու փառք քո:

Ռ

Ո՛վ մարդ՝ սասանեցար յազգաց և ի յանօրինաց. հասաւ ի վերայ քո տըրտ

մութիւն, և եղև աւերումն տան քո ի բարեկամաց քոց. և խորհուրդ քո հանապազ ի կորուստ ելանէ: Ո՛վ այր՝ մի հոգար զի շուտ գոյ ի վերայ քո բարին. և տէր Աստուած հանէ զքեզ ի խաւարէ իւրոյս, և քո բաղձանացդ հասանիս:

Ս

Ո՛վ մարդ՝ վասն կենաց քոց ընդէր հարցանես. զինչ յիմարեալ ես և չար խորհիս. և ամենեցուն վնաս առնես. ի տեղոջէ ի տեղի փոխիս՝ և ուրեք ոչ հաստատիս. զոր կորուսեալ ես ոչ գտանես: Ընկեան զնենգութիւն ի մըտաց քոց. ընկերի քում և ամենայն մարդոյ չար մի խորհիր. թէ չլսես՝ փորձանաց հանդիպիս. զնա՛ տղաչեան զԱստուած որ ազատիս ի չարէ:

Վ

Ո՛վ սիրելի՛ տո՛ւր փառս Աստուծոյ. զի զալոց է քեզ ուրախութիւն ուստի ակն ոչ ունիս: Եւ ի քո վաստակէն չառ մարդ կերիցէ. և զաւակ մի խնդամիտ տեսանես և տայ քեզ Աստուած առող-

ջութիւն. պատրաստ կաց ի չարէ որ չանկանիս ի փորձութիւն. և զինչ բան ունիս ի ձեռին՝ ի բարին առաջնորդէ քեզ տէր Աստուած. ի հեռաւոր տեղեաց ձայն տւեալեաց լսես, կամ հեռաւոր մարդ տեսանես. զնա՛ արտ զխորհուրդ քո:

Տ

Ո՛վ մարդ՝ ուրախութիւն մատուցանեմ քեզ, զի դու վարանեալ ես և տարախուսեալ. զբարադդ ես, զոր ինչ տաս՝ կուով առն ևս. ում բարի առնես՝ նա քեզ չար առնէ: Այլ աղօթիյ և աղաչանաց դու մի՛ դադարիր. զալոց է քեզ ուրախութիւն ուստի ալին ոչ ունիս. հեռաւոր ունիս գայ. թէ աղբատ ես հարստանաս. թէ հիւանդ ունիս՝ ողջանայ:

Ր

Ո՛վ մարդ՝ ցնծութիւն և ուրախութիւն տամ քեզ. զի դու բարի ես և Աստուած բարի առաջնորդէ քեզ. և ում ցանկաս՝ հասանիս. բայց թշնամիքն քո չատ են.

այլ դու մի՛ երկնչիր ի նոցանէ զի Աստուած է քեզ օգնական: Պատրաստ կաց որ չմատնես ի բանդ, իրաւի տուգանք տաս, այլ իբր զոր կորուսեալ ես՝ գտանես. ի ճանապարհ կամիս երթալ, մի՛ երկնչիր՝ գնա. ընդ որ երթաս՝ բարով գաս. զինչ բան և զինչ խորհուրդ զոր ունիս՝ յաջողէ քեզ Աստուած և ի բարին կատարէ:

Յ

Ո՛վ մարդ՝ բազում բարիս տեսանեմ առաջի քո. առնուս պարգես ի մեծամեծաց. ուրախանաս և բարւոյ հանգիպիս: Խնդաս ի զաւակէ և ի կնոջէ բունմէ, և լինիս բարի յիշատակ ծնողաց քոց. թէ փոխիս ի տեղեացդ՝ ոչ հաստատիս. զի ամենեքեան նկնդաւորք են քեզ. եւ ի մարդոյ բախտ ոչ ունիս, այլ քո բարին ի յԱստուծոյ է. և տայ քեզ Աստուած զիւր ողորմութիւն անչափ. և յամենայն դժուարութենէ ազատիս:

Խ

Ո՛վ մարդ՝ չարն հեռացաւ ի բէն
բարին մօտեցաւ. այլ սասանեցար ի
յազգաց և անօրինայ. և ազգն բո նեն-
գաւոր եղեն քեզ: Պատրաստ կաց ի
թշնամեաց քոց, որ մտոքն չար խոր-
հին քեզ. և ի յնկերացդ փոթորիկ կայ
առաջի բո. դատաստան աւնիս կամ ճա-
նապարհ կամ վաճառ՝ համբերեա:

Փ

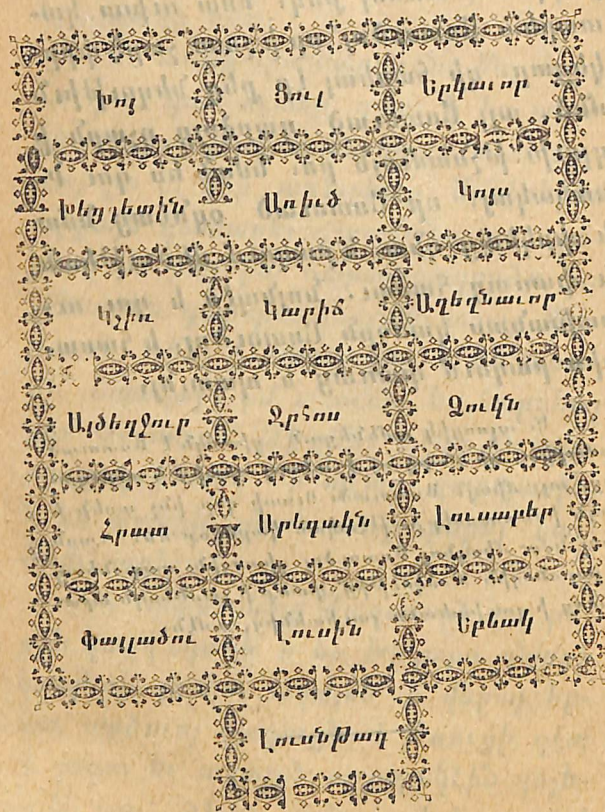
Անզգամ մարդոյ մի լինիր սիրելի՝
որ յետոյ չվնասիս. և ի ձեռաց քոց իրբ
ես կորուսեալ, մի տրտմիր՝ ի քեզ դառ-
նայ: Զինչ խորհուրդ ունիս՝ կատարէ
Աստուած. բայց սակաւ մի համբերեա.
գալոց էր ի վերայ բո տրտմութիւն՝
բայց Աստուած խափանեաց. և բազում
ուրախութիւն կայ առաջի քո: Նման ես
Աբրահամու, որ Աստուած զինքն սի-
րեաց և ի տրտմութենէ ազատեաց. նոյն-
պէս և դու ազատիս յամենայն չարէ:

Ք

Ո՛վ այր՝ տեսանեմ զքեզ զի մարդ
մի լիզուաւ և սրտիւ չար խորհի վասն

քո, կամ հոր մի փորէ քեզ, այլ ոչ կա-
րէ վնաս առնել քեզ: Գնա՛ ուխտ կա-
տարեա՛ Աստուծոյ՝ որ ի շատ չարէ փրը-
կեցար. զի հասեալ էր քեզ նեղութիւն
մեծ, այլ Աստուած դարձոյց զչարն ի
զլուխ թշնամւոյն քո: Նման ես դու Ի-
սահակոյ, որ Աստուած օգնեաց նմա
և փրկեաց զնա, և բազում մեծութեան
և փառաց հասաւ. նոյնպէս և դու ու-
րախանաս կամօքն Աստուծոյ, և հասա-
նիս բազում փառաց և պատուոյ:

Եւ աշտոցիկ ամենեցուն զիտօզն է Աստուած
ճշմարիտ, զի մարդ ոչ է տեսող սրտից և ապացա-
լից, այլ միայն Աստուած: Ուստի զոր ինչ ասեն և
զրեն իմաստասէրք, թէ աղան կարծեօք են: Վասն
որոյ նմա միայնոյ Աստուծոյ զիտօզին դադունեաց
և չալանողին ծածկութից՝ փառք ի չամենայն արա-
բածոց ի չաւիտեանս չաւիտենից, ամէն:

Խոյն:

Ո՛վ մարդ՝ լոյսն անաղին փառաց
 և շառաւիղն աննուաղ՝ ծագեսցի ի վե-
 րայ քո որպէս արեգակն ի վերայ արա-
 րածոց. և դու ի բանս քո ուրախանաս:
 Այլ եթէ ուխտեալ ես՝ կատարեա՛. և
 տէր լցուսցէ զխնդրուածս քո, ապա
 եթէ երազ տեսեալ և զարնուրեալ ես,
 մի՛ երկնչիր. զի երազն քո ի բարին եղև:

Յուշն:

Ո՛վ մարդ՝ լուսաւորի խորհուրդ
 սրտիդ յամենայն ժամ տրտում ես. մի՛
 երկնչիր՝ զի չարն հեռացաւ ի քէն և
 բարին մօտեցաւ. և զոր ինչ խորհեալ
 ես՝ շուտով կատարէ քեզ Աստուած. և
 և զիւր ողորմութիւնն տայ քեզ:

Երկաւորն:

Ո՛վ մարդ՝ զոր ինչ խորհեալ ես՝
 կատարի Աստուծով. զի շատ բարու-
 թիւն կայ յայդ խորհուրդդ. զի դու բա-
 րի ես՝ և չարն ոչ մերձենայ քեզ. առ
 ժամս տրտում ես և ի ցնորի կաս, մի՛
 ցնորիր՝ զի շատ բարութիւն կայ առա-
 ջի քո:

Խեցգետին:

Ո՛վ մարդ՝ զոր ինչ խորհեալ ես ի սրտի քում փախիր ի նմանէ որ չվնասիս. պատրաստ կաց ի չար կամաց և աղաչեա՛ Աստուծոյ, և Աստուած առաջնորդէ քեզ ի բարին:

Առիւծն:

Ո՛վ մարդ՝ տայ քեզ Աստուած զիւր ողորմութիւնն. ցանկութիւն սրտի քո կատարի. և ի մօտ աւուրս՝ ձայն աւետեաց լսես և ուրախանաս. բայց ի կրօնոյ պատրաստ կաց. և զոր խնդրես՝ տեսանես կամօքն Աստուծոյ:

Կոյն:

Ո՛վ մարդ՝ զլոյսն անսպառ ծագեսցէ Աստուած ի վերայ քո. և ողորմութեամբն իւր յաջողեսցէ քեզ զոր դու կամիս. այլ մի երկնչիր յերազից քոց զոր տեսեր. զի թեպէտ պատերազմն անգին է, բայց նշան բարւոյ է. բարութիւն գալոց է քեզ ուստի ակն ոչ ունիս. և զինչ խորհեալ ես՝ կատարի. թէ հիւանդ ունիս ողջանայ և պատուհասն

ի քեն հեռանայ կամաւն Աստուծոյ. աւուրքն որ ի վերայ քո գալոց են՝ լաւ են քան զառաջինսն:

Կշիռն:

Ո՛վ մարդ՝ զոր ինչ խորհեցար՝ մի երկնչիր զի այնպէս ուրախանաս՝ որպէս պիտոյ է քեզ. բայց զխորհուրդտ ամենայն մարդոյ մի յայտնիր, զի քո վիճակն ի կշիռն է. և ամենայն բան քեզ աջողէ. ի յիշողաց պատրաստ կաց, և յամենայն չարիք ի քեն հեռանան. և ի հողոց ազատիս. թէ ի ճանապարհ երթաս՝ բարով դաս. և թէ վաճառ ունիս՝ բարով շահիս:

Կարիճն:

Ո՛վ մարդ՝ պատրաստ կաց և յայդ խորհրդոյդ հեռացիր՝ որ պահէ զքեզ Աստուած, թէ չէ յետոյ ապաշաւես. և թէ համբերես սակաւիք մի՛ Աստուած բռնայ քեզ զուռն մի բարի. և զինչ որ կամք ունիս կատարի:

Աղեղնաւորն:

Ո՛վ մարդ՝ ժամանակս ըզորդեցաւ քեզ. և քո սրտին խորհուրդն ի բարին կատարեցաւ. արա՛ զինչ որ կամիս և խնդաս ի բանս քո. և տա քեզ Աստուած զխնդրուածս քո. և ուստի ակն ոչ ունիս՝ ուրախանաս, թէ տուն չինես՝ յաջողէ քեզ Աստուած. և ի նեղութենէ ազատիս. թէ հեռաւոր ունիս տեսանիս բայց ի լեզուէդ պատրաստ կաց:

Այծեղջիւրն:

Ո՛վ մարդ՝ յիշեա՛ զԱստուած ի բանքս քո և նա հանէ զքեզ ի տրտմութենէ, զի տրտմութիւն հասանէ քեզ ի սիրելեաց քոց. ասես թէ երբ ճար լինի ինձ կամ յաջողութիւն. և հիւանդութիւն երեւի քեզ, բայց չուտով ողջանաս. թէ հեռաւոր ունիս դայ. և կատարի խնդիրդ ի բարին:

Զբհոն:

Ո՛վ մարդ՝ բարութիւն չատ ունէիր և զրկեցար. և չար դիպեցաւ քեզ

կոիւ սիրելեացդ՝ հետ քեզ եզն, և նրման նաւու ի վերայ ծովուն երեւման կաս. և կամիս քո կենացդ հանգիստ գտանել՝ և ոչ կարես ճար գտանել. ո՛վ մարդ մի տրտմիր՝ զի տրտմութիւն քո յուրախութիւն փոխի. և զոր խորհիս՝ կատարի կամաւն Աստուծոյ:

Զուկն,

Ո՛վ մարդ՝ հեռաւոր տեսնու, կամ ձայն աւետեաց լսես և խնդաս. զի դիժարն քո անցաւ և բարին մօտեցաւ, այլ թէ խոստումն ունիս կատարեա՛. և ի յիշոցաց պատրաստ կաց. և որպէս կապեալքն արձակին՝ և փակեալ դուռն բացուի. այնպէս բանալոց է քեզ Աստուած զգուռն ողորմութեան:

Հրատն:

Ո՛վ մարդ՝ նման ես դու հովուին որ փախեալ ի ցրտոյն և եմուտ ի յայրըն, և ոչխարաց հօգս ոչ տարաւ. բայց եկն զայլն և արար զնոսա գէշ. նոյնպէս և դու ի բարւոյն հեռանաս և երթաս զհետ չար խորհրդոյն. բայց պատ-

րնստ կաց ի նենգաւոր մարդոյ, և ի չար խորհրդոյդ հեռացիր. և բարի եղիցի քեզ:

Արեգակն:

Ո՛վ մարդ՝ չորպէս տրեգական որ լուսաւորէ զարարածս, այնպէս լուսաւորի խորհուրդ քո. զոր կամիս՝ կատարելոյ է քեզ Աստուած ի բարին. բայց ի չար մարդոյ պատրաստ կաց զի սրտին խորհի զնենգութիւն քեզ, և լեզուովն քաղցրը խօսի ընդ քեզ. բայց դու ի վերայ բանի միոյ հոգս ունիս՝ և զհետ մըտաց քոց քնութիւն առնես, մի երկնչիր՝ շուտով լուսաւորի խորհուրդ սրտի քո:

Լուսաբերն:

Ո՛վ մարդ՝ զհետ չար մարդոյ մի շրջիր. ապա թէ ոչ լսես՝ վնաս կրես ի նմանէ. և ի քո լեզուէդ պատրաստ կաց. և յամենայն մարդոյ քաղցր խօսից մի խաբիր, զի կամին կորուսանել զքեզ. սակաւ մի համբերեալ, թէ չէ յետոյ ապաշաւէս. շատ բարութիւն կայ

առաջի քո. կորուստն զտանի. և զոր ինչ առնես՝ յաջողէ քեզ Աստուած:

Փայլածուն:

Ո՛վ մարդ՝ ի հեռաւոր տեղեաց ձայն աւետեաց լսես և խնդիր քո կատարի. և ուխտն զոր ուխտեալ ես Աստուծոյ՝ կատարեալ, զի չարն հեռանայ ի քէն և բարին մօտենայ քեզ. զինչ բան ունիս՝ արն համարձակ. զի ըստ կամաց քոց լինի և ուրախանաս Աստուծով:

Լուսինն:

Ո՛վ մարդ՝ ցօղ ոգորմութիւն Աստուծոյ անպակաս լիցի ի քէն. և տէր Աստուած հաստատեսցէ զսիրտ քո. զոր ինչ խորհեալ ես՝ արն և մի երկնչիր, զի շատ բարութիւն կայ առաջի քո. և ի հեռաւոր տեղեաց ձայն աւետեաց լսես ի մօտ աւուրս և ուրախանաս. և զոր ինչ սրտիւ քո խնդրես՝ աչօք տեսանես և խնդաս:

Երեւակն:

Ո՛վ մարդ՝ ընդէր անիրաւի ջանաս և ի զօւր աշխատիս. զի դժուարին է

բանդ և անհաստատ զործդ. զի խոր-
հուրդդ այդ որ ի սրտիդ է՝ ոչ է պատ-
շաճ ժամանակիս. փոխանակ բարւոյ՝
յար հանդիպի քեզ. և թէ չլսես խրա-
տու՝ վնասիս. այլ ժամանակ մի համ-
բերեա՛. և զյոյսդ առ Աստուած կալ հառ-
տատուն և մի երկնչիր. զի թշնամին քո
գլորի՛ և դու կանգնիս կամաւն Աստու-
ծոյ. խնդաս միշտ ի բարեկամաց և ի
սիրելեաց քոց, և լինիս յաղթող ի վե-
րայ թշնամոյն քո:

Ամբաստան խառն/թագն.

Ո՛վ մարդ՝ շատ բարութիւն գալոց
է քեզ ի Տեառնէ, և դու ուրախանաս.
բայց այժմ ի մէջ տրտմութեան կաս,
և որպէս նաւ ի վերայ ծովու ծփիս ի
յալեաց՝ մի երկնչիր. զի շուտով ազա-
տիս ի նեղութենէդ: Այլ խոստումն զոր
ունիս՝ գնա՛ կատարեա՛. և ի յիշոցաց
պատրաստ կաց, և ի ժամ աղօթից մա-
տո՛ զաղաչանս առ Աստուած որ փրկ-
կեսցէ զքեզ միշտ ի փորձանաց:

ՄՄ Հայացիտական գրադարան

MAL014943

